

Janya's Beauty Salon
 85-03 Roosevelt Ave.
 Jackson Heights NY 11372

•Threading Waxing •Facial Men & Women •Anti-Aging Facial
 •Bleach •Hair Cut, Color and Style

Info: (718) 205-7832
 • (846) 764-3316

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਜ਼ੋਰੈਂਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬੌਬੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

(ਸੈਲ): 718-757-7809
 ਫੋਨ (ਦਫਤਰ): 516-439-5420
 (ਫੈਕਸ): 516-439-5418

ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬੌਬੀ
 ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਰ ਪਲ ਹਾਜ਼ਰ

ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਜ਼ੋਰੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੋ।

Address: 1st Park Ave., 2FL, Manhasset, NY 11030

Bandna's Beauty Salon
 Open 7 days 9:00 am to 8:00 pm

•Threading •Eye Brows & Full Face •Full Body Waxing •Color •Highlights •Hair Styling •Henna Tattoos •Brazilian Keratin

•Hair Cut •Men's Hair Cut •Facial •Manicure •Pedicure

Gift Certificates Available
 Bridal & On Call Services

Tel: 718.335.1599 Cell: 917.463.8806
 71-01 Northern Blvd Jackson Heights NY 11372

Twelfth Year in Publication

ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 12, Issue 45, November 5, 2011

20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਜਿਆ ਚੋਣ ਬਿਗਲ

ਪੰਜਾਬ ਬਚਾਓ ਯਾਤਰਾ, ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਸੰਭਾਲ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਮਘਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦਿਆਂ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਮਸ਼ਕਾਂ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਬਚਾਓ ਯਾਤਰਾ, ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਅਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਸੰਭਾਲ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਘ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਘੜੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬ ਬਚਾਓ ਯਾਤਰਾ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਰਾਜਸੀ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪਈ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ.), ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ (ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ.ਐਮ.) ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਗੋਵਾਲ) ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਛੇ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ

ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਰੈਲੀ ਵਿਚ (ਖੱਬਿਓ) ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ, ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਲਚੈਨ ਸਿੰਘ ਚੜਕ ਤੇ ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ।

ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਮਾਲਵਾ ਹੀ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਮਾਲਵਾ ਖਿੱਤੇ ਨੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ 'ਸਿਆਸੀ ਹੋਣੀ' ਤੈਅ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੁਆਬੇ ਤੇ ਮਾਝੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ 66 ਅਤੇ ਮਾਝਾ-ਦੇਆਬਾ ਵਿਚ 51 ਸੀਟਾਂ ਹਨ। ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਾਝੇ ਤੇ ਦੇਆਬੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਇਸੇ ਖਿੱਤੇ 'ਚ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਧਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਇਹ ਵੀ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮਾਲਵੇ 'ਚ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਾਗੀ ਸੂਰਾਂ ਉਠ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਲਾਹਾ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਸਾਝੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਹੋਣ ਦਾ

ਡਰ ਵੱਢ ਵੱਢ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗਿਆ ਦੂਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਿਵਸ ਵਾਲੇ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦੂਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ 20 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ 17 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਜਟ ਵਾਲੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਝਲਕਾਰਾ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸਿਆਸੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰਾ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਬੱਡੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਕਰਸ਼ਨ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਕਿੰਗ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖ਼ਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 2 'ਤੇ)

ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਆਗਾਜ਼ ਮੌਕੇ ਮਸ਼ਾਲ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ, ਐਕਟਰ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖ਼ਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਿਰਾਸਤ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ 'ਸਿਆਸੀ ਸਰੀਕੋਬਾਜ਼ੀ' ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਰਾਸਤ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਕ ਤੀਰ ਨਾਲ ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਫੁੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਇਸ 'ਚਾਲ' ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ 'ਤੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਅੱਧ ਤੱਕ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਆਉਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਭਵਨ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

\$25
2000
MINUTES*

✓ No Pin Needed
 ✓ No Connection Fee
 ✓ No Monthly Fee

USE FROM HOME OR CELL PHONE

www.011india.com
 ਇਹ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ।

GlobeTel Comm. 1.800.914.1013
 ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦਾ ਹੋਕਾ

ਜਲੰਧਰ: ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ 20ਵੇਂ ਮੇਲੇ 'ਚ ਇਨਕਲਾਬ ਲਈ ਉਠਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੇਲੇ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਚੋਖੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜੰਗੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚੇ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨਗਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ 'ਝੰਡੇ ਦੇ ਗੀਤ' ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਲਾਸ਼ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਾਟਕ 'ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਮੁੱਲ' ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਨਾਟਕਾਂ ਭਰੀ ਰਾਤ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਖਤਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ (ਅਦਾਕਾਰ ਮੰਚ, ਮੁਹਾਲੀ) ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ 'ਚ ਨਾਟਕ 'ਬਾਬਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ' ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਅੰਕੁਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਯੁਵਾ) ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ 'ਖਰਾਸ਼ੋ', ਅਨੀਤਾ ਸਬਦੀਸ਼ (ਸੁਚੇਤਕ ਰੰਗ ਮੰਚ, ਮੁਹਾਲੀ) ਵੱਲੋਂ 'ਲਾਲ ਕਨੇਰ', ਕੇਵਲ ਪਾਲੀਵਾਲ (ਮੰਚ ਰੰਗ ਮੰਚ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਵੱਲੋਂ 'ਕਥਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ' ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਦੇ (ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ, ਮਾਨਸਾ) ਵੱਲੋਂ ਖੇਡੇ ਗਏ ਨਾਟਕ 'ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ' ਨੇ ਜਿਥੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਕਲਾ ਤੌਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਅਜੋਕੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵਿਰੁਧ ਲਾਮਬੰਦੀ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਘਬੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ 2013 'ਚ ਆ ਰਹੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਲਈ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਯੋਧਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਕਾਮਰੇਡ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਜਾਮਾਰਾਏ ਵੱਲੋਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਗੜਗੜਾਹਟ 'ਚ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚਲੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਦੋਂ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਲੁੱਟ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਈਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਏਕਤਾ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਉਹ ਜਨਤਕ ਘੋਲਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ 'ਚ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਇਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਲਈ ਬਜ਼ਰ ਘਾਟਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਝੰਡੇ ਦਾ ਗੀਤ 'ਗੀਤ ਬਗਾਵਤ ਦਾ' ਨੇ ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ ਲਹਿਰ, ਗਦਰ ਲਹਿਰ, ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ, ਕਿਰਤੀ ਲਹਿਰ, ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ, ਫੌਜੀ ਤੇ ਨੇਵੀ ਬਗਾਵਤਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਿਲ ਟੁੰਬਵੇਂ ਤੇ ਕਲਾਤਮਕ ਅੰਦਾਜ਼

'ਮੇਲਾ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ'

'ਚ ਜਿਥੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਕੌਮੀ ਲਹਿਰ 'ਚ ਯੋਗਦਾਨ ਵਾਲੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਹਪੱਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਵੀ

ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ 20ਵੇਂ ਮੇਲੇ 'ਚ ਝੰਡੇ ਦੀ ਰਸਮ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਝੰਡੇ ਦੇ ਗੀਤ 'ਚ ਜਲੰਧਰ, ਬਿਲਗਾ, ਗੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਬਠਿੰਡਾ, ਜਾਮਾਰਾਏ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ) ਤੇ ਬਰਨਾਲਾ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਾਹਨੇਵਾਲ ਦੇ 85 ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਟੇਡੀਅਮ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਦੇ ਘਾਣ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਫਤੀ ਰੂਪ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਿਗਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੇਲੇ ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਬੁੱਕ ਸਟਾਲ ਸਾਹਿਤ

ਪ੍ਰੀਮੀਆਂ ਦੇ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇ ਰਹੇ ਜਿਥੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ 67 ਸਟਾਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਵਾਰ 81 ਬੁੱਕ ਸਟਾਲ ਲੱਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 7 ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਪਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਕਰੀਰ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਚ ਫੌਜੀ ਬਗਾਵਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਣਮੱਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਉਪਰੰਤ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੋਵੀਨਰ ਤੇ 'ਆਜ਼ਾਦੀ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ 12-13 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ

ਸਟਾਕਟਨ: ਇੱਥੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਟਾਕਟਨ ਵਿਖੇ 12 ਅਤੇ 13 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜੂਝਣ ਵਾਲੇ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਬੈਂਸ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸ. ਖਾਲੜਾ ਦੀ 16ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬੈਂਸ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪੈਕਟਿਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੇ 1995 ਵਿਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਕਤੂਬਰ 2011 ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸ. ਖਾਲੜਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਇੱਥੇ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ 12 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮੀਂ 7 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਹੋਵੇਗਾ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸ. ਖਾਲੜਾ ਉਦੋਂ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਫੜ ਕੇ ਮਾਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ. ਖਾਲੜਾ ਨੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਰਹੇ ਅਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੌਰਸਾਂ ਨੇ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਚੁੱਕੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕੋ ਜਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ; ਤੇ ਫਿਰ 6 ਸਤੰਬਰ, 1995 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਪੁਲਿਸ ਸ. ਖਾਲੜਾ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰਾ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸੁਹ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਟਾਕਟਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ. ਖਾਲੜਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਲਾਪਤਾ ਹੋਏ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਸ. ਖਾਲੜਾ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ 16 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ. ਖਾਲੜਾ ਦੀ ਧੀ ਨਵਕਿਰਨ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ ਜਿਸ ਨੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾਕਟਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ 1912 ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗਿਆ ਦੂਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਐਕਟਰ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ।

ਜਲਵਾ ਦਿਖਾਇਆ। ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰੱਜ ਕੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਵਾਈਆਂ। ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗਾਇਕ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਨੇ 'ਚੱਕ ਦੇ' ਗੀਤ 'ਤੇ ਡਾਂਸ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਆਗਾਜ਼ ਮੌਕੇ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਹੋਏ ਸਮਾਰੋਹ 'ਚ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਇਕ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਬਾਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਈ.ਪੀ. ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ 15 ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਸਵਾ ਦੋ ਸੌ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੜਕੀਆਂ

ਦੀ ਟੀਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਪੁੱਜੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਇਆ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ 15 ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਟੀਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰਚ ਪਾਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਵਾਗਤੀ ਭਾਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੌਕੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਸ਼ਾਲ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਅਵਨੀਤ ਕੌਰ ਸਿੰਧੂ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਚੀਮਾ ਤੇ ਹਰਵੰਤ ਕੌਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਰਸਮੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ ਨੇ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਗਾਇਕ ਨਵੰਤਰ ਗਿੱਲ, ਅਮਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ।

ਦੇਸੀ ਵਰਲਡ ਰੇਡੀਓ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੈ

ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਖਾਲਸ

ਦੇਸੀ ਰੇਡੀਓ

ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਨ ਪਸੰਦ ਦਾ ਰੇਡੀਓ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ।
35000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ,
WIFI ਇੰਟਰਨੈਟ ਰੇਡੀਓ 24 ਘੰਟੇ

*ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਬ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 27 ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਿਥੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ, ਖਬਰਾਂ ਤੇ ਚਲੰਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 125 ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣੋ

*ਭਾਰਤ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੁਣੋ। ਰੇਡੀਓ ਹਮਸਫਰ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ, ਧਮਾਲ ਰੇਡੀਓ, ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ, ਦੇਸ ਪਰਦੇਸ, ਸਾਡੀ ਆਵਾਜ਼, ਪੰਜ ਪਾਣੀ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਦੇਸੀ ਰੇਡੀਓ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ, ਬੀ ਬੀ ਸੀ ਹਿੰਦੀ, ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ, ਸ਼ਬਨਮ ਰੇਡੀਓ, ਢੋਲ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੀ, ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਮਨਪਸੰਦ ਜ਼ੁਬਾਨਾਂ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਰੇਡੀਓ ਸੁਣੋ।

*ਰੇਡੀਓ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ *ਰੇਡੀਓ ਵਰਤਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਸਾਨ *ਰੇਡੀਓ ਵਿਚ ਦੋ ਅਲਾਰਮ ਹਨ-ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਅਲਾਰਮ ਵਿਚ ਫਿਟ ਕਰਕੇ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Punjabi, Hindi, Urdu, Fijian, South Indian Radio Stations.

ਡੀਲਰਸ਼ਿਪ ਲੈ ਕੇ ਚੰਗੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਓ

ਆਰਡਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਰੇਡੀਓ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇਗਾ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ
www.desiworldradio.com, info@desiworldradio.com
Toll Free Number: 1-800-604-6024

“ਕਿਉਂ ਕੀਤੇ ਹ ਵਿਸਾਹੁ”

ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨਾਲੋਂ ਗਵਾਂਢੀ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਧੀ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ ਘਰ ਨਾ ਮੁੜੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ, ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਦੇ ਧੀ-ਪੁੱਤ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਕਿਥੇ ਗਏ ਹੋਣਗੇ? ਇਸ ਦਾ ਫਿਕਰ ਵੱਧ ਖਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਰੱਖਣ ਨਾਲੋਂ ਦੂਜੇ ਦੀ ਆਮਦਨ-ਖਰਚ ਦਾ ਫਿਕਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜਸਜੀਤ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਮਾਨ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਢਾਂਚਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਣਾਂ-ਮੁੰਗੀ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਲਗਭਗ 18-

19 ਸਾਲ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਲਗਾਤਾਰ 17 ਸਾਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਜਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 17 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਖਰਚੇ ਗਏ? ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਕਿਹੜੇ ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਲਿਖ ਕੇ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਏ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. (ਅਮੈਰੀਕਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ) ਜਿਹੜੀ ਸੰਨ 2000 'ਚ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ 40 ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 11 ਸਾਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਆਮ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ 40 ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਕਿਹੜੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਆਇਆ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਖਰਚਿਆ ਗਿਆ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਲਗਭਗ 15 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰੋਤੀਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਹ ਪੈਸੇ ਲੁਕਾਏ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਈਆਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਨਵੈਸਟ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੇਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲ ਤੋਂ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ, ਭਾਂਡਿਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਏ ਫਰਨੀਚਰ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਮੰਗਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾ ਕੇ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਫਤਰ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵਾਰ ਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਪੈਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦੱਬ ਲਿਆ ਕਿ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਅਖਬਾਰ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲਈ ਉਧਾਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਛਤਾ ਤਾਇਆ ਜੇ ਅਖਬਾਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ 6 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਪੈਂਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਾਣਾ ਦੇ ਘਰ ਹੇਵਰਡ ਵਿਚ ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ? ਜਦੋਂ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਾਣਾ ਤੋਂ ਇਸ ਫੰਡ ਰੇਜ਼ਰ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, “ਨਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਘਰੇ ਕੋਈ ਫੰਡ ਰੇਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਯੂਥ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਚੈਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।”

ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੁੱਤ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਛਿੱਤਰਾਂ ਜਾਂ

ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਹਾਰ ਪਾਉਣਾ। ਸ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣਾ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣਾ, ਸ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਦਾ ਚਾਰ ਸਾਲ ਲਈ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਵਿਰੁਧ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸੁਣਵਾਈ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੀਡੀਆ, ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਤਲ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉਠੀ ਹੀ ਹੈ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੁਪ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦਾ ਹਾਰ ਪਾਇਆ।

ਜੇ ਵਿਸਾ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਕੱਥੂ ਨੰਗਲ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਣਾਏ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਮਜੀਠੀਆ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਡਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੁੱਝ ਦੇਸੀ ਤੇ ਕੁੱਝ ਬਿਹਾਰੀ ਭਈਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾ ਕੇ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਲਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਮੇਨ ਗੇਟ ਦੀ ਬਜਾਇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸਿਉਂ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗੁੰਡੇ ਮਹਿਤੇ, ਚਾਵਲੇ ਅਤੇ ਮਜੀਠੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਖੜੇ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਜਮਾ ਕਰਵਾ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਕੁੱਝ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਸ. ਮਾਨ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਪਾਸਿਉਂ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਦਲੀਆਂ ਦੇ ਉਸ ਸ਼ਰਾਬੀ ਟੋਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ. ਮਾਨ ਉਥੇ ਹੀ ਬੈਠ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਦਲੀ ਗੁੰਡਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਛੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਥੀ ਫੱਟਣ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਭਿਜਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਰੱਖਿਅਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਰੁਪ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੂਸਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਾੜਵੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਦੇ ਹੱਥੋ-ਪਾਈ ਹੁੰਦੇ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ।

ਇੱਧਰ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਉਹ ਕੁੱਟ ਸਕਦੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸ. ਮਾਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਤੇ ਉਹ ਧਰਮੀ ਯੋਧਾ ਡਾਂਗਾਂ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਦਾ ਝੰਬਿਆ ਪੂਰੇ 45 ਮਿੰਟ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੇਰੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਨਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਾ

ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੀਡੀਏ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅਖੀਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਰੋਕਣੀ ਪਈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੀਡੀਏ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਰੋਸ ਵੀ ਜਤਾਇਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਢਾਈ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰ ਉਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁਛਿਆ।

ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਡਾਕਟਰੀ ਮੁਆਇਨਾ ਅਤੇ ਮੱਲੂਮ ਪੱਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ 15 ਤੋਂ 18 ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਤੇ ਸਮੱਸੇ ਬਰਫੀਆਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਕਮਰੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਦੇਖ ਕੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਵੀ ਹੋਈ ਪਰ ਮੈਂ ਇੰਨੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕਹੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਢਾਈ

ਸੌ ਵਰਕਰ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪੁਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਈ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਖਮੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਾਉਣ ਪਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਠਰੂਆ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਸਾਫ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਸ਼ਾਮੀਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ, ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਠਰੂਆ ਜਲੰਧਰ ਤੱਕ ਇਕੋ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਆਏ, ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਉਪਰ ਸੁਟੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਬੋਲ ਕੁਬੋਲ ਵੀ ਬੋਲੇ ਗਏ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਸ. ਮਾਨ ਨੂੰ ਉਥੇ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ, ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਬਾਰੇ ਮੋੜਵਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇੰਨੀ ਤਲਖੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਬਿਆਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ।

ਜਦੋਂ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ, ਸ. ਮਾਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ। ਇਹ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਸਾਧ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਵੱਲੋਂ ਰਚਾਏ ਗਏ ਅਡੰਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਭਗੋਤੇ ਲੀਡਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਲਈ ਵੀ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਰੇਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਵਾਰ ਸ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਪਰਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਠੀ ਰਵੱਈਏ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਉਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ। ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਇੱਕ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਖਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਮਰ ਮਿਟਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਆਪ ਇਹ ਲੀਡਰ ਉਸ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਤੇ ਡੇਰੇ ਵਾਲੇ ਸਾਧ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ? ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਦਿਆਂਗੇ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਸ. ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਨਿਆਂ, ਬਰਨਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਵਿਖਾਈ, ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ।

(ਚਲਦਾ)

ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ, ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ
ਫੋਨ: 661-209-0118

ਬਾਬਾ ਭਨਿਆਰਾਂਵਾਲਾ 'ਤੇ ਮੁੜ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲਾ

ਰੋਪੜ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪਿੰਡ ਧਮਾਣਾ ਸਥਿਤ ਡੇਰਾ ਭਨਿਆਰਾਂਵਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਭਨਿਆਰਾਂਵਾਲੇ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਚਾਕੂਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਬਾਬੇ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਹਮਲਾ ਬਾਬੇ ਦੀ ਕੋਠੀ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜਦੋਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਵਜੇ ਬਾਬਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪੈਰੋਕਾਰ ਬਣ ਕੇ ਆਏ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਛੁਰਿਆਂ ਨਾਲ ਬਾਬੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਕਾਫੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਂਜ ਉਥੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਬਾਬੇ ਦੀ ਗਰਦਨ, ਕੰਨ ਤੇ ਸਿਰ 'ਚ ਛੁਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੇਰੇ ਵਿਚਲੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ-ਕੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿਚ ਹੌਈ ਝੜਪ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਈ ਜਵਾਨ ਵੀ ਫੱਟੜ ਹੋ ਗਏ।

ਬਾਬੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਰੋਣੀ ਥਾਣਾ ਪਾਇਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਰਾਜੇਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬੇ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀ.ਏ.ਪੀ. ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਨਾਕਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਤੀਜਾ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਾਕਾ ਲਾਇਆ

ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਟਲ ਡਿਟੈਕਟਰ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਪੀ.ਏ.ਪੀ. ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਬਟਾਲੀਅਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਇਹ ਤੀਜਾ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਬਣੇ ਅਜਾਇਬਘਰ ਦੀ ਡਿਊਢੀ (ਗੋਟ) 'ਤੇ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਬਾਬੇ ਦੇ ਦੇਰ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਲਈ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਹਿੱਟ ਲਿਸਟ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਹਮਲਾ ਅੰਬਾਲਾ ਵਿਖੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਵੀ ਚਾਕੂਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹਮਲਾ

ਰੂਪਨਗਰ: ਬਾਬਾ ਭਨਿਆਰਾਂਵਾਲੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰਾ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰੂਪਨਗਰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਰੋਣੀ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਨਿਆਰਾਂਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁੱਸਾ ਸੀ। ਹਰਵਿੰਦਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਵੀ ਭਨਿਆਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੁਰੂ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬੇ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਲਈ।

ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚਲੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਸਾਥੀ ਉਸ ਦੇ ਸਕੂਲ ਸਮੇਂ ਦਾ ਦੋਸਤ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜਾ ਸਾਥੀ ਉਸ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਵੈਨ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਸੀ।

ਹਰਵਿੰਦਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀਆਂ ਪਾਈਪਾਂ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਬਣਾ ਕੇ ਭਨਿਆਰੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਡੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਰੋਹ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਭਨਿਆਰੇ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪਿੰਡ ਧਮਾਣਾ ਵਿਖੇ ਡੇਰੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਥੇ ਲੰਗਰ ਵੀ ਛੁਕਿਆ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ 24

ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਹਰਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਭਨਿਆਰਾਂਵਾਲੇ 'ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 20 ਤੋਂ 22 ਸਾਲ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੈ, ਬੇਹੱਦ ਸ਼ਰੀਫ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਸਾਥੀ ਧਰਮਿੰਦਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਵੀ ਸਿੱਖੀ-ਸਾਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹਰਵਿੰਦਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਾੜਕੂ ਸੰਗਠਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੋਣੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਮਟੀਰੀਅਲ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਦੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਰਾਜੇਵਾਲ ਦਾ ਵਾਸੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ

ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਦੋਸਤ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ ਲੜਕਾ ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਜਿਗਰੀ ਦੋਸਤ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਵਿੰਦਰ ਹੋਟਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਵਿਖੇ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਦਕਿ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਧ ਦੇ ਚਿਲਿੰਗ ਸੈਂਟਰ 'ਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹੀਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਦੋਸਤ ਰੋਪੜ ਵੱਲ ਘੁੰਮਣ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਮੁੱਕ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਡੇਰਾ ਭਨਿਆਰਾਂਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਪੁੱਜ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਥੋਂ ਲੰਗਰ ਛੁਕ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਨਿਆਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਅਪੱਤੀ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਲੱਗਾ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ

ਸਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਕੱਢ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਝਾਇਆ ਪਰ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀਂ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਮ ਵਾਂਗ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਦੱਸੇ ਬਗੈਰ ਘਰੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਲੱਭ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਨਿਆਰਾਂਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਰਵਿੰਦਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਦੋਸਤ ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਦੋਸਤਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਜੋਖਮ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ।

ਖਾਲੜਾ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮੌਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਗਰਮ ਕਾਰਕੁਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ 42 ਸਾਲਾ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਚੜੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਹੋਮ ਗਾਰਡ (ਪੀ.ਐਚ.ਜੀ.) ਦਾ ਜਵਾਨ ਸੀ, ਨੂੰ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕੋਈ 25000 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਅਣਪਛਾਤੀਆਂ ਕਹਿ ਕੇ ਜਲਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਖਾਲੜਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. (ਤਰਨ ਤਾਰਨ) ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ 2006 ਵਿਚ ਗੱਡੀ ਅੱਗੇ ਛਲਾਂਗ ਮਾਰ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ

ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਗਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਧਿਰ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖਾਲੜਾ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਚੜੇ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਸਰਅੰਦਾਜ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਬਚਾਅ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਚੜੇ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਗਵਾਹੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਬੀਬੀ ਖਾਲੜਾ ਨੇ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਖਾਲੜਾ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਈ ਹੈ।

ਇਹ ਚਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਰਹੂਮ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ ਰਾਹੀਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਣਾ ਝਬਾਲ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਮਾਨਵਾਲਾ ਸਥਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਖਾਲੜਾ ਨੂੰ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਖਾਲੜਾ ਨੂੰ ਝਬਾਲ ਬਾਣੇ

ਬੀਬੀ ਖਾਲੜਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਚੜੇ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚਿੱਟ ਬਾਰੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਖਾਲੜਾ ਮਿਸ਼ਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਚੜੇ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਰਜ ਗਵਾਹੀ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪੰਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਕੇ ਬਾਦਲ ਕਸੂਤੇ ਫਸੇ

■ ਬਾਬਾ ਧੁੰਮਾ ਨੇ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਮੁਹੰਮਦ ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਲਮ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਤਲ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਆਲਮ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਸੁਣੀ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਲਟਾ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਿਖਾਉ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਤੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ

ਦਾ ਕਾਤਲ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਧਰ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੀ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਖਫ਼ਾ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ

ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਲਮ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਤਲ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਆਲਮ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਸੁਣੀ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਲਟਾ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਿਖਾਉ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਤੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਧੁੰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਇਥੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਆਲਮ ਗਲਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੀ ਹੁਣ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨਗੇ। ਆਉਂਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੰਭਾਵਿਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ਼ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ

ਜ਼ਖਮੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਲੂਧਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਆਲਮ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ 'ਤੇ ਲੁਣ ਛਿੜਕਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਲਮ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਕੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਵਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਆਲਮ ਨੇ ਪੱਟੀ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਇਕ ਜਨਤਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਬਤ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹਲਕਾ ਇੰਚਾਰਜ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਗਾਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਧੁੰਮਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਆਲਮ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ

ਬੱਬਰਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅੰਬਾਲਾ ਵਿਚੋਂ ਦੀਵਾਲੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਕਾਰ ਬਾਰੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਟਾਈਗਰ

ਫੋਰਸ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਪੂਰੀ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੁੜੈਲ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਭਗੋਤੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ

ਹੋ ਕੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਟਾਈਗਰ ਫੋਰਸ' ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਲੈਟਰ ਪੈਡ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸਫੋਟਕ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਮੁਹਾਲੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਬਾਰੂਦ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਲਕਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੇਇਬਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਆਖੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਕਤਲ ਕੇਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਆਗੂ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਏ ਕਈ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਟਾਈਗਰ ਫੋਰਸ' ਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ। ਬੁੜੈਲ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚੋਂ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਰਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅੰਬਾਲਾ ਵਿਖੇ ਦੀਵਾਲੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰ

ਵਿਚ ਫੜੇ ਗਏ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ ਬਾਰੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਟਾਈਗਰ ਫੋਰਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਜਤਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਛੱਡ ਕੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਖਾੜਕੂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਰ.ਡੀ.ਐਕਸ. ਦੀਵਾਲੀ ਮੌਕੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਫੋਰਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਮ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਕਸ਼ਕਰੇ ਤਾਇਬਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਇਖਲਾਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀਪੰਸਦ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿੰਗਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣੀਆਂ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੇ ਧੱਬਾ: ਗਿਲਾਨੀ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ: ਹੁਰੀਅਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਸਈਅਦ ਅਲੀ ਸ਼ਾਹ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ 27ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਇੱਕਜੁੱਟਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਾਰੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਕੜ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਣਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਧੱਬਾ ਹੈ।

ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਜਨਾਬ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੱਤਰ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 27 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਰਦਨਾਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜਦੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਇਸ ਕਾਰੇ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਰਮ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਪੱਤਰ 'ਚ ਮਿਸਟਰ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਰੰਜ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ ਕਿ 27 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦਿਵਾਉਣ 'ਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਜਿਤਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰ 'ਚ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ 125 ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਘਰ 'ਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵੈ ਨਿਰਵੈ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਚ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਵੇਗੀ।

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography
(with flush mount Album)

Live Video Display with Large Screens
DJ Service with Laser Lights
Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN
(725-7926)
(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767
E-mail: raj@syanvideo.com
or visit at: www.syanvideo.com

Satwant Kaur Takk

Lose Weight Feel Great

All Herbal, American Doctors' formulated and Guaranteed Results

ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਜੜੀ ਬੂਟੀਆਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਅਤੇ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਨਤੀਜੇ

Before: 165 Lbs.
After: 125 Lbs.
Lost 40 Lbs.

Business Opportunity

International Company looking for serious people to work from home-part time or full time. Great earning potential, full training and support provided. To attend training in your area.

For more info. call:
Sukhpreet Kaur Indiana
Ph:317-884-3557
Sharanjeet Kaur
Ph:317-332-1387

spkaurus@yahoo.co.in - www.shopherbalife.com/skaur

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਅੰਬਰੋਂ ਟੁੱਟੇ ਤਾਰੇ' ਜਲਦ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ

ਜਲੰਧਰ: ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਜਗਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੇਖਕ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ 'ਅੰਬਰੋਂ ਟੁੱਟੇ ਤਾਰੇ' ਜਲਦ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਦਰਜ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਜਗਤ ਤੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ, ਗੀਤਕਾਰੀ, ਅਦਾਕਾਰੀ ਜ਼ਰੀਏ ਕਲਾ ਜਗਤ ਨੂੰ ਖੂਬ ਅਮੀਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਟਹਿਣਾ ਪੰਜ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਟਹਿਣਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਡਾਟ ਕਾਮ' ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੀ ਗਈ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਦਰਜਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ

ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ, ਸਨਮੁਖ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਸੁਰਜੀਤ ਗਾਮੀ, ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਆਸੀ ਅਨਪੜ੍ਹ, ਸੁਰਜੀਤ ਬਿੰਦਰਖੀਆ, ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਅਖਤਰ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੋਨੀ ਪਾਬਲਾ, ਗੁਰਮੀਤ ਨਾਗਰਾ ਤੇ ਨੀਲੋ ਖ਼ਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਮਾਰਕੀਟ ਤੱਕ ਅੱਪੜਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰੰਗਦਾਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਵਿਆਂ ਵਾਲੇ ਯੁੱਗ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰਿਸ' ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

JR Brothers, LLC Greenwood, IN 46143

ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਅਤੇ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ, ਕੁਨੈਕਟੀਕਟ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਮੈਰੀਲੈਂਡ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਰੂਟ। ਬਹੁਤੇ ਗੋੜੇ ਇੰਡੀਆਨਾ ਤੋਂ ਨਿਊ ਜਰਸੀ-ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਵਿਚਾਲੇ

ਵੀਕਐਂਡ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਘਰ ਅਦਾਇਗੀ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ

Ph:317-534-5136, Cell:317-702-2803

Matrimonials

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Parents seek US citizen Jatt Sikh boy in Medical profession for Jatt Sikh, 27, 5'-7" MBBS girl, preparing for USMLE, 1st step cleared. Call:510-304-9292 or e-mail: jassi@jassigill.com

Wanted US/Canadian/UK/Australian citizen match for Amritdhari Sidhu girl from educated urban family in India, 5.4, 23 yrs, doing MSc Biochem. Call: 850-225-6388 in the US or email: sukhssohi@yahoo.com

ਸੁੰਦਰ ਸੈਣੀ ਲੜਕੇ 24 ਸਾਲ, ਬੀ. ਐਸ. ਸੀ. ਨਰਸਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਯੋਗ ਸੁਸ਼ੀਲ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ। ਜਾਤ ਗੋਤ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ। ਫੋਨ ਨੰਬਰ 408-518-2031 ਜਾਂ email: gsaini125@gmail.com 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਸਾਊ ਲੜਕੀ, 24 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5.0', ਬੀ ਐਸ ਨਰਸਿੰਗ ਲਈ ਯੋਗ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ, ਜਾਂ ਪੀ ਆਰ ਹੋਲਡਰ 510-300-7682 ਜਾਂ 91-99155-50180 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ।

ਬੀ.ਕਾਮ ਤੇ ਬਿਜਨਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਿਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇਕ ਚੰਗੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਜਾਬ ਕਰਦੀ 28 ਸਾਲ, 5'6" ਖੂਬਸੂਰਤ ਰਵੀਦਾਸੀਆ ਲੜਕੀ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦਾ ਪਿਤਾ ਅਸ਼ੋਕਾ ਹੋਟਲ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗਜਟਿਡ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਅਤੇ ਮਾਮਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ 559-495-9871 ਜਾਂ ਈਮੇਲ ਕਰੋ: kashmirkaur67@gmail.com

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Suitable match for 29/5'-9" cleanshaven, slim, Ramgarhia Sikh boy, Software Engineer well settled in US.Caste no bar. Call: 425-307-1050; Email:biodata/psingh03850@gmail.com

ਜਗਦੀਪਕ ਸਰਕਾਰੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਵਰਜੀਨੀਆ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਭੋਜ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਜਗਦੀਪਕ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀਆ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਰਜੀਨੀਆ ਸਟੇਟ ਇਕਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਥਾਪਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਪਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਟੇਟ ਇਕਾਈ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸ. ਸੰਧੂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਰਕਾਰੀਆ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਾਰ ਵਿਚ ਰਾਜਸਾਸੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਸੁੱਖ ਸਰਕਾਰੀਆ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਹਨ।

Punjab Times

Established in 2000
12th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:

Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh
Graphics:
Mandeep Singh

Our Columnists

Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana

California

Shiara Dhindsa
661-703-6664

New York

Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Circulation

Harbhajan Singh
917-856-5229

Photographer

Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, New York, Missouri

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 85 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ

ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਅੱਧ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਸੀ ਪਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਨਾ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਪਾਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਲਟਕ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਂਜ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਮੌਕੇ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਗਰਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਲੱਗੇ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਵੀ ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਉਘੀਆਂ ਤੇ ਸਨਮਾਨਤ ਸਿੱਖ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ 'ਚ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਪਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੇਵਲ

ਉਦਘਾਟਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੀ ਕਰਨ: ਬਾਦਲ

ਬਠਿੰਡਾ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਵਿਰਾਸਤ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਤੇ ਉਹ 15 ਤੋਂ 25 ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ।

ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੇਂਦਰੀ ਫਾਰਮੂਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੁਆਨੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਤਕਲੀਫ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਜਿਆ ਚੋਣ ਬਿਗਲ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕੀਤੀ ਗਈ ਭਰਵੀਂ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ 'ਮਾਇਆ' ਬਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਪੁਸ਼ਤੈਨੀ 80 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਇਹ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਿਆ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਤਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਾਹਰੂਖ ਖਾਨ ਵਰਗੇ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਪੈਸਾ ਰੋੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਜਕੜ ਦੀ ਲਿਬੀਆ ਦੇ ਮੁਅੱਮਰ ਗੱਦਾਫੀ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਇਸ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲੈਣਗੇ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਲੋਕਪਾਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਰਦਾਸ ਮੌਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਗੁਲਚੈਨ ਸਿੰਘ ਚੜਕ ਤੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਿਰ ਸਨ।

ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ ਦੇ

ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਤੇ ਕੈਫੇ ਏਰੀਆ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਹੀ ਬਣੀ ਸੀ। ਵਿਰਾਸਤ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਦੀਆਂ ਗੈਲਰੀਆਂ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਣੀਆਂ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਫੇਰੀ ਬਾਰੇ ਭਾਵੇਂ ਅਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਪਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਸ ਭਵਨ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਜਾਰੀ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ੇ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ: ਸੁਖਬੀਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲਈ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਲਟਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤ 'ਚ ਨਹੀਂ: ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ

ਪਟਿਆਲਾ: ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਨਫੇ-ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਪੱਖ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ

ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਵੀ ਦੂਜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਉਦਘਾਟਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਘੱਲੂਘਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 25 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵਿਰਾਸਤ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 24 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇੱਛੁਕ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਚੋਣ ਜ਼ਬਤਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਚਾਨਕ ਚੋਣ ਜ਼ਬਤਾ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਵਿਰਾਸਤ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਲਈ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 31 ਦਸੰਬਰ 2011 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬਣੇ ਖਾਲਸਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੇ ਮੁਹਾਲੀ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਕੁਝ ਫਰਜ਼ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਉਕਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ-ਮੁਹਾਲੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨਾਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਨੇਤਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਦਾ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਯੁਵਰਾਜ ਚਾਰਲਸ ਬਕਿੰਘਮ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕ 'ਚ

ਲੰਡਨ: ਸਹਿਜ਼ਾਦਾ ਚਾਰਲਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਾ ਬਣਨ 'ਤੇ ਬਕਿੰਘਮ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਤੇ ਸਮਾਗਮ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੇ ਬ੍ਰਾਡਕਾਸਟਰ ਐਡਿਊ ਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 62 ਸਾਲਾ ਸਹਿਜ਼ਾਦੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਗੱਦੀ ਸੰਭਾਲਣ ਸਾਰ ਆਪਣੀ ਛਾਪ ਛੱਡੀ ਜਾਵੇ।

ਲੇਖਕ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਹਿਜ਼ਾਦਾ ਚਾਰਲਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਜਧਾਨੀ 'ਚ ਸ਼ਾਹੀ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। 'ਡੇਲੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹਿਜ਼ਾਦਾ ਚਾਰਲਸ ਦੀ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਕਿ ਬਕਿੰਘਮ ਮਹਿਲ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਟਾਫ਼ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਤੇ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਹੋਟਲ ਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਰਾਜਾ ਆਪ ਵੀ ਲੰਡਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿੰਡਸਰ ਕੈਸਲ 'ਚ ਰਹੇਗਾ।

ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਰਸਮੀ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਰੂਪ 'ਚ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਕੋਈ ਤਰੀਕ ਤੈਅ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ 'ਨਰਮ' ਹੋਣ ਦੇ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦਘਾਟਨਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਘਟ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਨਾ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ: ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ

ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ: ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਨਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਅਮਰੀਕਾ ਫੇਰੀ 'ਤੇ ਆਏ ਸ. ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਗੂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨਾਟੋ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਜਾਵੇਗਾ ਗੱਦਾਫੀ ਪਰਿਵਾਰ

ਪੈਰਿਸ: ਲੀਬੀਆ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਮੁਅੱਮਰ ਗੱਦਾਫੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਗੱਦਾਫੀ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿਚ ਨਾਟੋ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਪਰਾਧ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏਗਾ। 69 ਸਾਲਾ ਗੱਦਾਫੀ ਦੀ ਸਿਰਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਫੜ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਾਟੋ ਦੇ ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਗੱਦਾਫੀ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਸਿਰਤੇ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ਲੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਗੱਦਾਫੀ ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਮਰਕਲ ਸਿਕਾਲਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇਗ ਸਥਿਤ ਆਈ.ਸੀ.ਸੀ. ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਟੋ ਵੱਲੋਂ ਕਾਫ਼ਲੇ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ 'ਚ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੱਦਾਫੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵੇਚੇਗਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੁਪਰ ਹਰਕੂਲਿਸ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਛੇ ਹੋਰ ਸੀ-130 ਜੇ ਸੁਪਰ ਹਰਕੂਲਿਸ ਮਾਲਵਾਹਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵੇਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 1.2 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਜਹਾਜ਼ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਹਵਾਈ ਸਮਰਥਾ ਵਿਚ ਅਥਾਹ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਜਹਾਜ਼ ਔਖੀਆਂ ਤੋਂ ਔਖੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਾਜ਼ੇ ਸਮਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲੋਕਹੀਡ ਮਾਰਟਿਨ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਛੇ ਹਰਕੂਲਿਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਸੀ-130 ਜੇ ਸੁਪਰ ਹਰਕੂਲਿਸ ਚਾਰ ਇੰਜਣਾਂ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)

ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ

ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ

ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ

ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ

ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ

ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ

ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸ੍ਰੀ ਹੈਪੀ ਹੀਰ

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਆਗਾਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ 'ਚ ਕਾਫੀ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਨਤਕ ਫੀਡਬੈਕ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਵਾਰ ਕਾਫੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਦਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਪੱਕੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ।

ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਲੰਬੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਣ ਬਾਰੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਈ.ਜੀ. (ਲੋਕਪਾਲ) ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਆਮ ਰੁਟੀਨ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਪਿਛੇ ਕੋਈ ਮੰਤਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ

ਟੀਮ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਆਈ.ਜੀ. (ਲੋਕਪਾਲ) ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਠਿੰਡਾ 'ਚ 1600 ਕਰੋੜ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਸਨਅਤ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜਲਦੀ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਨਰਮੇ ਕਪਾਹ ਤੋਂ ਜੀਨਜ਼ ਤਿਆਰ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨਵੀਂ ਸਨਅਤ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 350 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸਨਅਤ ਵਿਚ 7 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲੇਗਾ ਜਿਸ 'ਚ 90 ਫੀਸਦੀ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ।

ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ

ਨਿਊਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਦੀ ਉੱਪੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਉਪਰ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਕੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

62 ਸਾਲਾ ਗੁਪਤਾ ਉਪਰ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਰਾਜ ਰਾਜਰਤਨਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗੋਲਡਮੈਨ ਸੈਚਸ ਤੇ ਪ੍ਰੋਕਟਰ ਐਂਡ ਕੈਂਬਲ ਵਰਗੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੀਕ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ੇਅਰ ਬਜ਼ਾਰ ਹਿੱਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਉਪਰ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 105 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਚਾਈ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾਈ ਮਿੱਤਰ ਰਾਜਰਤਨਮ ਵੀ 11 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਹਵਾ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕੁਝ ਨਾਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਈ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮੁਵੱਕਿਲ ਬੇਕਸੂਰ ਹੈ।

ਇਰਾਕ 'ਚ ਅਜੇ ਵੀ ਰੁਲ ਰਹੇ ਨੇ 8000 ਭਾਰਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਿਹਤਰ ਭਲਕ ਦੀ ਆਸ 'ਚ ਸੁਪਨੀਲੇ ਜਹਾਜ਼ 'ਚ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਗਏ 8000 ਭਾਰਤੀ ਗੱਭਰੂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਸਤਾਂ ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੀ ਖਵਾ ਬੈਠੇ ਬਲਕਿ ਉਹ ਇਰਾਕ ਦੀ ਬਾਰੂਦੀ ਸੁਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਾ ਉਤਰੇ ਜਿਥੋਂ ਪਰਤਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਪਾਟੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਤੇ ਸੱਖਣੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਪਰਤਣ 'ਚ ਲਾਚਾਰ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਉਥੇ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਜੋਖਮ 'ਚ ਖਤਰਨਾਕ ਵਗਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ। ਭਾਰਤ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲੇ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜੰਗ ਦੇ ਮਾਰੇ ਈਰਾਕ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਚੋਂ ਬਾਰੂਦੀ ਸੁਰੰਗਾਂ ਚੁਗਣ ਦਾ ਖਤਰਨਾਕ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਫਿਜ਼ਾ 'ਚ ਪਰਤੇ 60 ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਟਲੀਆਂ ਦਾ

ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਰਾਕ ਤੋਂ ਉਹ ਦੁੱਖਾਂ ਭਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਤੇ ਦਰਦ ਕਥਾਵਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ 8000 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਏਨੀ ਸੁਖਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚੀਆਂ, ਹੋਰ ਕਰਜ਼ੇ ਲਏ ਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕੋਫ਼ੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਭਲਾ ਕਿਵੇਂ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਏ.ਕੇ. 47 ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਿਗਾਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਪਾੜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਰਾਕ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਮਾਰ ਕੇ ਕੰਮ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬੇਹੱਦ ਮਾੜਾ ਖਾਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਚੁੱਪਚਾਪ ਇਹ ਤੌਹੀਨ ਹਜ਼ਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਤੋਂ ਸਿਤਮ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੂੰ 1200 ਡਾਲਰ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਦੇ ਉਲਟ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ 300 ਡਾਲਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਾਂਗ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਖੋਜੇਪੁਰ ਦਾ ਰਿਪਲ ਕੁਮਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਬਾਰੂਦੀ ਸੁਰੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਕੇ ਕਿਸੇ ਫਰਨੀਚਰ ਫਰਮ ਕੋਲ ਪੁੱਜਿਆ ਪਰ ਉਥੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਮਾਨਵੀ ਹੋਣੀ ਉਹਦੀ ਉਡੀਕ 'ਚ ਸੀ। ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਤੇ ਰਿਪਲ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ 13 ਪੈਰਾ-ਲੀਗਲ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਲੀਗਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਅਥਾਰਟੀ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ ਜਿਸ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਐਕਟਿੰਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਐਮ.ਐਮ. ਕੁਮਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨਵੇਂ ਮਿਲੇ ਸਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਦਿਖਾ ਕੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਹੀ 'ਪਛਾਣ' ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਨੀਲਾ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ

ਕਪੂਰਥਲਾ: ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਦੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮਨੀਲਾ ਰਹਿੰਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਤਕਰੀਬਨ 15 ਸਾਲ ਤੋਂ ਫਿਲਪਾਈਨ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਚੰਗਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੀ।

ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਰਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨੀਲਾ ਤੋਂ ਫੋਨ 'ਤੇ ਮਿਲੀ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਰੱਜਾਨਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਘਰ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਇਟਲੀ ਹਵਾਈ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਮੁਆਫ਼ੀ

ਲੰਡਨ: ਕਥਾਵਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵੈਰੋਨਾ (ਇਟਲੀ) ਦੀ ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਵਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵੈਰੋਨਾ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਸਕਿਊਰਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੈਟਲ ਡਿਟੈਕਟਰ ਨਾਲ ਚੈਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸਤਾਰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਵਤੀਰਾ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਬਤ ਆਮ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਹੋਰ ਏਅਰਪੋਰਟ ਰਾਹੀਂ ਲੰਡਨ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜਿਥੇ ਇਟਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ

ਕੀਤੀ ਉਥੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਇਸ ਵਧੀਕੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ 26 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਿਸਟਰ ਪਾਲੋ ਐਰੀਨਾ ਤੇ ਸਕਿਊਰਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮਿਸਿਜ਼ ਰੋਬੇਰਤੋ ਕਾਰਲੀ ਨਾਲ ਵੈਰੋਨਾ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਹੋਈ। ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਤੇ ਗਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀ ਕਾਰਨ ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਟਾਫ਼ ਵੱਲੋਂ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵਧੀਕੀ ਲਈ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੀ ਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ।

12 Oct., 2011 new flight to Amritsar bye London Wed-Fri. Sun from US-Canada

Punjab Super Travels

Offer 22 Airlines

Cheap Fares to Delhi-Amritsar

Check cheap ticket to London-Nairobi or Worldwide

Delhi-Mumbai-Hyderabad-Bengaluru-Kolkotta-Pune-Goa-Chennai-Cochin-Trivandrum-Coimbatore-Amritsar-Ahmedabad-Agra-Jaipur-Chandigarh

Texas
832-213-6303

Atlanta
770-687-2228

Washington
703-349-1717

Toll Free
855-855-1445

Coming soon - www.punjabsupertravels.com
E-mail us ipunjabtravel@gmail.com

DISH Network

Your home for South Asian Entertainment

All of the packages feature the latest and classic movies, LIVE news, music, serials, children's programs and much more direct from India, Pakistan, Bangladesh and Nepal.

Hindi Mega Pack	74.99/mo
PAK Mega Pack	74.99/mo
Bangla Mega Pack	74.99/mo
Tamil Mega Pack	74.99/mo
Telugu Pack	74.99/mo
Punjabi Pack	74.99/mo
Malayalam Mega Pack	74.99/mo
Cricket Pack	74.99/mo
Prabasi Bangla Pack	74.99/mo
Kannada Mega Pack	74.99/mo
Marathi Maha Pack	74.99/mo
Kanpur TV	19.99/mo

- No equipment to buy
- Free Standard Professional Installation in up to 6 rooms.
- Free DVR Upgrade (\$6.00/mo. DVR Service fee applied)
- Free Activation
- Over 120 top channels including Disney for \$29.99/mo. for 12 months (reg. price \$44.99/mo.)

Offer requires a 24-month Agreement.

DISH Network now offers Cricket package for \$20.00/mo.

Planet Wireless
55 Broadway, Hicksville, NY 11801

Call Jaspreet: 1-888-534-7473
www.DishPeople.com

Requires additional International package for \$10/mo. or any America's top package. Digital Home Advantage plan requires 24-month agreement and credit qualification. Cancellation fee of \$17.50/month remaining applies if service is terminated before end of agreement. American programming credits apply during first 12 months. All equipment is leased and must be returned to DISH Network upon cancellation or unreturned equipment fees apply. Limit 6 leased tuners per account; upfront and monthly fees may apply based on type and number of receivers. HD programming requires HD television. Prices, packages and programming subject to change without notice. Offer available for new and qualified former customers, and subject to terms of applicable Promotional and Residential Customer agreements. Additional restrictions may apply. Offer ends 1/31/12.

ਮੈਚਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨ

- ਦੋ ਨਵੰਬਰ (ਫਰੀਦਕੋਟ)** 1 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੱਕ
ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਬਨਾਮ ਨੇਪਾਲ
ਭਾਰਤ ਬਨਾਮ ਜਰਮਨੀ
ਕੈਨੇਡਾ ਬਨਾਮ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ
- 3 ਨਵੰਬਰ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ)** ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਨਾਰਵੇ ਬਨਾਮ ਸਪੇਨ
ਇਟਲੀ ਬਨਾਮ ਅਰਜਨਟੀਨਾ
ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਨਾਮ ਅਮਰੀਕਾ
- 4 ਨਵੰਬਰ ਢੁੱਡੀਕੇ (ਮੋਗਾ)** 1 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੱਕ
ਭਾਰਤ ਬਨਾਮ ਨੇਪਾਲ
ਯੂ.ਕੇ. ਬਨਾਮ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ
ਕੈਨੇਡਾ ਬਨਾਮ ਆਸਟਰੇਲੀਆ
- 5 ਨਵੰਬਰ (ਰੂਪਨਗਰ)** 1 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੱਕ
ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਬਨਾਮ ਨਾਰਵੇ
ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ
ਅਮਰੀਕਾ ਬਨਾਮ ਇਟਲੀ
- 6 ਨਵੰਬਰ (ਸੰਗਰੂਰ)** 1 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੱਕ
ਜਰਮਨੀ ਬਨਾਮ ਨੇਪਾਲ
ਭਾਰਤ ਬਨਾਮ ਆਸਟਰੇਲੀਆ
ਕੈਨੇਡਾ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਕੇ.
- 7 ਨਵੰਬਰ ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ (ਤਰਨਤਾਰਨ)** 1 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੱਕ
ਸਪੇਨ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ
ਅਮਰੀਕਾ ਬਨਾਮ ਅਰਜਨਟੀਨਾ
ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਨਾਮ ਇਟਲੀ
- 8 ਨਵੰਬਰ (ਪਟਿਆਲਾ)** ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਬਨਾਮ ਨੇਪਾਲ
ਭਾਰਤ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਕੇ.
ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਬਨਾਮ ਜਰਮਨੀ
- 9 ਨਵੰਬਰ (ਕਪੂਰਥਲਾ)** 1 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੱਕ
ਨਾਰਵੇ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ
ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਨਾਮ ਅਰਜਨਟੀਨਾ
ਇਟਲੀ ਬਨਾਮ ਸਪੇਨ
- 10 ਨਵੰਬਰ ਦੋਦਾ (ਮੁਕਤਸਰ)** 1 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੱਕ
ਯੂ.ਕੇ. ਬਨਾਮ ਨੇਪਾਲ
ਭਾਰਤ ਬਨਾਮ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ
ਕੈਨੇਡਾ ਬਨਾਮ ਜਰਮਨੀ
- 11 ਨਵੰਬਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)** ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਭਾਰਤ ਬਨਾਮ ਤੁਰਕਮੇਨਿਸਤਾਨ (ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ)
ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ
ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਨਾਮ ਨਾਰਵੇ
ਅਮਰੀਕਾ ਬਨਾਮ ਸਪੇਨ
- 12 ਨਵੰਬਰ (ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ)** ਸਾਢੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਸਵਾ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੱਕ
ਯੂ.ਕੇ. ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ (ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ)
ਕੈਨੇਡਾ ਬਨਾਮ ਨੇਪਾਲ
ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਬਨਾਮ ਅਰਜਨਟੀਨਾ
ਯੂ.ਕੇ. ਬਨਾਮ ਜਰਮਨੀ
- 14 ਨਵੰਬਰ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ)** ਸਾਢੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਸਵਾ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੱਕ
ਅਮਰੀਕਾ ਬਨਾਮ ਤੁਰਕਮੇਨਿਸਤਾਨ (ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ)
ਅਮਰੀਕਾ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ
ਇਟਲੀ ਬਨਾਮ ਨਾਰਵੇ
ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਬਨਾਮ ਸਪੇਨ
- 15 ਨਵੰਬਰ (ਮਾਨਸਾ)** ਸਾਢੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਸਵਾ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੱਕ
ਅਮਰੀਕਾ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਕੇ. (ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ)
ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਕੇ.
ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਬਨਾਮ ਜਰਮਨੀ
ਭਾਰਤ ਬਨਾਮ ਕੈਨੇਡਾ
- 16 ਨਵੰਬਰ (ਜਲੰਧਰ)** ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਯੂ.ਕੇ. ਬਨਾਮ ਤੁਰਕਮੇਨਿਸਤਾਨ (ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ)
ਇਟਲੀ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ
ਅਮਰੀਕਾ ਬਨਾਮ ਨਾਰਵੇ
ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਨਾਮ ਸਪੇਨ
- 17 ਨਵੰਬਰ (ਆਰਾਮ ਦਾ ਦਿਨ)**
- 18 ਨਵੰਬਰ (ਬਠਿੰਡਾ)** ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਭਾਰਤ ਬਨਾਮ ਅਮਰੀਕਾ (ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ)
ਪੁਰਸ਼ ਵਰਗ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ
(ਪੂਲ 'ਏ' ਦੀ ਜੇਤੂ ਬਨਾਮ ਪੂਲ 'ਬੀ' ਦੀ ਉਪ ਜੇਤੂ
ਦੂਜਾ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ
ਪੂਲ 'ਏ' ਦੀ ਉਪ ਜੇਤੂ ਬਨਾਮ ਪੂਲ 'ਬੀ' ਦੀ ਜੇਤੂ
- 20 ਨਵੰਬਰ (ਲੁਧਿਆਣਾ)** ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਪੁਰਸ਼ ਵਰਗ ਵਿਚ ਤੀਜੇ ਤੇ ਚੌਥੇ ਸਥਾਨ ਲਈ ਮੈਚ
ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ ਦਾ ਫਾਈਨਲ, ਪੁਰਸ਼ ਵਰਗ ਦਾ ਫਾਈਨਲ

ਦੂਜੇ ਕਬੱਡੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 'ਚ 14 ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਭੇੜ

■ ਭਾਰਤ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪੂਲ 'ਏ' 'ਚ ■ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਸਪੇਨ ਪੂਲ 'ਬੀ' 'ਚ

ਅਰਜਨਟੀਨਾ, ਨਾਰਵੇ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਜਰਮਨੀ, ਨੇਪਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀਰਜੈਨ): ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਯੂਐਮ ਡੀ ਡੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਦੂਜੇ ਪਰਲਜ਼ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਬੱਡੀ 'ਚ 14 ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਫਸਵੇਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੀਆਂ 14 ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਪੂਲਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 2010 ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਵਾਰ ਅਰਜਨਟੀਨਾ, ਨਾਰਵੇ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਜਰਮਨੀ, ਨੇਪਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੀਆਂ। ਪੂਲ 'ਏ' ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਭਾਰਤ, ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜੇਤੂ ਕੈਨੇਡਾ, ਯੂ.ਕੇ., ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਜਰਮਨੀ ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਤੇ ਪੂਲ 'ਬੀ' ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਉਪ ਜੇਤੂ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ, ਇਟਲੀ, ਅਰਜਨਟੀਨਾ, ਨਾਰਵੇ, ਸਪੇਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ, ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂ.ਕੇ. ਤੇ ਤੁਰਕਮੇਨਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਸਪੋਰਟਸ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਰੰਗਾਰੰਗ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਈਵੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਵਿਜ਼ ਕਰਾਫਟ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਸਟਾਰ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਹੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਫਸਵੇਂ ਮੈਚਾਂ ਦਾ ਆਰੰਭ ਦੋ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਨਹਿਰੂ

ਸਟੇਡੀਅਮ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਜਿੱਥੇ ਪੂਲ 'ਏ' ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੇ ਨੇਪਾਲ, ਭਾਰਤ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਮੈਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਨਾਰਵੇ ਤੇ ਸਪੇਨ, ਇਟਲੀ ਤੇ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਾਲੇ ਮੈਚ ਖੇਡੇ ਗਏ। ਚਾਰ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਢੁੱਡੀਕੇ (ਮੋਗਾ) ਵਿਖੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਨੇਪਾਲ, ਯੂ.ਕੇ. ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚਾਲੇ ਮੈਚ ਖੇਡੇ ਜਾਣਗੇ। 20 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਖੇਡੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਰੰਗਾਰੰਗ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹ ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਲਾਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੀ ਬਾਰਸ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਰੁੱਤ ਨੇ ਦੂਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਮਹਿੰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਐਤਕੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸੱਤ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸਾ ਖਰਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਨਾਮਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚਾ ਢਾਈ ਗੁਣਾਂ ਹੀ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਉਦਘਾਟਨੀ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਰੋਹਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਤੇ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਪੁੱਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਤੋਂ ਐਤਕੀ ਵਧੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ 'ਤੇ 74,99,772 ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਐਤਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਰੋਹਾਂ 'ਤੇ 5.74 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ ਸੱਤ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵਿਜ਼ ਕਰਾਫਟ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ 5.74 ਕਰੋੜ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਸਟਾਰ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਸਿਰਫ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਲੈਣਗੇ ਜਦੋਂਕਿ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ ਸਪੋਰਟਸ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ 'ਚੋਂ ਵਿਜ਼ ਕਰਾਫਟ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਤੇ ਨਾਰਥ ਜ਼ੋਨ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ 57 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਾਇਕਾਂ 'ਤੇ 17.99 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਗਏ ਸਨ। ਐਤਕੀ ਇਹ ਖਰਚਾ ਸਮੇਤ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ 5.74 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁੱਲ 5.66 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਐਤਕੀ 17 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 2.19 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਦੂਜੇ ਕੱਪ 'ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 5.25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਨਾਮਾਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ 'ਚ ਢਾਈ ਗੁਣਾਂ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਰਾਸ਼ੀ ਨਸੀਬ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਲਈ 3.32 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਐਤਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਤੋਂ 11 ਕਰੋੜ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਲਈ ਨੌਂ ਸ਼ਰਾਬ ਸਨਅਤਾਂ ਤੇ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅੱਠ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 3.32 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਲਿਓ 2,33,98,929 ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਪੱਲਿਓ 5.25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ 28 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ 8 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਜ਼ ਕਰਾਫਟ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ 5.74 ਕਰੋੜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸੇ ਰਾਸ਼ੀ 'ਚੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਨਾਮ ਇਸ ਵਾਰ ਦੁੱਗਣੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਸੱਦਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਫਰਵਰੀ-ਮਾਰਚ 2011 'ਚ ਸ਼ਹੀਦੇ ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਰਮਿੰਦਰ, ਬੋਬੀ ਦਿਲੋਲ ਤੇ ਸੰਨੀ ਦਿਲੋਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਾਰਥ ਜ਼ੋਨ ਕਲਚਰ ਸੈਂਟਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦਘਾਟਨੀ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਦੇ 1.72 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਲਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ 21.50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਸਨ। ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹ 'ਤੇ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਪੁੱਜੇਗੀ। ਬਾਕੀ ਜਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਮੈਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ 'ਚ ਇਕ-ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾਕਾਰ ਪੁੱਜੇਗਾ।

ਪੂਲ 'ਏ' ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ	ਪੂਲ 'ਬੀ' ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ	ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ
1 ਭਾਰਤ	1 ਪਾਕਿਸਤਾਨ	1 ਭਾਰਤ
2 ਕੈਨੇਡਾ	2 ਅਮਰੀਕਾ	2 ਅਮਰੀਕਾ
3 ਯੂ.ਕੇ.	3 ਇਟਲੀ	3 ਯੂ.ਕੇ.
4 ਆਸਟਰੇਲੀਆ	4 ਅਰਜਨਟੀਨਾ	4 ਤੁਰਕਮੇਨਿਸਤਾਨ
5 ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ	5 ਨਾਰਵੇ	
6 ਜਰਮਨੀ	6 ਸਪੇਨ	
7 ਨੇਪਾਲ	7 ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ	

ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ: ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਦਘਾਟਨੀ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਵਰਗੇ ਸੁਪਰ ਸਟਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਰੋੜ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਬੱਡੀ ਲਈ ਘੱਟ ਤੋਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਵੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 1.72 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਦੱਬਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਧਾਰੀ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ੋਹਰਤ ਖਰੀਦਣੀ ਕੋਈ ਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਗੱਲ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਸੂਬੇ 'ਚ ਖੇਡ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਟ ਕਰਨ ਉਪਰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੀ.ਸੀ.ਸੀ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਟੇਕ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਰਾਹੀਂ ਸੁਖਬੀਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਪੀ.ਟੀ.ਸੀ. ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਚੰਗਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਾਧੂ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰ ਸਹਿ ਰਹੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਟੈਕਸ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜੇਬ 'ਤੇ ਹੋਰ ਬੋਝ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਹਿਜ਼ ਦੋ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਸਟਾਰਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਲਈ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ

Indian Oven

11000, I-40 East, Amarillo Texas, 79118 (Exit 77, Right Hand Side)

Ph:1-806-335-3600

Breakfast,
Lunch & Dinner
(Buffet 11 to 3,
Every Day)

ਬਹਿ ਕੇ ਖਾਓ ਜਾਂ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਓ
ਪੰਜਾਬੀ ਵੈਸ਼ਨੂ ਤੇ ਗੈਰ ਵੈਸ਼ਨੂ
ਤਾਜ਼ੀ ਰੋਟੀ, ਪਰਾਂਠੇ ਤੇ ਨਾਨ

ਮੰਗਲਵਾਰ ਛੁੱਟੀ, ਬਾਕੀ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 8 ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ

Easy Truck Parking, Special Deals For Truckers

ਆਈ-40 ਵੈਸਟ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਖੱਬੇ ਹੱਥ, ਆਈ-40 ਈਸਟ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਸੱਜੇ ਹੱਥ

INDO US EXPRESS, INC.

Worldwide Couriers * Freight Forwards
Domestic & Local Delivery

We Thank Our Customers For Their Trust & Loyalty

17 Years of Excellent Customer Service

FOR COMPETITIVE RATES CALL

1-800-870-5845

PICK-UP & DELIVERY

ANYWHERE IN USA

43-50, 11th St., Suite No. 109, LIC, New York, N.Y. 11101

Tel: 212-447-5720 • Fax: 212-213-3622

www.indousexpress.com

Email: GSingh9070@aol.com • Cell: 1-347-538-7041

7 Days A Week

CALL ABOUT OUR SPECIAL RATES TO

INDIA

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਜੋਰਦਾਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਹੁਣ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

- *ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- *2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733

Yuba City Ph: 530-383-2785

4585 Pell Dr. Sacramento CA, 95838

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੋਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ	ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ	ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ
ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਝੜਨਾ	ਸੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ	ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਡਾਕਟਰ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.

Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com

Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

ਬਾਦਲ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਈ.ਜੀ. ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਸਣੇ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਬੱਸਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਤਾਰਪੀਡੋ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਟਾਫ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕਪਾਲ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕੇ ਡਾਹੁਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਉਸ ਪੁਲਿਸ ਆਈ.ਜੀ. ਦਾ ਹੀ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੱਡੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀਆਂ ਏ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ।

ਆਈ.ਜੀ. ਸ਼ਾਮ ਲਾਲ ਗੱਖੜ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਈ.ਜੀ. ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ੋਨ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਆਈ.ਜੀ. ਗੱਖੜ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਤੌਹਫਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਆਈ.ਜੀ. ਲੋਕਪਾਲ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚਲੀ ਅਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੱਖੜ ਨੂੰ ਉਸ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੋਂ ਜਬਰੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਧੀਆ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨਾ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਖਾਸਕਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਣੇ ਹੋਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਏ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਤੇ ਗਲੋਬਲ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਰਵਿੰਦ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਤਬਾਦਲਾ ਬੱਸਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਲਟਕਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਸਟਿਸ (ਰਿਟਾ.) ਡੀ.ਐਸ. ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਸਟਿਸ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਸਾਂਭ ਕੇ ਆਈ.ਜੀ. ਲੋਕਪਾਲ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਜਾਂਚ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਏ ਆਈ.ਜੀ. ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਅਹਿਮ ਮੌਕੇ ਆਈ.ਜੀ. ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਪਾਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਆਈ.ਜੀ. ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੱਕ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕੋਈ ਆਸਾਰ ਨਹੀਂ।

ਬਾਦਲ ਨੇ ਲੋਕਪਾਲ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋ ਜਾਂਚਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਆਈ.ਜੀ. ਸ਼ਾਮ ਲਾਲ ਗੱਖੜ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਕੇ ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਫੂਕ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਬਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਬਦਲਣ 'ਚ ਉਲਝੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਈ.ਜੀ. ਦਾ ਲੋਕਪਾਲ ਵਿਚੋਂ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਚਾਈ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਜੀ. ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਹ ਦੋ ਪਤਰਾਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਫਸਰਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਸਮਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਆਈ.ਜੀ. ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਵੇਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਛੇਤਛਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਵੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਖਸ਼ੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਈ.ਜੀ. ਦੀ ਬਦਲੀ ਰੁਟੀਨ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕਪਾਲ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਬਿਆਨਾਂ ਉਪਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਲੋਕਪਾਲ ਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਣਖ ਲਈ ਕਤਲ ਦੇ 4 ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਅਣਖ ਲਈ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਚਾਰ ਮੁਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚ ਲੜਕੀ ਦਾ ਤਾਇਆ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ, ਮਾਮਾ ਰੋਸ਼ਮ ਸਿੰਘ, ਇਕ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਗੁਰਨੈਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਪਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਮੁਜਰਮ ਕੁਲਬੀਰ ਸਰਮਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪੱਖੀ ਕਲਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚਾਰ ਮੁਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਅਸਲਾ ਵਰਤਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਦੋ-ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਤੇ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਣਖ ਲਈ ਹੋਏ ਕਤਲਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ 70 ਸਫਿਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਘਟਨਾ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਇਸਤਰਾਸੇ ਮੁਤਾਬਕ 20 ਸਤੰਬਰ, 2009 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਚਾਰ ਕਾਰ ਸਵਾਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪੱਖੀ ਕਲਾਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਲੋਨੀ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਖੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਕਿਰਚਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਕ ਨੌਜਵਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਸਿਟੀ ਪੁਲਿਸ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਬੀਰ ਸਰਮਾ ਵਾਸੀ ਭਾਗਬਲਾ, ਰੋਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਸਰਾਵਾਂ ਤੇ ਗੁਰਨੈਬ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਅਬੋਹਰ ਖਿਲਾਫ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 307 ਅਤੇ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਰਿਆਵਲ ਮੁਹਿੰਮ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਧਾਰਮਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 2 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਇਟਲੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅਸੀਸੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸੰਸਥਾ 'ਅਲਾਇੰਸ ਆਫ ਰਿਲੀਜਨ ਐਂਡ ਕੰਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ' ਵੱਲੋਂ ਵਰਲਡ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਫੰਡ (ਡਬਲਯੂ.ਡਬਲਯੂ.ਐਫ) ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 10 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਉਗੁਆਨ, ਯੂ.ਕੇ. ਦਾ ਸੇਂਟ ਐਲਬਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਦੁਆਰਕਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ 'ਈਕੋ ਸਿੱਖ' ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਬੰਦਨਾ ਕੌਰ ਤੇ ਏ.ਆਰ.ਸੀ.ਬੀ. ਦੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਫਿਨਲੇ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰੋਕਥਾਮ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕੇ.ਐਸ. ਪੰਨੂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜਲੇ ਹੋਟਲਾਂ ਤੇ ਸਰਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖ਼ਤੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਮਿਊਂਸਪਲ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਮਾਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ, ਵੱਧ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਉਸਾਰਨ ਤੇ ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਈ ਥਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ 24 ਹੋਟਲਾਂ ਤੇ ਸਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇ ਹਨ। ਮਿਊਂਸਪਲ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਟਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਹਫਤੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਵਰਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਰੋਕੀ ਗਈ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਟਲਾਂ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ।

ਹੋਟਲ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਹੋਟਲ 150 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਪਤਾਅ ਵਿਚ 24 ਹੋਟਲਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਟਲਾਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੈਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਟਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਟਲਾਂ ਤੇ ਸਰਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਹਨ। ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਰਿਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਟਲ ਤੇ ਸਰਾਵਾਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਟਲਾਂ ਤੇ ਸਰਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਛੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਿਆ ਇਨਸਾਫ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਕਾਰਨ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਛੇ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੱਖ 65 ਸਾਲਾ ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨੌਕਰੀ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 2.95 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਸ. ਓਬਰਾਏ ਦਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸੁਧਾਈ ਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਵਿਭਾਗ (ਸੀ.ਡੀ.ਸੀ.ਆਰ.) ਨਾਲ ਰਾਜੀਨਾਮਾ

ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਕੁਰੈਕਸ਼ਨਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਸੰਭਾਲਣਗੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਸ. ਓਬਰਾਏ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਟਾਰਨੀ ਹਰਮੀਤ ਕੇ. ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਓਬਰਾਏ ਦੀ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ 9/11

ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨੌਕਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਰਵਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਮੂਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਾਸਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਹ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ਗੀ, ਪੂਰਵ ਧਾਰਨਾ ਤੇ ਨਫਰਤ ਵੱਡਾ

ਖਤਰਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਅਕਸਰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਮੱਧ ਪੂਰਬੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੀ.ਡੀ.ਸੀ.ਆਰ. ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸ. ਓਬਰਾਏ ਨੇ 2005 ਵਿਚ ਕੁਰੈਕਸ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਚੋਣ ਅਮਲ ਦੇ ਆਖਰੀ ਗੇੜ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਗਏ ਸਨ। ਆਖਰੀ ਦੌਰ ਦੇ ਟੈਸਟ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ

ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਟੈਸਟ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮੁੱਖੌਟਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨ ਸਕਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੀ ਦਾਹੜੀ ਸ਼ੈਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸ. ਓਬਰਾਏ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਹੜੀ ਕੱਟਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਰ ਫਰਵਰੀ 2007 ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਬੁਹਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਬੀਤੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਵਿਭਾਗ ਆਖਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ 500 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਟੱਪਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪੰਜ ਸੌ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ 19 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ 'ਫਿਗੋਡੈਪ' ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮੌਕੇ ਜਨਤਕ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸੇਵਨ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਸ ਲੱਖ ਹੈਰੋਇਨ ਲੈਣ ਦੇ ਆਦੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਹੋਰ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਲੋਕ ਇਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ 18 ਤੋਂ 26 ਸਾਲ ਦੇ 55 ਫੀਸਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਰਾਜ ਵਿਚ

ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ ਵੱਲੋਂ ਫੜੀ ਸਮੈਕ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ।

ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਟੀਕੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 14 ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਟੱਪ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 26 ਫੀਸਦੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਐਚ.ਆਈ.ਵੀ. ਲਾਗ ਦੇ ਖਤਰੇ

ਦਾ ਡਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਹੱਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਯੁਵਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਦੀ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਰਨਤਾਰਨ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ,

ਲੁਧਿਆਣਾ, ਮੋਗਾ ਹੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੇ ਰੋਪੜ ਦਾ ਨਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਤਸੱਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਔਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਟੀਕੇ ਰਾਹੀਂ ਨਸ਼ਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 40 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਉੱਜ ਦਸ ਫੀਸਦੀ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਸੁਆਦ ਚਖਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਰਾਜ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ 35 ਫੀਸਦੀ ਯੁਵਕ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਦਰ ਇੰਨੀ ਹੀ ਹੈ। ਫਿਗੋਡੈਪ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਕਮਲ ਵਿਲਕ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਡਾ. ਵਿਲਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਂਟਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਇਸ ਜਾਲ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਨੂੰ ਫਸਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਟਾਫ ਹੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਬਾਹਰੋਂ ਸਪਲਾਈ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਦਾਖਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਛੱਡਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ। ਇਕ ਹੋਰ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਐਸ.ਪੀ.ਵਾਈ.ਐਮ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜੀਨਤ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੈਂਟਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 18 ਵਿਚ ਐਸ.ਪੀ.ਵਾਈ.ਐਮ. ਨਾਂ ਦਾ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਖਾਏਗਾ ਪੰਜਾਬੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਤੇ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਗਿਆਨ (ਕੰਪਿਊਟਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਟੂ ਲਰਨ ਐਂਡ ਟੀਚ ਪੰਜਾਬੀ) ਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਭਾਗ ਵਿਖੇ ਡੈਮੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਉਪਲਬਧੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੈਂਟਰ ਡਾ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਹਿੱਤ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਿਊਟਰ 'ਤੇ ਬੜੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਡਿਵਾਈਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਉਣਗੇ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇਹ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਤਿਆਰ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸੇ ਕੜੀ

ਤਹਿਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਉਪ ਕਲਪਤੀ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਗਿਆਨ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਟੈਕਨੀਕਲ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਡਾ. ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਇਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਜ਼ਰੀਏ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਘਰ ਬੈਠਿਆ ਹੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਸਿੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਹਿੱਤ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਟਾਈਪਿੰਗ ਟਿਊਟਰ, ਯੂਨੀਕੋਡ ਕੀ-ਬੋਰਡ ਲੇ-ਆਊਟ ਡਰਾਈਵਰ, ਯੂਨੀਕੋਡ ਫੌਂਟ ਕਨਵਰਟਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਕਬੂਲ ਟੁਲਜ਼ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਿਊਟਰ 'ਤੇ ਇੰਸਟਾਲ ਕਰਕੇ ਬੜੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਣ ਤੇ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਡੈਮੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ 'ਚ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਮੂਹ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਸਣੇ ਰਿਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਬਾਦਲ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਓ.ਐਸ.ਡੀ. ਭੰਵਰਾ ਵੀ ਬਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਓ.ਐਸ.ਡੀ. ਰਹੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰਾ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਖਿਲਾਫ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਦੀ ਪੜਤਾਲੀਆ ਟੀਮ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਿਰੁੱਧ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਹੋਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭੰਵਰਾ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਭਗੌੜਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਰਿਮਾਂਡ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਵਧੀਕ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ (ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ) ਰਜਿੰਦਰ ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਮੁਚੱਲਕਾ ਤੇ ਏਨੀ ਹੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਬਾਂਡ ਭਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਜੇਕਰ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦਰਜ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ 24 ਜੂਨ 2003 ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਮੀ ਤੇ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਬਾਣਾ ਫੇਜ਼-8 ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰਾ ਵੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਸੀ। ਜੱਜ ਰਜਿੰਦਰ ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਵਰ੍ਹੇ ਇਕ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ 10 ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹਲਕਾ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਬਣਿਆ ਸੁਖਬੀਰ ਲਈ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ

ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ: ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਿਚਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਬੜੀ ਕੱਪ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਹੱਥਕੰਡੇ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚਾਰ ਵਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਖੁਦ ਚੋਣ ਲੜਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਫਿਕਰਮੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਲਕਾ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਵਿਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਕੜ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਅਕਾਲੀ

ਦਲ ਤੇ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. 'ਚ ਸਖਤ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਚੋਣ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਪਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਕੜ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਹਲਕਾ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ 'ਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਕੱਬੜੀ ਕੱਪ ਦਾ ਵੀ ਲਾਹਾ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਦੋਦਾ ਦੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਉਪਰ ਕਰੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਪੈਰੀਂ ਸਟੇਡੀਅਮ, ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ

ਸੜਕਾਂ, ਪਾਰਕਿੰਗ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਰਾਮ ਕਮਰੇ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਟੇਡੀਅਮ ਤੱਕ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਸੜਕ ਦੀ ਤਿਆਰੀ 'ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 50 ਲੱਖ ਤੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ 'ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 46 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੇਡ ਮਾਹਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਦਾ ਨਾਲੋਂ ਮੁਕਤਸਰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਕਈ ਦਰਜੇ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੋਦਾ ਤੋਂ ਅੱਠ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਬਣਿਆ-ਬਣਾਇਆ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਕੀਤਿਆਂ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਡੁੱਬਣੇਂ ਬਚਾਈ ਇਟਲੀ ਦੀ ਪਨੀਰ ਸਨਅਤ

ਜ਼ਿੰਬੇਬੇ: ਉੱਤਰੀ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਪਰਮੀਜ਼ਨ ਪਨੀਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਡੁੱਬਦੇ ਜਾਂਦੇ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਤ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਨੀਰ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਲਾ ਲਈ ਜਿੱਥੋਂ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਇਸ ਪਨੀਰ ਦੇ ਜਜ਼ਾਰਾਂ ਗੇਲੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਟਲੀ 'ਚ ਤਕਰੀਬਨ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖ ਵਸਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਆਏ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਲੰਬਾਰਡੀ ਤੇ ਐਮੀਲੀਆ ਰੇਮੈਗਨਾ ਵਿਚ ਪਰਮੀਜ਼ਨ ਪਨੀਰ ਤੇ ਪ੍ਰਾਸਿਊਟੋ ਹੈਮ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪਲਾਂਟ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੈਜ਼ਿਆਨੋ ਕਾਸਿਆਲੀ ਨੇ 2004 ਵਿਚ ਦਿਲ ਦਾ ਬਾਈਪਾਸ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ

ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੁੱਟੀਆਂ 'ਚ ਵੀ ਤੇ ਸਾਲ 'ਚ ਹਰ ਦਿਨ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਤਾਲਵੀਆਂ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਹੁਣ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ

ਚਾਹੁੰਦੇ। ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਟਿਕਿਆ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਦਿਲੋਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਲਾਗੇ ਨਾਵਲਾਰਾ ਦੀ ਇਕ ਡੋਅਰੀ 'ਚ ਅੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਮੇ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਇਸ ਡੋਅਰੀ ਦੇ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਮੀਜ਼ਨ ਪਨੀਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਤਾਲਵੀ ਹਿਸਾਬ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵੀ ਚੰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਚੀਜ਼ਮੇਕਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ 2000 ਯੂਰੋ (2800 ਡਾਲਰ) ਕਮਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਡੋਅਰੀ ਫਾਰਮਰ ਸਟੈਫਨੋ ਗੈਜਿਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਬਹੁਤੇ ਕਾਮੇ ਭਾਰਤੀ ਹਨ। ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਵੇਂ ਉਹ ਮੁਕਾਮੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਰਚ-ਮਿਚ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੀ ਹੈ। 1980ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਸਿੱਖ ਇਥੇ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਕੇਸਰੀ, ਸਫੇਦ ਤੇ ਨੀਲੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 5 ਨਵੰਬਰ 2011

ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀ

ਖਾਲਸਾ ਵਿਰਾਸਤ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਇਸ ਵਾਰ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪਿਰਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁਢਾਦ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਲਈ ਸੱਦਾ 'ਸਿੱਖ' ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇ ਆਏ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਇਹ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੇਗੀ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਉਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਆਉਣ। ਇਉਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਪਿਰ ਵੀ ਬਣ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਪਿਰ ਹੈ ਖੁਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਸੱਦਾ ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਤਿੱਖੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਦਰਅਸਲ, ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵੀ ਦਿਨ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਤਰੰਜ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਿੰਨੀ ਹੋਠੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਕਰਵਾਈ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਗੂ ਜਾਂ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਹੋਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਕਦੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਵਜੋਂ ਨਾਂ ਚਲਾ ਕੇ ਲਾਹਾ ਲਿਆ। ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਉਹ ਅਚੇਤ ਜਾਂ ਸੁਚੇਤ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਲਾਂ-ਕੁਚਾਲਾਂ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਰਹੇ। ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕਈ ਤਿੱਖੀਆਂ ਚੋੜਾਂ ਲਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਨਾ ਲਈ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਤਾਂ ਐਨ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਉੱਜ ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 'ਕਠਪੁਤਲੀਆਂ' ਨਾਲ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਵਿਕੋਲਿਤਰੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਹਨ!

ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਰਤਾ ਕੁ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਵਾਚਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਇਕੱਲੇ ਉਦਘਾਟਨ ਜਾਂ ਦੋ ਪਿਰਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਿਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਉਦਘਾਟਨ ਤਾਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਰੀਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਅਸਲ ਮਸਲਾ ਤਾਂ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਹਰ ਪਿਰ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਈ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸਰਗਰਮੀ ਤੋਂ ਬੇਰੁਖੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਖਾਲਸਾ ਵਿਰਾਸਤ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਦਾ ਹੁਣ ਇੰਨਾ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਪਿਰਾਂ ਅਤੇ ਆਗੂ ਅਗਾਂਹ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਇਉਂ ਖਿਲਵਾੜ ਨਾ ਕਰਨ! ਖਾਲਸਾ ਵਿਰਾਸਤ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਿਆ, ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਨਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਡਟਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲਿਆ। ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਸਾਂਭੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁਣ ਇਹ ਹਨ, ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਜਿਉਂ ਦੀਆਂ ਤਿਉਂ ਸਾਂਭਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕੰਕਰੀਟ ਦਾ ਜੰਗਲ ਉਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸਦਾ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਰਾਸਤ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਿਰਾਂ ਦੀ ਫਿੱਲ-ਮੱਠ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਐਨਕ ਵਿਚੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਵਿੱਢੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖਾਲਸਾ ਵਿਰਾਸਤ ਕੰਪਲੈਕਸ ਇਸ ਦੀ ਉੱਘੜਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ 14 ਅਪਰੈਲ 2006 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਇਹ ਉਦਘਾਟਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਫਰਕ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਪਿਰਾਂ ਲਈ ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹੇ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਸਿੱਖੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਗੌਣ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲਾ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਹਾੜਾ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ! ਇਹ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣੇ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਿਆ। ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਕਲਾਬਾਜ਼ੀਆਂ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਲੀਡਰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਲੀਡਰ ਵਧੇਰੇ ਮੁਆਫਕ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਸ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਲੀਡਰ ਕੋਲ ਨਾ ਵਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮਝ।

ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਖਿਲਾਫ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਲੋਕ ਰੋਹ

'ਔਕਿਉਪਾਈ ਵਾਲ ਸਟਰੀਟ' ਮੁਹਿੰਮ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਰੋਸ ਅਤੇ ਰੋਹ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਲਈ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਕਿਸ ਕਦਰ ਫੈਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋਇਆ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਈਂ ਅਜਿਹੇ ਤਿੱਖੇ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨੁਕਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਖਾਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਣ-ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।-ਸੰਪਾਦਕ

"ਅਸੀਂ 99 ਫੀਸਦ ਹਾਂ ਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ 1 ਫੀਸਦ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਰੁਕਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਸੰਸਾਰ ਸੰਭਵ ਹੈ।" ਅਜਿਹੇ ਨਾਅਰੇ ਅੱਜ ਅਮਰੀਕਾ ਅੰਦਰ 'ਵਾਲ ਸਟਰੀਟ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੋ' ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਖਿਲਾਫ ਦੁਨੀਆ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ ਧੁਕ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼, ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਚ ਮਿਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹਰ ਥਾਂ ਲੋਕ ਅਮੀਰੀ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਵਧਦੇ ਪਾੜੇ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਸਿਹਤ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਉੱਤੇ ਕਟੌਤੀਆਂ, ਘਟਦੀਆਂ ਉਜਰਤਾਂ ਆਦਿ ਲਈ

■ ਨਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਵੱਡੀਆਂ ਪੂੰਜਪਤੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੈਕਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲ ਗਈ, ਫਿਰ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਯੂਰਪ, ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ 82 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 951 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੋਹ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਰੋਮ ਅੰਦਰ ਦਿਹ-ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਲੋਕ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆਏ। ਲੰਡਨ, ਸਿਡਨੀ, ਜਨੇਵਾ, ਜੇਹਨਸਬਰਗ, ਬਰੱਸਲਜ਼, ਟੋਕੀਓ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਆਕਲੈਂਡ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਯੂਰਪ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਅਸਟਰੇਲੀਆ ਤੱਕ ਫੈਲ ਗਏ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਕ-ਜੁੱਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਕੁੱਝ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਖਾਸ ਮਾਅਨੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ-ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਹਨ; ਭਾਵ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਿਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਤਿੱਖੀ ਵੰਗਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ-ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਆਪ-ਮੁਹਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਅਮੀਰੀ-ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਪਾੜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਪੂੰਜੀ ਵਿਰੁੱਧ ਵਧ ਰਹੇ ਲੋਕ ਰੋਹ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਤੀਜਾ-ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਫਿਰਕੇ ਜਾਂ ਕੌਮ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਇਸ ਲੋਕ ਰੋਹ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦਾਇਰੇ ਤੇ ਉੱਚੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਚੌਥਾ-ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਕੋਈ ਸਥਾਨਕ ਜਾਂ ਵਕਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਨੂੰ ਅਰਥ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਬਗਾਵਤਾਂ, ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਖੁੜਾਂ ਮਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਆਪਕ ਦੰਗਿਆਂ, ਇਸਰਾਈਲ ਅੰਦਰ 4 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਨਾ ਬਰਾਬਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਯੂਰਪ ਅੰਦਰ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਸਪੋਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੋਹ ਭਰਭੂਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਸਕੋਂਸਿਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਫੀਸਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ-ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 2008 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਸੰਕਟ ਤੇ ਉਹਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਅਪਣਾਈਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਉਪਜ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦੇ ਹੱਲ ਹੋਣ

ਦੇ ਕੋਈ ਆਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਣਾ ਵੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਸਿਆਸੀ-ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਲਈ ਕਾਫੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚਤ ਹੀ ਇਸ ਲੋਕ ਰੋਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜਵਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 2008 ਦੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰ ਆਉਣ ਦੇ ਦਮਗਜ਼ੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਜੋ ਰੂਸ ਦੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਰਹਿਣ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਭਰੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 2008 ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਕ ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਿਵਾਲੀਆ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਭੁਚਾਲ ਜਿਹਾ ਆ ਗਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਕੀਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ। ਦਿਵਾਲੀਆ ਹੋਏ ਬੈਂਕਾਂ ਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਖਰਬਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ 'ਬੇਲ ਆਊਟ' ਪੈਕੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਮੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ 'ਉੱਤਸ਼ਾਹ ਵਧਾਓ' (ਸਟਿਮੂਲਸ ਪੈਕੇਜ) ਪੈਕੇਜ ਦਿੱਤੇ। ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪੈਕੇਜਾਂ ਕਾਰਣ ਰਾਜਕੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ 30 ਫੀਸਦ ਤੱਕ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਦਿਵਾਲੀਏ ਹੋਣ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਘਾਗ ਮੁਲਕ ਦੀ ਰੇਟਿੰਗ ਘਟਣ ਦੀ ਨੋਬਤ ਆ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਲ ਆਊਟਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਦਿਵਾਲੀਆ ਹੋਏ ਵੱਡੇ ਬੈਂਕ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਲਾ-ਮਾਲ ਹੋ ਗਏ, ਲੇਕਿਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਈ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਰਬਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਬੇਲ ਆਊਟਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਾਰਣ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵੱਡੇ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਜਿਹੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਤੇ ਵੱਡੇ ਕੱਟ ਲਾਏ ਗਏ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੰਦੀ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਵਧਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਘਟਦੀਆਂ ਉਜਰਤਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ 'ਚ ਵੱਡਾ ਨਿਘਾਰ ਲਿਆਂਦਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਉਜਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਮੀਰ ਤੇ ਗਰੀਬ 'ਚ ਪਾੜਾ ਨਾ-ਸਹਿਣਯੋਗ ਹੱਦ ਤੀਕ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਰਪ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚੀਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੱਕ ਇਕੋ ਹਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਤਾਜ਼ਾ ਲੋਕ ਰੋਹ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਣ ਹੈ।

ਮੈਰਿਲ ਲਾਈਚ ਤੇ ਕੈਪਗਮੀਨੀ ਵੱਜੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਚੀ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ 1.1 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ 2009 ਦੌਰਾਨ 17 ਫੀਸਦ ਤੇ 2010 ਦੌਰਾਨ 9.7 ਫੀਸਦ ਵਧ ਕੇ 42700 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਰਾਜਕੀ ਘਾਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਖੁਦ ਅਮਰੀਕਾ ਜੋ ਬੇਲ ਆਊਟ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਮੋਹਰੀ ਹੈ, ਤੇ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਸਮਾਜਿਕ ਖਰਚਿਆਂ ਉੱਤੇ 4000 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਦਰ 10 ਫੀਸਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਆਮ ਔਸਤਨ ਘਰ ਦੀ ਆਮਦਨ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2.3 ਫੀਸਦ (ਭਾਵ 1154 ਡਾਲਰ) ਦੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਨਾਲੋਂ 7.1 ਫੀਸਦ ਤੱਕ ਘੱਟ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ 30 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਾਲੇ 37.3 ਫੀਸਦ ਜੋੜੇ ਗਰੀਬੀ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਅੱਧੀਆਂ ਉਜਰਤਾਂ (14 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ) 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਔਸਤਨ ਸਮਾਂ 2007 ਵਿਚ 16.6 ਹਫਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਹੁਣ

40.5 ਹਫਤਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਜੋ 63 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਕੁਲ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਸਿਰਫ 1 ਫੀਸਦ ਉੱਚ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 2009 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁਲ ਦੌਲਤ ਦਾ 35.6 ਫੀਸਦ ਹਿੱਸਾ 1 ਫੀਸਦ ਉੱਚ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰਤ ਸੀ, ਉਪਰਲੇ 5 ਫੀਸਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਕੋਲ ਕੁੱਝ ਆਮਦਨ ਦਾ 21.7 ਫੀਸਦ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੇਠਲੇ 20 ਫੀਸਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਕੋਲ ਸਿਰਫ 3.4 ਫੀਸਦ ਹੀ ਸੀ।

ਯੂਰਪ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ: ਸਪੇਨ, ਪੁਰਤਗਾਲ, ਇਟਲੀ ਅਤੇ ਗਰੀਸ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕ ਡੂੰਘੇ ਕਰਜ਼ਾ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੇ 'ਯੂਰੋ ਜ਼ੋਨ' ਸਮੇਤ ਅਮਰੀਕੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਫੰਡ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਦੀ ਤਿਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਿਵਾਲਾ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗਰੀਸ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 2011 ਦੌਰਾਨ ਗਰੀਸ ਦਾ ਕੁਝ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ 5.5 ਫੀਸਦ ਸੁੰਗੜ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ 2012 ਦੌਰਾਨ 2.5 ਫੀਸਦ ਹੋਰ ਸੁੰਗੜਨ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ 'ਚ ਕਟੌਤੀ, ਲੋ-ਆਫ, ਉਜਰਤਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਕਟੌਤੀ ਤੇ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਬੇਹੱਦ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਦਰ 2010 ਵਿਚ 11 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 16 ਫੀਸਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਰੀਸ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਆਮ ਸਭਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਰ 26 ਫੀਸਦ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਨਿਆਂ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਾਲ ਦਿਵਾਲੀਏ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ 60 ਫੀਸਦ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ 2007 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਹ ਵਾਧਾ 206 ਫੀਸਦ ਹੈ। ਗਰੀਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਤਾਜ਼ਾ 'ਬੇਲ ਆਊਟ' ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਵੀਆਂ 'ਸੰਜਮੀ ਨੀਤੀਆਂ' ਵਿਚ 30000 ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਖਤਮ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨਾਲ ਉਜਰਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਉਜਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਘਟਾਉਣਾ, ਗਰੀਸ ਦੀ ਰਾਜਕੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕੋਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ, ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨਾ ਤੇ ਟੈਕਸਾਂ 'ਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਲੱਦਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਇਹ ਅਸਹਿ ਬੋਝ ਹੀ, ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਲਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਚੀਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2008 ਦੇ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਵੀ ਗਲਤ ਵਿਸਫੋਟਕ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਜਿਸਦਾ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਬੇਹੱਦ ਨੀਵੀਆਂ ਉਜਰਤਾਂ, ਨਿਰਮਾਣ ਖੇਤਰ 'ਚ ਭਾਰੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ, ਡੂੰਘੇ ਸੰਕਟ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ 46 ਫੀਸਦ ਹਿੱਸਾ ਸਥਾਈ ਪੂੰਜੀ 'ਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਲਗਾਤਾਰ ਨੀਵੀਆਂ ਉਜਰਤਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਮੰਡੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂਰਪ ਦੀ ਮੰਡੀ ਸੁੰਗੜ ਰਹੀ ਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੀ ਚੀਨ ਲਈ ਵਾਧੂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਵੱਲੋਂ ਉਜਰਤਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਯੂਰਪ ਅੰਦਰ ਡਿਗ ਰਹੀਆਂ ਉਜਰਤਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਇਸਦੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤ ਤੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੀ ਨੀਵੀਆਂ ਉਜਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਜਾਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ। 2008 ਦੇ ਸੰਕਟ ਮਗਰੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਸਤੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਇਆ ਨਿਰਮਾਣ ਉਦਯੋਗ ਸੁੰਗੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਧਦੀਆਂ ਵਿਆਜ਼ ਦਰਾਂ ਇਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਤੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 30 'ਤੇ)

★ **ਠਾਹ-ਸੋਟਾ** -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼ ★

ਹਾਰ ਲਈ ਤਿਆਰ!

ਘੋੜਾ ਅਕਲ ਦਾ ਦੌੜਦਾ ਦਿਸੇ ਜੇਕਰ, ਝੱਟਪੱਟ ਲਗਾਮਾਂ ਨੂੰ ਕੱਸਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਕੋਈ 'ਨੀਤੀ' ਦਾ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਏ ਸਾਨੂੰ, ਕਹਿ ਕੇ 'ਬੇਵਕੂਫੀ' ਖਿੜਖਿੜ ਹੱਸਦੇ ਹਾਂ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਧੜੇ ਜੇ ਹੋਣ 'ਕੱਠੇ, ਐਸੇ 'ਕੱਠ ਤੋਂ' ਦੂਰ ਹੀ ਨੱਸਦੇ ਹਾਂ। ਪਾਇਆ ਜਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾ ਦਿਸੇ ਭਾਵੇਂ, ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ ਜਾ ਉਸ ਵਿਚ ਫੱਸਦੇ ਹਾਂ। 'ਤਾਂਹ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਧੱਸਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਲੇ ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ ਆਪਾਂ ਨੇ ਹਾਰ ਦੇਖੇ! ਹਰ ਚੋਣ ਵਿਚ ਹਾਰ ਕੇ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ!!

ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ: ਆਪਣੇ ਵਜ਼ਨ ਹੇਠ ਸ਼ਿਕਨ ਹੋਇਆ ਬੁੱਤ

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਆਲਮੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਬੁੱਤ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਵਜ਼ਨ ਹੇਠ ਸ਼ਿਕਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਲਮੀ ਵਿੱਤੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀ, ਕਾਮਯਾਬੀ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵਜੋਂ ਵਡਿਆਏ ਗਏ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਕਰੋੜ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਭਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਰਾਹਤ ਦੇ ਵਕਤੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 56ਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 51 ਜਣੇ ਮੁਰਜ਼ਮ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗੁਨਾਹ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵਿੱਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੱਕ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ, ਗਵਾਹਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਵਾਲ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਦੇ ਰਾਜਤੰਤਰੀ ਖਾਸੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਮੇਲ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਨੇਤਾ, ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਪਤਵੰਤਾ ਮਹਿਮਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਅਤੇ ਰੂਸ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੂਲ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਮੌਜੂਦਾ ਆਲਮੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਚੂਲ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਉੱਤੇ ਲੱਗਿਆ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਰਜ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੇ ਅਸਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ।

ਸੰਨ 2006 ਵਿੱਚ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਗੋਲਡਮੈਨ ਸੈਕਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਮੁਤਾਬਕ ਗੋਲਡਮੈਨ ਸੈਕਸ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾਇਡ ਸੀ. ਬਲੈਂਕਫੋਨ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਆਪਣੇ ਬੱਤੀ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦਾ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸ਼ੇਅਰ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਣਨੀਤਕ ਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਸੂਝ ਸਾਡੇ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਆਏਗੀ।" ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2007 ਵਿੱਚ

ਹੈਂਜ ਫੰਡ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈਂਜ ਫੰਡ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਹੈਂਜ ਫੰਡ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਤੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਅਧਿਐਨ ਰਾਹੀਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਚੋਣਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੈਂਜ ਫੰਡ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਪਣੀ ਪੂੰਜੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿੱਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਲਈ ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਘੱਟ-ਤੋਂ

ਉਹ ਪ੍ਰੋਕਟਰ ਐਂਡ ਗੈਂਬਲ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆ ਗਿਆ।

ਰਾਜਾਰਤਨਮ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਮੂਲ ਦਾ ਤਾਮਿਲ ਅਮਰੀਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸਿੰਗਰ ਸਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ। ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ 1961 ਵਿੱਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪੜ੍ਹਨ ਗਿਆ ਰਾਜਾਰਤਨਮ 2009 ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾਈ ਮੂਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਬੰਦਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਰਾਜਾਰਤਨਮ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਸਨਅਤ ਵਿੱਚ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਉਹ 1985 ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਬੈਂਕ ਨੀਯਮ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਪੜਚੋਲੀਏ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 1987 ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਖੋਜ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1991 ਵਿੱਚ ਉਹ ਨੀਯਮ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੇ 'ਨੀਯਮ ਐਮਰਜਿੰਗ ਗਰੇਬ ਫੰਡ' ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਹੈਂਜ ਫੰਡ ਕੰਪਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ਬਦਲ ਕੇ 'ਗੈਲੀਓਨ ਗਰੁੱਪ' ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਪੂੰਜੀ 2008 ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਅਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਕਤੂਬਰ 2009 ਵਿੱਚ ਰਾਜਾਰਤਨਮ ਨੂੰ ਫੈਡਰਲ ਬਿਊਰੋ ਆਫ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ (ਐਫ.ਬੀ. ਆਈ.) ਨੇ 'ਇੰਨਸਾਈਡ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ' ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਮੁਜਰਮ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਘੱਟ ਜੋਖਮ ਨਾਲ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਤਰਤੀਬਾ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿੱਤੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਭੇਡਚਾਲ ਖਾਸੇ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹੈਂਜ ਫੰਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨੁਕਸਾਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪੂੰਜੀ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈਂਜ ਫੰਡ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੈਂਜ ਫੰਡ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਭਾਅ, ਸੱਟਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਰੁਖ, ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿੱਚ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਰਾਜਾਰਤਨਮ ਦੀ ਹੈਂਜ ਫੰਡ ਕੰਪਨੀ 'ਗੈਲੀਓਨ ਗਰੁੱਪ' ਵਿੱਚ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਨਤਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਜਾਂ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਬਾਕੀਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਕਾਂ, ਵਿੱਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਸੱਟਾ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਭੇਡਾਂ ਉੱਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਵਿੱਤੀ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਭੇਡ ਦੂਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ੇਅਰ ਕੀਮਤਾਂ, ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ, ਸੱਟਾਬਾਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਵਿੱਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਲਗਾਉਣ, ਨਾ ਲਗਾਉਣ ਜਾਂ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਬਾਬਤ ਸਲਾਹ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦਾ ਪਤਾ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਗਾਮੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਭੇਡਚਾਲ ਵਾਲੇ ਖਾਸਾ ਕਾਰਨ ਬੇਰੋਕ ਰੁਝਾਨ ਚੱਲਣ ਨੂੰ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਇਸ ਖਾਸੇ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਕਾਰਨ ਵਿੱਤੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਕੋਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਉਢਾਲ ਜਾਂ ਨਿਮਾਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਤੌਰਨ ਦੀ ਕੁੰਡੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੁੰਡੀ ਨਾਲ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਸਨੂਈ ਕਿੱਲਤ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਉੱਤੇ 'ਇੰਨਸਾਈਡ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ' ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ। ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਭੇਡ ਦੱਸ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਮੱਦਦ ਕਰਨਾ 'ਇੰਨਸਾਈਡ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ' ਹੈ। ਜਿਸ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤਹਿਤ ਰਾਜਾਰਤਨਮ ਮੁਜਰਮ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਿਰਾ

ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਹੈ। ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲਡਮੈਨ ਸੈਕਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਕਟਰ ਐਂਡ ਗੈਂਬਲ ਦੀਆਂ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਰਾਜਾਰਤਨਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਵੱਡੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਕਮਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈਆਂ। ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੁਤਾਬਕ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਗੋਲਡਮੈਨ ਸੈਕਸ ਦੇ ਬੋਰਡ ਦੀ ਬੈਠਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 39 ਸੈਕਿੰਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਅਹਿਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਾਜਾਰਤਨਮ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਰਾਜਾਰਤਨਮ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਾਰਤਨਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਪਰ ਰਾਜਾਰਤਨਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਿਰਾ ਉਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਆਲਮੀ ਵਿੱਤੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਘਾਲੇ-ਮਾਲੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਵਹਿਣ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਆਲਮ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਕਲਿਆਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਖੋਰਾ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਬਰੀਕੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਲਈ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚਲਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇਖ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰੀ ਰਿਅਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਪੀ.ਐਚ.ਐਫ.ਆਈ.) ਨਾਮ ਦੀ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੁਲਾਈ 2006 ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਯਕਮੁਸ਼ਤ 65 ਕੋਰੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 2007-08 ਦੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ 36.15 ਕੋਰੜ ਰੁਪਏ ਹੋਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤੱਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਟੀ ਕੁੱਟੀ ਅਯੱਪਾ ਨਾਇਰ ਚਾਰ ਹੋਰ ਅਫਸਰਾਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਨ। ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਡਿਪਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੋਟੋਕ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਇੰਡੀਅਨ ਸਕੂਲ ਆਫ ਬਿਜਨਸ (ਆਈ.ਐਸ.ਬੀ) ਦੀ ਚੋਖੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜੋਰ ਪਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ 105 ਕੋਰੜ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀ 70 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਬਿਜਨਸ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਦਿਵਾਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਇਕ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ 99 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ 280 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕੰਮ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਤਹਿਲਕਾ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਇਫਤਿਖਾਰ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ-ਪਬਲਿਕ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ (ਸਰਕਾਰੀ-ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ) ਤਹਿਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਐਚ.ਐਫ.ਆਈ. ਦੀ ਮੱਦਦ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਚਾਲੀ ਏਕੜ ਮੁਫਤ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ 20 ਤੋਂ 50 ਫੀਸਦੀ ਕੀਮਤ (ਤਕਰੀਬਨ 140 ਕੋਰੜ)। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 43 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ 30 ਕੋਰੜ ਰੁਪਏ

ਸਵਾਲ ਸੰਵਾਦ
ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ
ਫੋਨ: +91-97811-21873

ਪੀ.ਐਚ.ਐਫ.ਆਈ. ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਗੁਜਰਾਤ ਨੇ 50 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ 25 ਕੋਰੜ ਰੁਪਏ ਲਗਾਏ ਹਨ। ਉਤੀਸਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਲਾਗੇ 40 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮੁਫਤ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਨੀਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੀ.ਐਚ.ਐਫ.ਆਈ. ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਜਾਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਟੈਕਨੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੀ.ਐਚ.ਐਫ.ਆਈ. ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਉੱਤੇ 2.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਖਰਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਮਲੇ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਵਿਦਿਆ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਨੇਤਾਤਾ ਰੂਸ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਸਬੋਰਬੈਂਕ ਲਈ ਵੀ ਲਾਹੇਮੰਦ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਤਹਿਲਕਾ ਵਿੱਚ ਇਫਤਿਖਾਰ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ (ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ) ਨਾਲ ਨੇਤਾਤਾ ਕਾਰਨ ਰੂਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਨੇ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਰੂਸੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜ ਗੁਣਾ ਤਨਖ਼ਾਹ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਕਾਰਨ ਸਬੋਰਬੈਂਕ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਅਗਸਤ 2009 ਦੌਰਾਨ ਸਬੋਰਬੈਂਕ ਦੀ ਸਾਖ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਰਣਨੀਤਕ ਸਲਾਹਕਾਰ (ਸਟਰੈਟੇਜਿਕ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰ) ਵਜੋਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਪੀ.ਐਚ.ਐਫ.ਆਈ. ਵਰਗੇ ਗੈਰ-ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਵਾਮ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਸ਼ਕ ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਐਮ.ਸੀ.ਆਈ.) ਅਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਟੈਕਨੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਕੇ ਪੀ.ਐਚ.ਐਫ.ਆਈ. ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਿਹਤ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵੱਲ ਕੀਤੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਪੂੰਜੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕਮਾਤਰ ਯੋਗਤਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ੀ ਚਿੱਠੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਂਞਾ ਉਸਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਦੇ ਜਮਦਰੂ 'ਲਾਇਕ' ਪੁੱਤਾਂ-ਧੀਆਂ ਹੀ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ 'ਛੇ ਤੋਂ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ' ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹੈ। ਪੀ.ਐਚ.ਐਫ.ਆਈ. ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਉੱਤੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਿਆਣ, ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਕੌਮੀ ਪੇਂਡੂ ਸਿਹਤ ਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਵੈਕਟਰ ਬੋਰਨ ਡੀਜ਼ੀਜ਼ ਕੰਟਰੋਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਰਗੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹਨ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਐਸਟੇਡ (ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਏਡ), ਯੂਰਪੀਅਨ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਨੌਰਵੇਅ ਇੰਡੀਆ ਪਾਰਟਨਰ ਇੰਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ (ਐਨ.ਆਈ.

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ 105 ਕੋਰੜ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀ 70 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਬਿਜਨਸ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਦਿਵਾਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਇਕ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ 99 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ 280 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕੰਮ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਹੁਸਨ ਤੇ ਹੁਨਰ 'ਕੌਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋਬਨ ਦੀ ਕਿੱਕਲੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਕੌਣੇ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਮੱਧਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਜਿਸ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ 'ਚ ਹੀ ਘਿਉ-ਖਿਚੜੀ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫ਼ ਹਨ। ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹਤ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂ ਵੀ, ਮਦਾਰੀ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸਮੇ ਵਾਂਗ ਉਹਦੀ ਹਰ ਲਿਖਤ ਨਿਖਰਵੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਪਾਠਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੀ ਲਿਖਣ ਸ਼ੈਲੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਪਿਛ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚੋਂ ਭੋਰੇ ਦੀ ਮਹਿਕ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸਮਝਿਓ ਇਹ ਉਸੇ ਦੀ ਛੋਹ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਭੋਰੇ ਦੀ ਉਮਰ ਹੁਣ 48 ਸਾਲ ਹੈ, 35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਿਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਿਹਾ, ਛਪ ਵੀ ਚਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਲਿਖਤ ਉਹਦੀ ਸੱਤਵੀਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਦੀ 'ਅਜੀਤ' ਨੇ ਛਾਪੀ ਸੀ। ਨਿਰੰਤਰ ਲਿਖਣਾ ਤੇ ਸੁਨਿਆਰ ਦੀ ਘੜਤ ਵਾਂਗ ਗਹਿਣਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰਨਾ ਭੋਰੇ ਨੂੰ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਖਾਣੇ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹੋਣ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸੁਆਦਲੀਆਂ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਸ਼ਸ਼ੋਪੰਜ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਖਾਵਾਂ? ਇਹੋ ਹਾਲ ਮੇਰਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਕਿਧਰੋਂ ਸੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਖਲਾਰਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੁਰਾ ਨਾ ਮੰਨਿਓ। ਉਸ ਵੀ ਜੇ ਕਿਤੇ ਲੀਰੋ ਲੱਥਾ ਜਾਪਾਂ ਤਾਂ ਸਮਝਿਓ ਬਿਗਾਨੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਬੰਦਾ ਰਾਹ-ਬਾਂ ਭੁੱਲ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਭੋਰੇ ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਲੰਘਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ 'ਇਥੋਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ ਇਕ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਉਹਦੇ ਘਰੇ ਚਲਣੈ ਦੇ ਮਿੰਟ।' ਹੈਰਾਨੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰੁਝੇਵਿਆਂ 'ਚੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੋ ਮਿੰਟ ਨਹੀਂ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਉਹਦੇ ਘਰ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਭੋਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਉਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਹੱਥ-ਘੁਟਣੀ ਸੀ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਟਾਟਾ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਾਂਗ ਉਹਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪਸੰਦ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਉਹਦਾ ਸਰਵਪੱਖੀ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ।

ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਕਹੇਗਾ, "ਭੋਰੇ ਨਾਲ ਢਾਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਗਲਵੱਕੜੀਆਂ ਪਾਉਂਦਾ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਉਹਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਗੀਤਾਂ ਵਾਂਗ ਚੇਤੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕਦੇ ਉਹਦੀ ਪਿੱਠ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੀ।"

ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਆਈ ਤਾਂ ਭਰਵੇਂ ਇਕੱਠ 'ਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਅਸ਼ੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਲਿਖਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਇਹ ਪੁੱਤ ਐ।"

ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇਖੋ, "ਜੇ ਪਿਛਲੇ ਢਾਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ 'ਚੋਂ ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰੇ ਨੂੰ ਮਨਫੀ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਮੇਕਅੱਪ ਉਤਰ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਬੰਮੂ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੱਸੋਵਾਲ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਅਸ਼ੋਕ ਜਦੋਂ ਲਿਖਦੇ ਤਾਂ

ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਲੈ ਕੇ ਭੋਰੇ ਉਡ ਜਾਂਦੇ ਨੇ...

ਲੇਖਕ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਾਲਮ "ਗੱਲੀ ਬਾਤੀ" ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ 2008 ਤੋਂ 2010 ਤੱਕ ਛਪਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਸ ਦਾ ਕਾਲਮ "ਨੈਣ-ਨਕਸ਼" ਛਪਦਾ ਹੈ। "ਗੱਲੀ ਬਾਤੀ" ਕਾਲਮ ਵਿਚਲੇ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਪਵਾਇਆ ਜੋ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਰੀਮਾਂਟ ਵਿਚ 5 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਥਲਾ ਲੇਖ ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਨੇ 2008 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਉਤੇ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਝਗੜਦੇ ਨੇ 'ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ-ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ' ਲਈ ਮਿਹਨੇ ਤਾਅਨੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਦੀ ਹਰ ਲਿਖਤ ਮੁਕਲਾਵੇ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਐ।"

ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਚਰਨਜੀਤ ਅਹੂਜਾ ਦੇ ਲਫਜ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਹਨ, "ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਰਦੂਲ ਸਿਕੰਦਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਸਾਂ ਕਿ ਉਹ ਗਾਣੇ ਵੀ ਲਿਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।"

ਲੁਧਿਆਣੇ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਭੋਰਾ ਕਿਤੇ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਨਾਵਲਾਂ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ।"

ਬਰੀਕਿਆਂ ਵਾਲਾ ਦੇਵ ਉਹਨੂੰ "ਮਹਾਨ ਲਿਖਾਰੀ" ਆਖਦੇ, ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹ "ਤੇਰਾਂ ਕਲਾਂ ਸੰਪੂਰਨ" ਹੈ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, "ਅਸ਼ੋਕ ਗਾਇਕੀ ਲਈ ਸੋਨੇ ਦੇ ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੁਰਗੀ ਐ।"

ਜਦੋਂ 'ਤਾਰਾ-ਰਾ ਰਾ' ਨਾਲ ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਉਹਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਗਾਇਕ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜੇ ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕਿਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਲਿਖੇ।"

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ (ਖੇਡ ਲਿਖਾਰੀ) ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਭੋਰੇ ਦੀਆਂ ਹਕੀਮਪੁਰ ਤੇ ਮੰਨਣਹਾਣੇ ਦੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੰਗਲ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਿਓ ਬਿਨ ਪੀਤਿਓ ਨਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹ ਜੂ।"

ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਹਨ, "ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਭਰਾ ਵੀ।" ਤੇ ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਮੈਂ ਕੀਹਦਾ ਕੀਹਦਾ ਮਾਣ ਰੱਖ ਲਾਂ?

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਵਿਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਦੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ 42 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹਾਂ। 17 ਸਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ। 23 ਸਾਲ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, 4 (ਹੁਣ 5) ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ, 7 ਸਾਲ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲਾ ਲਾਂ ਤਾਂ, ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਲੇਖ ਲਿਖ ਤੇ, 400 ਤੋਂ ਵਧ ਗੀਤ, 24 ਦੇਸ਼ ਦੇਖ ਲਏ, 70 ਵਾਰ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆਂ, ਦੋ ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਆ ਇਕ ਵਿਆਹ ਪੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਦੂਜਾ ਪੰਜਾਬ ਮੈਡੀਕਲ ਕਰਦੇ। 18 ਸਾਲ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਹੋ ਗਏ, 234 ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਤੇ 173 ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਤੇ, ਤਿੰਨ ਸੌ ਤੋਂ ਵਧ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਹਾਲੇ ਚਰਖਾ ਕੱਤ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਵਿਚਾਰੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ, "ਏਨੀ ਉਮਰ 'ਚ ਇਹ ਕਿਵੇਂ?" ਭੋਰੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, "ਪਤਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਉਪਰ ਆਲਾ ਜਾਣੇ।"

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਹਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਗੀਤਕਾਰ' ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਅਸ਼ੋਕ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਦੀਵਾਨਾ ਹਾਂ, ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਰ-ਤਾਲ ਤੇ ਰੁਦਰ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੱਕ-ਬੱਕਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰਹਿ ਜਾਨਾਂ ਕਿ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਤਾਨਪੁਰੇ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਪਾ ਲੈਂਦੇ?"

ਜਿਹੜੇ ਉਹਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਲੇਖਕ ਤੇ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਇੰਸ ਉਹਦੀ ਫੁੱਲ ਟਾਈਮ ਜਾਬ ਇਹੋ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ 'ਚ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ 'ਚ ਮਾਸਟਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਓ (ਸੀ), ਇਹਦਾ ਪਤਾ ਡੀ. ਸੀ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਉਦੋਂ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਬੰਗਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ 'ਚ ਉਹਨੂੰ ਬਾਰਵੀਂ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਅਸ਼ੋਕ ਸਕੂਲ ਵੜਦੇ? ਉਹਦਾ ਜੁਆਬ ਸੀ, "ਬੈਂਕਾਂ ਆਲੇ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਆਲੇ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀ ਪਾਲਦੇ ਆ, ਜੇ ਅਸ਼ੋਕ ਵਰਗਾ ਹੁਨਰੀ ਮੁੰਡਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।" ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਕੂਲ ਘੱਟ ਵੜੇ ਜਾਂ ਵਧ ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦਾ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਨਿਆਣਾ ਇਕ ਵੀ ਫੇਲੂ ਨੀ ਹੋਇਆ।

ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰੇ ਨੇ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਤੇ ਮੈਡੋਨਾ ਤੱਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ। ਚਮਕੀਲੇ ਤੋਂ ਮਾਈਕਲ ਜੈਕਸਨ ਤੱਕ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਭੋਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਢਾਡੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਆਲਮਗੀਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਤੱਕ ਅਸ਼ੋਕ ਹੀ ਲਿੱਖ ਸਕਦੇ। ਸਬੂਤ 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਢਾਡੀ' ਕਿਤਾਬ ਹੈ। ਫਿਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ ਤੋਂ ਬਚਨ ਬੇਦਿਲ ਤੱਕ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਉਹਨੇ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ 'ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ'।

ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਜ਼ਹਰੂਦੀਨ, ਸਚਿਨ ਤੇ ਫੁੱਟਬਾਲਰ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਨਾਮ ਤੇ ਹਾਕੀ ਆਲੇ ਸੁਚਜੀਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਖੇਡ ਜਗਤ 'ਚ ਚੰਗਾ ਲਿਖਿਓ। ਉਹਨੇ ਢਾਡੀਆਂ, ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ, ਗੀਤਕਾਰਾਂ, ਗਾਇਕਾਂ, ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ, ਸਾਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਰੱਜ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾ ਉਹਨੇ ਛੱਡਿਆ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਸਾਇੰਸ, ਸਿੱਖਿਆ, ਵਪਾਰ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਸ਼ਕਰੀ 'ਚ ਕਹੇਗਾ, "ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੈ ਲਿਖਣ ਦੀ, ਜਿਹੜਾ ਮਰਜ਼ੀ ਸੌਦਾ ਲੈ ਜੇ।"

ਦੁਰਗੇ ਚੰਗੀਲੇ ਦਾ 'ਚੰਗਲੇ ਤੋਤੇ ਨੇ ਛਾਲ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਮਾਰੀ', ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦਾ 'ਕਿਸਾ ਡਾਰੂ ਹਰਫੂਲ ਸਿੰਘ', ਨੂਰੀ ਦਾ 'ਸੱਪ ਬਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸਾਹ ਦੇਵੇ', ਸਰਦੂਲ ਦਾ 'ਬਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਭਾਬੀ', ਪ੍ਰਵੀਨ ਭਾਰਟਾ ਦਾ 'ਮਾਹੀ ਦੀਏ ਮੂਰਤੇ' ਅਤੇ ਪੁਮਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਦਾ 'ਪਿੱਪਲਾਂ ਦੇ ਟਾਹਣ ਹਿੱਲਦੇ' ਗੀਤ ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰੇ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਢਿੱਡ ਨੰਗਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ, "ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਨਾਲ ਬੜੇ ਜਾਮ ਖੜਕਾਏ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਪੈਗ ਮੈਂ ਮਾਈ ਮੋਹਣੇ ਜਾਣੀ ਕਿ ਜਗਮੋਹਣ ਕੌਰ ਨਾਲ ਵੀ ਪੀਤੇ। ਵਿਕਾਸ ਜਿੰਨਾ ਕਰੇਗੇ ਵਿਰੋਧ ਉਨਾ ਹੀ ਵਧੇਗਾ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਬਿਨਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕਾਂ, ਪਾਠਕਾਂ, ਹਿਤੈਸ਼ੀਆਂ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ, ਈਰਖਾਲੂਆਂ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਸਾਇੰਸ ਵਧ ਹੋਵੇ।"

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭੋਰੇ ਨੇ

ਜੋ ਖੱਟਿਆ-ਵੱਟਿਆ ਹੈ ਉਹ ਵਾਧੂ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹਥਿਆਇਆ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਰਗੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹੋਰ ਬੜੇ ਨੇ। ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਕਿ ਮੈਂ 27 ਦੇਸ਼ ਆਪਣੀ ਲਿਖਣ ਕਲਾ ਕਰਕੇ ਵੇਖੋ ਨੇ। ਉਹਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਰੱਜ ਕੇ ਵੇਖ ਲਈ ਹੈ, ਉਹ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. 'ਚ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਆਇਓ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਏਡਜ਼ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹੇ ਨੇ ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਹੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕਈ ਵਿਗਿਆਨੀ ਤੇ ਕਈ ਸਟੇਜ ਦਾ ਧਨੀ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲਾ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਉਹੀ ਜਾਣਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਉਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਛੁੱਟੀ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਵਰੁਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ 'ਚ ਉਹਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਢਾਡੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਅਮਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਭੋਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਮੇਲੇ 'ਚ ਭੋਰੇ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਗਵਰਨਰ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤਤਕਾਲੀਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਆਏ ਤਾਂ 'ਕੱਠ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਅਖਬਾਰਾਂ ਹੀ ਲਿਖ ਲਿਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਭਰਦਾ, ਏਨੇ ਵੱਡੇ 'ਕੱਠ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਅਸੀਰਵਾਦ ਦੇਂਦੀ।"

ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਇਹ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹਦਾ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਦਾ ਬਾਪ ਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਤੁਰ ਗਿਆ ਤੇ ਪਿਓ ਆਲਾ ਪਿਆਰ ਫਿਰ ਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਦੀ ਮਮਤਾ 'ਚੋਂ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੀ ਮਾਂ 95 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਹੈ (ਹੁਣ ਮਾਤਾ ਇਸ ਜਹਾਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹੀ) ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਗਨ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੌਰ ਤੇ 'ਅਜੀਤ' ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਮਨਵੀਰ ਭੌਰਾ ਤੇ ਅਨਮੋਲ ਭੌਰਾ ਨਾਲ

ਉਹਦੇ ਲਈ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿਓ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਨੇ ਭੋਰੇ ਦੇ ਕੱਦ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕੀਤੇ। ਸਤਿੰਦਰ ਸੱਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ' ਉਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਆਪ 'ਚੰਗਲੀ ਧਰਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਢਾਈਆਂ-ਮਾਈਆਂ' ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਤੇ 2006 ਦਾ ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਸੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ 'ਛਣਕਾਟਾ ਪੈਦਾ ਗਲੀ ਗਲੀ' ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਹੀ ਸੀ।

ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਵਧ ਉਮਰ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਵਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਕਸਰ ਹਾਸੇ ਮਖੌਲ ਤੇ ਤਰਸ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਮਾਲ ਵੇਖੋ ਕਿ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਫੇਰੇ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-903-9952

ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਭੋਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦਾ ਬੁਗਚੂ ਵੱਜੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭੋਰੇ ਨੂੰ ਜੇ ਕਦੇ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਅੱਗੇ 'ਐਸ.' ਕੀ ਹੈ? ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਲੜ ਸਿਰਾ ਘੱਟ ਹੀ ਫੜਉਂਦੇ ਪਰ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਇਹ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਦਨ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪੀਘ 'ਚੋਂ ਧਮਾਲ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਐਸ. ਕੌਣ ਹੈ, ਕੌਣ ਨਹੀਂ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਜੇ ਨਿਮਰਤਾ, ਸਾਦਗੀ, ਸਬਰ, ਸੰਤੋਖ, ਸੰਜਮ ਦੇ ਗੁਣ ਸਿਖਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਭੋਰੇ ਦੇ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਵੜ ਕੇ ਵੇਖਿਓ ਉਹ ਗਰਮ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਵੀ ਠੰਡਾ ਸੀਤ ਕਰਨਾ ਜਾਣਦੇ।

ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਭੋਰੇ ਦਾ ਵੱਡੇ ਕੱਦ ਵਾਲਾ ਭੋਰਾ ਮੰਨਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਨਿੱਕੀ ਉਮਰੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜੋਬਨ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਦਰਦ ਵੀ, ਜੰਮਦੇ ਵੀ ਵੇਖੇ ਨੇ ਮਰਦੇ ਵੀ, ਅਮਿਤੋਜ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਪਾਲੀ ਐ, ਪਾਸ਼ ਨਾਲ, ਸਮਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਤੇ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਨਾਲ ਵੀ। ਚਿੰਠੀਆਂ ਉਹ ਵੀ ਆਈਆਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਸ਼ੋਕ ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਆਂ ਚੱਲ ਬੈਠ ਰੂਮ 'ਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਵਾਂ ਲਈਏ। ਤੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਖ਼ਤ ਵੀ ਮਿਲੇ ਹਨ 'ਤੇਰੇ ਢੂਹੇ ਚੀ ਗੋਲੀਆਂ ਲੰਘਾ ਦਿਆਂਗੇ।' ਅਜਿਹੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸੋਲਾਂ ਖ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਕਿਤਾਬੀ ਰੂਪ 'ਚ ਛਾਪਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਕੀਤੇ। ਤੇ ਜਾਣਦਾ ਮੈਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੱਗ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮੇਲ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਹਦਾ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਜੁਆਬ ਸੀ, "ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਘਰ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਅਰੰਗ ਹੈ, ਚਾਰ ਚੰਗੇ ਮਿੱਤਰ ਹਨ, ਵਹੁਟੀ ਚੰਗੀ ਐ, ਬੱਚੇ ਹੋਣਹਾਰ ਨੇ, ਭੋਜਨ ਮਨਪਸੰਦ ਮਿਲਦੇ, ਪੜ੍ਹਨ-

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਰੰਗਮੰਚ

ਗੱਲੀ ਬਾਤੀ

Gallin Batin

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ
S. Ashok Bhaura

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਈ

ਗਲੈਨ ਰਾਕ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਯੂ ਐਸ ਏ ਵਲੋਂ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਵਿੱਤ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਈਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਡੀਬੇਟਾਂ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ

ਕਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਲ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਵਿਸਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਦਤ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਖਵਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਬਣ

ਕਾਰਜ ਵਿੱਚਿਆ ਸੀ ਅਗਰ ਸ. ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਸੋਧਾ ਨਾ ਲਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਹੀ ਮਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਜਿਹੜਾ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਸੀ, ਉਸ ਵਲੋਂ ਉਸੇ ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ, ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਔਖਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ

ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਜ ਜਰੂਰੀ ਕੌਮ ਦਾ ਆਪਣਾ ਘਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)-ਯੂ ਐਸ ਏ ਵਲੋਂ ਕਨਵੀਨਰ ਸ. ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਖੜੋਂਦ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕੋਈ ਡਰਾਉਣੀ ਸ਼ੈਅ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਪੜਾਅ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਤਕਲੀਫਾਂ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਨੇ ਬਲਵਾਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਨੂੰ ਦਬਕਾ ਨਾ ਮਾਰ ਸਕੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਦੱਬਲਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਨੁਕਤਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਆ ਸਕੇ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਗੱਕ ਕਰਦਿਆਂ ਡਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ), ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਹੀ ਕੌਮ ਮੰਜ਼ਿਲੇ ਮਕਸੂਦ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ. ਕੁਲਾਰ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ, ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰੀਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਚੜਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਆਏ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਰਾ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਸ. ਹੰਸਰਾ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਾਪੈਗੰਡਾ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਦਕਾ 1984 ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਜੇ

ਦੇ ਖੰਡਰਾਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਲਹੂ ਦੇ ਅੰਬਰੂ ਕੇਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਮਤ ਪੂਛ ਮੇਰੇ ਸਬਬ ਕਾ ਆਲਮ, ਹਮ ਤੋਂ ਇਸ ਕਦਰ ਟੁਟੇ ਹੈਂ ਕਿ ਦਰਦ ਸੁਨਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਤਾ"। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਖੰਡਰਾਤ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਈ। 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਅਹਿਮਦ ਸਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ, ਮੱਸਾ ਰੰਘੜ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ, ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਹੁਣ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੋਧਾ ਲਾ ਕੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਖੁਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ

ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਹੇਠ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਮਾਨ ਵਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਪੂਰਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸਿਕੰਦ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਅਤੇ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਸਮ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਹਨ। ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਲਈ ਕਨਵੀਨਰ ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਖੜੋਂਦ ਨੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸਟੇਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਹਲ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਤਕਰੀਬਨ 7-8 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਉਸਾਰੇ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾ ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਵਰਲਡ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਡਵੀਜ਼ਨ ਚੀਫ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹੇ ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰਾ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਮੱਸਿਆ ਉਦੋਂ ਖੜੀ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ੀ ਮੌਤਨ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਣ ਲੱਗੀ। ਅਪਰੈਲ 2010 ਵਿਚ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨਿਲਾਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਹਫਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਗਈ ਤੇ ਉਥੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਕੇਂਦਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ, ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ, ਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਤੇ ਹੋਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਤੇ ਚੰਗੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਣ ਤੇ

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਇਮਾਰਤ ਵੇਚਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਓਧਰਲੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਆਵੇ। ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਭਰਿਆ ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਹਾਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਸਦੇ

ਚੱਲਦਿਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਥਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿਖੇ ਮਿਲੇ ਤੇ ਤੋਹਫੇ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਸਮਝੌਤਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੋ ਵਫਦ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਗਏ ਤੇ ਉਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 23 ਜੁਲਾਈ 2010 ਨੂੰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਖਰੜਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਅਗਲਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ 15 ਸਤੰਬਰ 2010 ਤੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਖਰੜੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚ ਪੱਤਰ ਵੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਨਾ ਭੇਜਿਆ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ 1.7 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ੀ ਮੌਤਨ ਬਾਕੀ ਹੈ ਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁਕਾ ਕੇ ਕਰਜ਼ ਰਹਿਤ ਛੋਟਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸ. ਬੱਬਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਰਅਸਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਜੋ ਵਫਦ ਅਮਰੀਕਾ ਗਿਆ

ਸੀ, ਉਸ ਵਫਦ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਗੂ ਉਥੇ ਅਕਾਲੀ ਵਿੰਗ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜਸੀ ਦਖਲ ਦੀ ਸ਼ੈਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਉਸ ਵਫਦ ਦਾ ਬੁਲਾਰਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਸੀ। ਸ. ਬੱਬਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਦੀਆਂ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀਆਂ ਹੁਣ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਰਾਗ ਵਿੱਦਿਆ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦੇ ਜਦਕਿ ਇਸਦੀ ਧਰਮ ਵਿਚ ਹਰ ਪਾਦਰੀ ਚੰਗਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਚੱਲਣਗੇ ਹੁਣ ਈਕੋ ਫਰੈਂਡਲੀ ਰਿਕਸ਼ੇ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਹੁਣ ਜਲਦੀ ਹੀ ਈਕੋ ਫਰੈਂਡਲੀ ਬੈਟਰੀ ਵਾਲੇ ਰਿਕਸ਼ੇ ਚੱਲਦੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ। ਅਜਿਹੇ ਰਿਕਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਕਸ਼ਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਕਸ਼ੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਰਿਕਸ਼ਾ ਸਵਾਰੀਆਂ ਢੋਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦਕਿ ਦੂਜਾ ਸਾਮਾਨ ਢੋਣ ਵਾਲਾ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਬੀਬੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ 'ਚ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ): ਦੋ ਵਾਰ ਫਿਲੋਰ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੀਬੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਕਤ ਜਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ

ਸਿੰਘ ਖੱਖ, ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਲਾਲਪੁਰ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਮਨਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਮਿਆਣੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧੰਜਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਾਮਗੜੀਆ, ਰਵੀ ਚੌਧਰੀ ਟਰੱਸਟੀ ਹਿੰਦੂ ਸੈਂਟਰ ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਲਈ ਉਹ ਪੂਰੀ ਸਮਰਥਾ ਨਾਲ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰਾ ਸਾਹਿਬ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜੋ 1946 ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਲ ਦੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਤੀ

ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਐਮ.ਪੀ. ਬੀਬੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਆਈ. ਐਨ. ਓ. ਸੀ. ਪੰਜਾਬ ਵਿੰਗ ਜਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਾਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਾਹੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਆਈ. ਐਨ. ਓ. ਸੀ. ਪੰਜਾਬ ਵਿੰਗ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਾਵਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ (ਪੱਲੀਆਂ) ਨਵਾਂ ਸਹਿਰ, ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਜਾਰਜ ਅਬਰਾਹਮ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਧ ਜਸੂਜਾ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬੂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ, ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਾਸਟਰ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ

ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਮਜ਼ਾਰਾ, ਬਲਦੇਵ ਮਾਨ, ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਬੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਦੋ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਗੌਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਪਹਿਲੀ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਲੈਣ ਲਈ ਅੰਬੈਸੀ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵਧਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਘਾਣ। ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਬੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ

ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ ਅਤੇ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਵਾਂ ਸਹਿਰ ਦੇ ਭਰਾ ਨਵਾਂ ਸਹਿਰ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਆਖਰ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ, ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਦਾਗ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਸਭ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਨੋਟਾਂ ਦੀ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਦੇ ਗੋਰਖਨਾਥ ਮੰਦਰ 'ਚ 60 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮਨਾਈ ਦੀਵਾਲੀ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚਲੇ 160 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੰਦਰ 'ਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਮੰਦਰ ਛੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਨੇ ਗੋਰ ਖੱਤਰੀ ਵਿਖੇ ਗੋਰਖਨਾਥ ਮੰਦਰ 'ਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ।

ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ ਹਰੇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਫੂਲਵਤੀ ਦੀ ਧੀ ਕਮਲਾ ਰਾਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਹੀ ਬੁੱਢੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਇਹ ਮੰਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹਵਾਉਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤ ਗਈ ਹੈ। ਕਮਲਾ ਰਾਣੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢ 'ਚ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖਾਂ, ਈਸਾਈਆਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸਬੰਧ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਹ ਪਿਸ਼ਾਵਰ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਮੰਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਅਸੀਮ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਕਾਕਾ ਰਾਮ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕਾਕੇਰਾਮ ਨੇ ਭਾਰਤ ਜਾਣੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਹੀ ਵਸੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ 1960 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਇਸ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕੇ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ।

ਇਹ ਮੰਦਰ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਧੀ ਫੂਲਵਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਪਾਈ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਪਟਾਕੇ ਤੇ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਚਲਾਈ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਭਜਨ ਗਾਏ ਤੇ ਨਾਚ ਕੀਤੇ। ਫੂਲਮਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕਾਕਾ ਰਾਮ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁਝ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਔਕਾਫ ਬੋਰਡ ਤੇ ਸੂਬਾਈ ਪੁਰਾਤਤਵ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਦੋ ਜੱਜਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਫੂਲਮਤੀ, ਮੰਦਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੀ ਪਰ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮੰਦਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੂਜਾ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ

ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਹਿੰਦੂ ਬਾਲਮੀਕ ਸਭਾ ਦੇ ਆਗੂ ਰਾਮ ਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੈਬਰ ਪਖਤੂਨ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਇਸ ਰਾਜਧਾਨੀ 'ਚ ਬਹੁਤੇ ਬਾਲਮੀਕ ਵਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਮੰਦਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਦੋ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਫੂਲਵਤੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਰਫ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮੰਦਰ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਪੁਰਾਤਤਵ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਇਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਜਪਾਨ ਹਿੰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਨਾ ਦੇਵੇ: ਮਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਜਪਾਨ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤਪਸੰਦ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਪਾਨ ਹਿੰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਤਾਕਤ ਤੇ ਤਕਨੀਕ ਨਾ ਦੇਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦੂ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਹੱਥ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੂਜੇ, ਹਿੰਦ ਨੇ ਐਨ.ਪੀ.ਟੀ. ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਧੀ ਉੱਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਪਾਨ ਜਮਹੂਰੀਅਤਪਸੰਦ ਅਤੇ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਮੁਲਕ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਵੱਲੋਂ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 18 ਸਤੰਬਰ 2011 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ; ਚਾਰ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਾਦਲ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਦੀ ਅਫ਼ਸਰਸਾਹੀ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰਕੇ ਬੁਝਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟਾਂ ਭੁਗਤਾਈਆਂ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਦੁਖਦਾਈ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਫ਼ਸਰਸਾਹੀ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਸੁੱਤੀ ਰਹੀ। ਜੇਕਰ ਜਪਾਨ ਨੇ ਕਿਸੇ ਫੌਜੀ ਸੰਧੀ ਅਧੀਨ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਤਾਕਤ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਜਾ ਤਕਨੀਕ ਦੇਣ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਇਸ ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਪਾਵਰ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਸਿੱਖ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਲੇਹ-ਲਦਾਖ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਆ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰੀ ਸੱਟ ਵੱਜੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਜਪਾਨ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ 'ਬੱਫਰ ਸਟੇਟ' ਕਾਇਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਅਮਨਮਈ ਲੀਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾਵੇ।

ਘੱਲੂਘਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਦੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਘੱਲੂਘਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤਿੰਨ ਯਾਦਾਂ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਬੁਲਾਰੇ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਹਨੂੰਵਾਨ ਨੇੜੇ ਛੋਟੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ 28 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਤੇ ਵੱਡੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੁੱਪ ਰਹੀੜਾ ਵਿਖੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਯਾਦ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇੜੇ ਚੱਪੜਚਿੜੀ ਵਿਖੇ ਉਸਾਰੀ ਗਈ ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ 30 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰਾਸਤ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਵੀ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਅਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾ ਆ ਸਕਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਫਿਰ ਵੀ ਛੇਤੀ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲੋਂ ਝੂਠੇ ਵਿਆਹ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤੀ ਵਰਤਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲੋਂ ਝੂਠੇ ਵਿਆਹ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤੀ ਵਰਤਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਝੂਠੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮਹਿਕਮਾ ਬੇਹੱਦ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਡੂੰਘੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਸਿਕੰਜਾ ਕੱਸਣਾ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਭਾਰਤ, ਚੀਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਬੈਸੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫਰਾਡ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹਨ।

ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਹੀ ਆਏ ਵਿਆਹਦਤਾਂ ਨੂੰ 'ਡਿਪੋਰਟ' ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮ ਇਸੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡੀਅਨਜ਼ ਅਗੇਸਟ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫਰਾਡ ਦੇ ਸੈਮ ਬੈਨਟ

ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪੌੜੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਅੰਬੈਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਨਾਉਣੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵੱਡੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਮੰਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖੁਦ ਜਾ ਕੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਜੇਸਨ ਕੈਨੀ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਣ ਇਹ ਬਿੱਲੀ-ਚੂਹੇ ਦੀ ਖੇਡ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਬਾਰਡਰ ਸੇਵਾ ਏਜੰਸੀ ਦੇ 62 ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੈਮ ਬੈਨਟ ਵੱਲੋਂ 2007 'ਚ ਬਣਾਈ ਸੰਸਥਾ ਦੇ 350 ਮੈਂਬਰ (ਪੀੜਤ) ਹਨ। ਸੈਮ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੀ 2009 ਤੋਂ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਭਰ ਵਿਚ

ਸਲਾਹ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿਚ 50 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਦੋ ਸਾਲ ਤੇ 23 ਫੀਸਦੀ 5 ਤੋਂ 10 ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਸਰਤਾਂ ਲਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤੇ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸੈਮ ਬੈਨਟ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੈਨੇਡਾ ਬਾਰਡਰ ਏਜੰਸੀ ਕੋਲ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਫਰਾਡ ਕੇਸ ਪੁਜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਫਰਾਡ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਅੰਕੜੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ 2010 ਵਿਚ 46,300 ਵਿਆਹ-ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਚੋਂ 16 ਫੀਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਚਲਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 34 ਸਥਿਤ ਇਕ ਹੋਰ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਐਕਮੇ ਕੈਰੀਅਰ ਵਰਲਡ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਰੂਪ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਖਿਲਾਫ 9 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਤੇ ਅਪਰਾਧਕ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ 'ਚ ਪੈਦੇ ਪਿੰਡ ਕਾਠਗੜ੍ਹ ਨਿਵਾਸੀ ਰਜਨੀਸ਼ ਅਨੰਦ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲਏ ਸਨ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇਹ ਪੈਸੇ ਹੜੱਪ ਲਏ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਨਾਰਥ ਅਮੈਰਿਕਾ, ਯੂ ਐਸ ਏ

ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਭਾਜਪਾ-ਅਕਾਲੀ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਨਿੱਘਰ ਚੁਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਨਸ਼ਾਖੇਰੀ, ਗਰੀਬੀ, ਕੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਦੂਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਆਗੂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਅਰੰਭੀ ਗਈ

“ਪੰਜਾਬ ਬਚਾਓ” ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਸਵਾਗਤ

ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ 'ਚ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੇਲੇ ਹੋਏ ਰਿਕਾਰਡਤੋੜ ਇਕੱਠ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜੱਸੀ ਖੰਗੂੜਾ, ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰਾ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਵਧਾਈ

ਆਓ ਸਾਰੇ ਰਲ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਤਿਲਫੁਲ ਪਾਈਏ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਕਾਂਗਰਸ

ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ (ਪ੍ਰਧਾਨ), ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ (ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ), ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੰਗੂੜਾ, ਸਤਨਾਮ ਮਿਨਹਾਸ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਗਿੱਲ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਯਸ਼ਪਾਲ ਮਾਇਰ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਨੀਲ ਕੰਠ ਸ਼ਰਮਾ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ, ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ, ਲਵ ਕੁਮਾਰ ਮਿਨਹਾਸ, ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਸੰਜੀਵ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲੂ, ਜਿੰਦਰ ਬੈਨੀਪਾਲ, ਪੀਟਾ ਸਹੋਤਾ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਜੱਸੀ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਭੱਟੀ, ਪਰਮਜੀਤ ਖੰਗੂੜਾ, ਰਛਪਾਲ ਖੰਗੂੜਾ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਆਲ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਕਾਲਾ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ।

ਮਿਲਵਾਕੀ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਕਾਂਗਰਸ

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ (ਪ੍ਰਧਾਨ), ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ (ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ), ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ, ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੋਪੀ, ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਹਰਵਿੰਦਰ

ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਕੂ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ।

ਇੰਡੀਆਨਾ ਕਾਂਗਰਸ

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ, ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਚਤਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ।

ਓਹਾਇਓ ਕਾਂਗਰਸ

ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਓਹਾਇਓ), ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ (ਡੇਅਟਨ), ਰੂਬੀ (ਡੇਅਟਨ), ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ (ਡੇਅਟਨ), ਸੁਖਵੀਰ ਸੁੱਖੀ, ਹਰਬੰਸ ਗਿੱਲ, ਅਮਨਦੀਪ ਧਾਰਨੀ, ਸੁਖਦੇਵ ਰਕਬਾ, ਚਮਕੌਰ ਚੱਕਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ-ਸਕੱਤਰ।

ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਕਾਂਗਰਸ

ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੀ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ, ਜਗੀਰ

ਸਿੰਘ ਸਬਜੀ ਮੰਡੀ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ।

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਕਾਂਗਰਸ: ਪਲਵਿੰਦਰ ਬਾਠ (ਪ੍ਰਧਾਨ), ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਣੀਪਾਲ (ਚੇਅਰਮੈਨ), ਹਰਦੇਵ ਸਰਾਓ, ਲਾਲੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਪਾਲੀ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਬਾਠ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਮਲ ਹੇਅਰ, ਜਸਵੰਤ ਚਾਹਲ ਤੇ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ।

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ: ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ।

ਸ਼ਿਅਾਟਲ: ਚੰਨਾ ਆਲਮਗੀਰ, ਪਰਮ ਸਿੰਘ ਮੈਰੀਪੁਰ, ਡਾ. ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਭੱਟੀ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੱਧੂ, ਜੱਸੀ ਸਪਰਾਏ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਝਲਵਾਣਾ, ਰਵਿੰਦਰ ਕੰਗ

ਮਿਸੀਸਿਪੀ ਕਾਂਗਰਸ: ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਆਦਰ ਮਾਨ, ਚੰਦਰਪਾਲ ਖੁਰਾਣਾ, ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਅਰੋੜਾ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਨੀਲਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ।

ਅਰਕਨਸਾਸ ਕਾਂਗਰਸ: ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸੋਮਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਰਾਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ।

ਸੇਂਟ ਲੂਇਸ (ਮਿਜ਼ੋਰੀ): ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ।

Issued by: Indian National Overseas Congress, North America, USA ®

ਅੱਜ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ!
1.888.888.9914

WE WORK IN ALL 50 STATES & CANADA

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ?
ਜਿਹੜੀ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਚੜਾਓ ਅਤੇ ਜਾਨ ਸੁਖੀ ਕਰੋ

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 70% ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ
ਲੇਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਓਵਰ ਲਿਮਿਟ ਫੀਸ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ

**ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ,
ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਤੋਂ ਬਚੋ!**

WE CAN HELP YOU TO RESOLVE YOUR IRS TAX DEBT TODAY

- * #1 Ranked By Numerous Organizations
- * 100% Confidential
- * Achieve Financial Peace of Mind
- * Help Stop Wage Garnishments And Bank Levies
- * Get The Fastest Possible Solution
- * Help You Have Peace Of Mind

ਹਿਊਸਟਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਗੋਸ਼ਟੀ

ਹਿਊਸਟਨ, ਟੈਕਸਸ (ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਟੈਕਸਸ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਬੰਧੀ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਇਥੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੰਬੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਇਕ ਅਕਾਦਮਿਕ ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ, ਕਿਚਨਰ (ਕੈਨੇਡਾ) ਤੋਂ ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਗੋਸ਼ਟੀ ਇਥੇ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ' ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਪੀਐਚ. ਡੀ. ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਨੇ 'ਸਿੱਖ

ਦੇ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰ ਕੇ ਜੀਵਨ-ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਤੋਂ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ

ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਰਾਬਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, 'ਚਾਰ ਵਰਨ ਇਕ ਵਰਨ ਕਰਾਇਆ'।

ਪਰਚੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤੇ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਟੈਕਸਸ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸ. ਹਰਦਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਵਿਚਾਰ ਗੋਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਵਿਚਾਰ-ਗੋਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਹਿਊਸਟਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੈਨ ਐਂਟੋਨੀਓ ਅਤੇ ਐਸਟਿਨ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਵਿਚਾਰ-ਗੋਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਡਾ. ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਪ੍ਰੋ. ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੋਅਰ, ਸੂਗਰਲੈਂਡ ਤੋਂ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੈਨ ਐਂਟੋਨੀਓ ਤੋਂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਇਨਕਲਾਬ' ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਬਾਨੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਬੀ-ਕੁਚਲੀ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਪਰ ਉਠਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ। ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਵੇਈਂ ਨਦੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨੌਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਰਾਹੀਂ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਭੈ ਅਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ।

ਬਾਅਦ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਖੁਦ ਖੇਤੀ ਕਰ ਕੇ ਕਿਰਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿਰਜਦਿਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਰਮਕਾਂਡ ਅਤੇ ਵਰਣ-ਵੰਡ ਦੀਆਂ ਸੋਝੀਆਂ ਵਲਗਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ-ਕਿਰਤ, ਦਇਆ, ਸੰਤੋਖ, ਜਤ, ਸਤ ਅਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਆਏ ਸ. ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਨੇ 'ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਵਿਚ ਕਿਰਤ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਹਵਾਲੇ

ਹੈ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਤੇ ਪਲਦਿਆਂ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਲਿਕ ਭਾਗੋ ਵਰਗੇ ਮਾਇਆਧਾਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਵਰਗੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ।

ਬਾਣੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਟੌਰਾਂਟੋ ਰਹਿੰਦੇ ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਚਿੰਤਨ

ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਐਸਟਿਨ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭਾਈ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ 'ਇੱਜ਼ਤ ਸੰਭਾਲਣ' ਦਾ ਸੱਦਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ., ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲੋਗੋਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਛੇ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੀ 'ਇੱਜ਼ਤ ਸੰਭਾਲ ਯਾਤਰਾ' ਮੌਕੇ ਪਿੰਡ ਢੁੰਡੀਕੇ ਵਿਖੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂ ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਦਿਆਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਨੌਂ ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਹਨ। ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਹਮਖਿਆਲ ਸਾਂਝ ਹੋਵੇਗੀ।

ਖਾਸਕਰ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਫੈਲੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਲੋਕ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ 'ਚ ਪੰਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਗਠਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਟਰਾਂਸਪੈਰੈਂਟ ਖੇਤਰ, ਕੇਬਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਮਾਫੀਆ, ਰੇਤ ਮਾਫੀਆ, ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਕੋਲੇ ਦਾ ਘਪਲਾ ਤੇ ਨਸ਼ਾ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਗਰੋਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਾਇਆਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਲਈ ਮਾਣਯੋਗ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਜੱਜ ਨੂੰ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਦੇਣਗੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦੇਣਗੇ।

ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਤਬਾਹ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਘਪਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਸੌ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਇਮ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਜਾਂਚ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਖੁਦ ਅੱਜ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦਮੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਜਾਂਚ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਰਿਹਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਲੈ ਕੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਲੈ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 6 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਢੁੰਡੀਕੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ 'ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਚਾਓ' ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ

ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਬਸਪਾ ਨੂੰ ਨਾਲ ਰਲਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਸਪਾ ਮੁਖੀ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਗਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਸੂਲਪ੍ਰਸਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸੂਬੇ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਲਹਿਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੋਰ ਵੀ ਹਮਖਿਆਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਜਲਦੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ

ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਜਥਾ ਅੱਠ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਰਵਾਨਾ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ 542ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਜਥਾ 5 ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਥਾਂ 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਥਾ 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਰਾਤ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੇਗਾ। ਜਥਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ, ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ 12 ਤੋਂ 13 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਜਥਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ ਪੁੱਜੇਗਾ।

'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਵੱਡੇ ਘਪਲੇ'

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920 ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਮਦਨ ਘਟਣ ਪਰ ਸਿਰੋਪੇ ਤੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਘਪਲਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਵਧੀ ਹੈ

ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਮਦਨ 2008-09 ਵਿਚ 19.77 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਧੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਘਟ ਕੇ 2009-10 ਵਿਚ 9.65 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰੋਪੇ ਦਾ ਖਰਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੌ ਫੀਸਦ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰੋਪੇ ਦਾ ਖਰਚ 4 ਕਰੋੜ 6 ਲੱਖ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਸਿਰਫ 4 ਕਰੋੜ 70 ਲੱਖ ਦੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਸ. ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦਾ ਖਰਚ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ

ਮੁਕਾਬਲੇ 54 ਫੀਸਦੀ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਪਲੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਚੋਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਚੁਪਤਰੇ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਰਜਿਸਟਰ ਲੱਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਤ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ ਤੇ 500 ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰ

ਵਾਲੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰੋਪਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਨੇ-ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਘਪਲੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸ, ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਸਮੇਂ ਲੰਗਰ ਭੇਜਣ ਕਾਰਨ ਲੰਗਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇਣ ਲਈ ਉਹ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚੋਂ 'ਅਫਸਪਾ' ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਟਲਿਆ

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ: ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚੋਂ ਅਫਸਪਾ ਹਟਾਉਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚਲੇ ਛਿੱਤੀ ਸਿਆਸੀ-ਸਬਦੀ ਜੰਗ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੁਣ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਜੰਮੂ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਵੀ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਨਾਲ 'ਗਤਬਭਗੁਸਤ ਖੇਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ' ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਅਫਸਪਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਸਕੇ।

21 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਅਫਸਪਾ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਸਨਸਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਜੰਮੂ 'ਚ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ 7 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਅਮਲ 'ਚ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਹੋਈ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ 8 ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ 'ਚ ਵਾਰਤਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਗਰੁੱਪ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਵਾਦ ਤੋਰਨਾ ਸੀ।

ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਕਮਾਨ ਦੀ ਫ਼ੌਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੇ ਨਾਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟਾਉਣ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ 'ਗਤਬਭਗੁਸਤ ਇਲਾਕੇ' ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਐਲਾਨ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਸਾਲ ਭਰ ਦੇ ਸੰਵਾਦ ਮਗਰੋਂ ਵਾਰਤਾਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਦੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਚ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੱਥਰਬਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਅਫਸਪਾ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚਲੇ ਦਰਾੜ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਸੈਫੁੱਦੀਨ ਸੋਜ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਐਕਟ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਹ ਇਕਪਾਸੜ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਫਸਪਾ ਵਿਰੁੱਧ 11 ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਮਾਇਤ

ਇੰਫਾਲ: ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਫਸਪਾ (ਏ.ਐਫ.ਐਸ.ਪੀ.ਏ.) ਵਿਰੁੱਧ 11 ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ 'ਸਰਮੀਲਾ ਬਚਾਓ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਮੁਹਿੰਮ' ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਭਰ ਦੇ ਦੌਰੇ ਮਗਰੋਂ ਇੰਫਾਲ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਮੋਧਾ ਪਟਕਰ ਤੇ ਮੈਗਸੇਸੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਸੰਦੀਪ ਪਾਂਡੇ ਵੱਲੋਂ ਝੰਡੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ 4500 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 'ਜਨ ਕਾਰਵਾ' ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਲਾਇੰਸ ਫਾਰ ਪੀਪਲਜ਼ ਮੂਵਮੈਂਟ' (ਐਨ.ਏ.ਪੀ.ਐਮ.) ਦੇ 21 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਸੀ।

4500 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਮੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਜੰਮੂ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਕਾਨਪੁਰ, ਲਖਨਊ, ਵਾਰਾਨਸੀ, ਰਾਂਚੀ, ਪਟਨਾ, ਕੋਲਕਾਤਾ, ਗੁਹਾਟੀ ਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਮਰਥਨ ਲੈਂਦਿਆਂ ਇੰਫਾਲ ਪੁੱਜੀ। ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਇਕ ਤਰਜਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਅਮਨ ਦਾ ਸਦੀਵੀਂ ਸੁਨੇਹਾ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਫਸਪਾ ਜਿਹੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੇ ਗੈਰ-ਮਾਨਵੀ ਐਕਟ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਮਨਸੂਖ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਇਰੋਮ ਸਰਮੀਲਾ ਨੂੰ ਨਿਠਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ 'ਤੇ 10 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਰਾਜਘਾਟ ਵਿਖੇ ਵਰਤ ਵੀ ਰੱਖਣਗੇ।

ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਅਫਸਪਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਦਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਘਿਰੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਲਈ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਰਾਜੀਵ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰੁਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਫਸਪਾ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਫੁੱਲੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚ ਕੇ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚੋਂ ਅਫਸਪਾ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ

ਜਨਰਲ ਕੇ. ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੋਰਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਢੰਗ ਅਫਸਪਾ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੀਆਂ 70 ਬਟਾਲੀਅਨਾਂ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇਕ ਬਟਾਲੀਅਨ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 800 ਜਵਾਨ ਹਨ।

ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਜੰਗਲ ਮਹੱਲ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐ.ਐ. (ਮਾਓਵਾਦੀ) ਦੇ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਆਕਾਸ਼ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਰਤ 'ਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਸਾਫ ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੀ.ਪੀ.ਐ.ਐ. ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਘਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਕਾਮਰੇਡ ਸੂਰਜਕਾਂਤ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪੱਤਰ 'ਚ ਕਾਮਰੇਡ ਆਕਾਸ਼ ਨੇ ਸਾਫ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਕਾਮਰੇਡ ਆਕਾਸ਼ ਨੇ ਕਾਮਰੇਡ ਸੂਰਜਕਾਂਤ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ 'ਚ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੀ.ਪੀ.ਐ.ਐ. ਨੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ 1967 'ਚ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਦਾ ਰਾਹ ਕਿਉਂ ਫੜਦੇ?"

ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮਰਥਨ

ਲਈ ਸੀ.ਪੀ.ਐ.ਐ. ਦੀ ਸਖਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਮਰੇਡ ਆਕਾਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਹੱਥ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਕੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਦਰਅਸਲ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਤੇ ਉੱਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੀ.ਪੀ.ਐ.ਐ. ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਾਬਣ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਮਹੱਲ 'ਚ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਮਰੇਡ ਆਕਾਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਬਾਹਰ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗਲ ਮਹੱਲ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਥੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਹਾਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਹਾਲਤ ਇਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਨਘੜਤ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਪੇਂਡੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ-ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਤੁਸੀਂ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕੇਡਰੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ

ਐਨ.ਵੀ.ਐਫ. ਤੇ ਹੋਮਗਾਰਡ ਤੇ ਐਸ.ਪੀ.ਓ.ਜ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਪੁਲਿਸ 'ਚ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਜੰਗਲ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਖੂਨ-ਖਰਾਬਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐ.ਐ. ਦੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਹਰਮਦ ਵਾਹਣੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਕੈਂਪ ਅਜੇ ਤਕ ਹਟਾਏ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜੰਗਲ ਮਹੱਲ ਖੇਤਰ 'ਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਮੁਹਿੰਮ 'ਚ ਸੀ.ਪੀ.ਐ.ਐ. ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।"

ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਮੁਕੇਸ਼ ਅੰਬਾਨੀ ਚੋਟੀ 'ਤੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮੁਕੇਸ਼ ਅੰਬਾਨੀ ਚੋਟੀ ਵਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਫੋਰਬਸ ਨੇ 100 ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੂਚੀ 'ਚ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਟੀਲ ਕਿੰਗ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਿਵਾਸ

ਮਿੱਤਲ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵਿਪਰੋ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਜ਼ੀਮ ਪ੍ਰੇਮਜੀ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ 10 ਅਰਬਪਤੀਆਂ 'ਚ ਅਨਿਲ ਅੰਬਾਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਸੂਚੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ 13ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਸਾਵਿਤਰੀ ਜਿੰਦਲ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਔਰਤ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਚੀ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦ 'ਚ ਆਈ ਗਿਰਾਵਟ-ਫੋਰਬਸ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਦੀ ਕਾਰਨ ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਚ ਕਾਫੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਰੁਪਏ 'ਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੇ ਦਲਾਲ ਸਟਰੀਟ 'ਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ 100 ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਜਾਇਦਾਦ 'ਚ 20 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 100 ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਜਾਇਦਾਦ 300 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸੀ ਜੋ

ਹੁਣ 241 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਮੁਕੇਸ਼ ਅੰਬਾਨੀ ਦੀ ਕੁਲ ਜਾਇਦਾਦ 22.6 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਚ 4.4 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮੁਕੇਸ਼ ਅੰਬਾਨੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਅਨਿਲ ਅੰਬਾਨੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਚ 7.4 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਿਵਾਸ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਚ 6.9 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਜਾਇਦਾਦ 19.2 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਹੈ। ਫੋਰਬਸ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਇਸ ਵਾਰ 14 ਨਵੇਂ ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇੰਡੀਗੋ ਦੇ ਰਾਹੁਲ ਭਾਟੀਆ ਨੂੰ ਸੂਚੀ 'ਚ 51ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਨੰਦ ਮਹਿੰਦਰਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਫ਼ੌਜੀ ਅੱਡਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਚੀਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਤਬਭਗੁਸਤ ਤਿੰਜਿਯਾਂਗ ਸੂਬੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜੀ ਅੱਡਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਵਿਖਾਈ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੀ ਇਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਅਲ ਕਾਇਦਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੂਰਬੀ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਇਸਲਾਮਕ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਚੀਨੀ ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। ਚੀਨੀ ਬਾਗ਼ੀ ਆਜ਼ਾਦ ਰਾਜ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਚ ਫ਼ੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕੁਟਨੀਤਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 2011 ਤੱਕ ਚੀਨ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਵਿਗੜਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਾਇਦ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲੇ। 'ਦ ਨਿਊਜ਼ ਡੇਲੀ' ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੂਤਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਨ ਦਾ ਫ਼ੌਜੀ ਅੱਡਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੂਰਬੀ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਇਸਲਾਮਕ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਚੀਨੀ ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਤੇ ਲਗਾਮ ਲਾਉਣਾ ਹੈ।

ਚੀਨੀ ਬਾਗ਼ੀ ਆਜ਼ਾਦ ਇਸਲਾਮਕ ਰਾਜ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਖਬਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਬਾਇਲੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਿਖਲਾਈ

ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਫ਼ੌਜੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਚੀਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਤ ਹੋ ਜਾ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਦਾ ਸਵਰਗ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਫ਼ੌਜੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਚੀਨੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਮੁਸਲਿਮ ਵੱਖਵਾਦੀ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਪਿਛਲੇ

ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਤਿੰਜਿਯਾਂਗ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਮਹੀਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਚੀਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹਿਨਾ ਰਬਾਨੀ ਖਰ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਅਹਿਮਦ ਸੁਜ਼ਾ ਪਾਸ਼ਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪਾਕਿ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਉਪਰੰਤ ਚੀਨ ਦੇ ਉਪ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੇਂਗ ਜਿਯਾਝੁ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਆਏ ਸਨ।

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਤਿੰਜਿਯਾਂਗ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਾਂਸ਼ਗਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 30 ਤੇ 31 ਜੁਲਾਈ

ਨੂੰ ਹੋਏ ਦੋ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ 18 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤਿੰਜਿਯਾਂਗ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰਸਤਾਨ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਮੁਸਲਿਮ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਈ.ਟੀ.ਆਈ.ਐਮ. ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਚੀਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨੀ ਬਾਗ਼ੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲੀਡਰਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਚ ਉਲਝੀ ਅੰਨਾ ਦੀ ਟੀਮ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਐਨ ਉਸ ਮੌਕੇ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਮੱਲ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਭਰੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ, ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਰਾਜ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਈ ਇੱਕ ਖਬਰ ਨੇ ਮੱਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੰਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਕਿਰਨ ਬੇਦੀ ਜਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਪਾਸੇ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਰਹਿਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਮ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਨਾਲ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੁਣ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਛਿੜੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਮਨਰੇਗਾ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਇਸ ਤੋਂ ਕੌਂਤ ਖਾ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਦੱਸ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਵੀ ਮਿਹਣਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੀ ਉਹ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ।

ਜਿਹੜੀ 'ਮਨਰੇਗਾ' ਸਕੀਮ ਦੇ ਫੰਡ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਠੀਕ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਅਤੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਕੋਈ ਕਦਮ ਕਾਮਰੋਡਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਟਦੀ, ਉਦੋਂ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਨੇ ਰੱਖੀ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨਾ ਲੱਭੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਕੰਮ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਕੰਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਿਹਾੜੀ ਭੱਤਾ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਚੱਲਦੀ ਰਹੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਇਹ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਰੂਰਲ ਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਲੈ ਕੇ 'ਨਰੇਗਾ' ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਕਾਮਰੋਡਾਂ ਦੇ ਨਿੱਖੜ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਇਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਤੋੜਨ ਲਈ ਉਹ ਹੀ ਸਕੀਮ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਈ ਤੇ 'ਮਹਾਤਮਾ' ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਨਾਲ 'ਨਰੇਗਾ' ਨੂੰ 'ਮਨਰੇਗਾ' ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪਹੁੰਚੀ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵੱਧ ਹੋਇਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੰਮ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੰਮ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਦਿਹਾੜੀ ਮਿੱਥ ਦਿੱਤੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਂ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਲੱਗ ਗਈ ਕਿ ਅੱਗੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਦਿਹਾੜੀ ਦਾ ਰੋਟ ਵਧ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਤਿਕੇ ਡਾਹੁਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਕਈ ਥਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਕੜੀ ਧਿਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਾਜਸੀ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨਰੇਗਾ ਸਕੀਮ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ ਕੇ ਖਾਨਾ-ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਪੱਕੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਭਰ ਕੇ ਆਪ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚੋਂ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਉਡੀਕਦੇ ਗਰੀਬ ਤਾਂ ਰਹਿ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਨੇ ਚਾਲੀ-ਪੰਜਾਹ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਵੱਸਦੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਭਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਰੇਗਾ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦਿਵਾ ਛੱਡੇ।

ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਘਾਲਾ-ਮਾਲਾ ਹੋਇਆ। ਇੱਕ ਥਾਂ ਮਨਰੇਗਾ ਫੰਡ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਨੂੰ ਖਰਚ ਕੇ ਪੰਜ ਲੱਖ ਕੈਲੰਡਰ ਖਰੀਦ ਲਏ ਗਏ, ਜਿਹੜੇ ਫੰਡ ਸਿਰਫ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇੰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੈਲੰਡਰਾਂ ਉਤੇ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੁਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਕਈ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਬੰਦਾ ਅੰਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਹੈ ਤੇ ਫਲਾਣੀ ਬੀਬੀ ਅੰਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਾਂਗੇ। ਜੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਅੰਨਾ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅੰਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਦੋ-ਚਾਰ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਜਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਹੋਣ ਉਤੇ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਆਖਰ ਉਸ ਟੀਮ ਨੇ ਵੀ ਕੰਮ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੁਲਕ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਐਨਕ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਪਿਰਤ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਗਿਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਵੇਖ ਲਓ ਕਿ ਉਥੇ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਕੱਲੇ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੇ ਰਾਜ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਰਾਜ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮਨਰੇਗਾ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ

ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੋਕਪਾਲ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ। ਸੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਤ ਉਸ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਢਾਲ ਬਣ ਕੇ ਖੜੇ ਗਈ। ਕਿਸੇ ਦਾਗੀ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਢਾਲ ਬਣਨ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਫਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲ ਏਨੀ ਲਿਆਜਬਾਜ਼ੀ ਨੇ ਸੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਤ ਬਾਰੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਣੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਜੋਕੇ ਚਵਾਨ ਤੇ ਵਿਲਾਸ ਰਾਓ ਦੇ ਸਮੁੱਖ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦਾਗ ਲਵਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦਾਗੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਦਾਗੀ ਹੋਣ ਦਾ ਇਹ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਡਿੱਠਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ। ਉਸੇ ਰਾਜ

ਉਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਸੀ ਅਡਵਾਨੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਟੋਲਾ ਲੈ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਗਵਰਨਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਗਏ ਸਨ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਾਜ ਝਾਰਖੰਡ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾਹਰਾ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਜਨ ਲੋਕਪਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਭਰੀ, ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜਨ ਲੋਕਪਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੇਸ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਸੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਖਾਲੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਗਵਰਨਰ ਬੀਬੀ ਨੇ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਡ ਜੱਜ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਫ ਸੀ, ਇਸ ਪਦਵੀ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਫਿਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਜੱਜ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪਦਵੀ ਵਾਸਤੇ ਨਵਾਂ ਜੱਜ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਪੱਧਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ।

ਆਓ ਪਰਤੀਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸ ਰਾਜ ਵੱਲ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਇਥੇ ਲੋਕਪਾਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਅੱਠ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਕੇ ਭਾਜਤ

ਮਾਇਆਵਤੀ

ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਜਾਂ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਕਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਲਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ।

ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਮਨਰੇਗਾ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਕੱਢ ਕੇ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਲੈ ਲਈਏ ਤਾਂ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵੀ ਬੜੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਕੰਮ ਦੀ ਝਾਕ ਵਿਚ ਭਟਕਦੇ ਵੀ ਹਨ ਪਰ ਮਨਰੇਗਾ ਲਈ ਜਿੰਨੇ ਨਾਂ ਦਰਜ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਏਨੀ ਮਾਮੂਲੀ ਹੈ ਕਿ ਯਕੀਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਿਰਫ ਇਹ ਇੱਕੋ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਸਰਬ ਪੱਖੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਮਗਰ ਤੁਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਸਰਕਾਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੀਲਾ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਸੁੰਗਲੂ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਉਤੇ ਉਂਗਲੀ ਉਠਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਉਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਟੈਕਸ ਚੋਰ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਟੈਕਸ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ

ਯੋਦੁਰੱਪਾ

ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਕਈ ਦਾਗੀ ਆਗੂ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਨੇੜੇ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬੰਗਲੋਰ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਹ ਘੋਟਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗੜ ਵਜੋਂ ਚਰਚਿਤ ਹੈ। ਲੋਕਪਾਲ ਉਥੇ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਲਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਲੋਕਪਾਲ ਨੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਵਾਰੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੋਦੁਰੱਪਾ ਦੀ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੜਕ ਉਠੀ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਦੌਲਤ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਵੇਂ ਰੈੱਡੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ 'ਗਾਡ ਮਦਰ' ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਨੇਤਾ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਉਹ ਵੀ ਮੁਫਤ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਫਿਰ ਯੋਦੁਰੱਪਾ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇੱਕ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਜਾ ਕਰ ਕੇ ਚੌਥੇ ਮੰਤਰੀ ਬਾਰੇ ਲੋਕਪਾਲ ਨੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਜਗੀਰਾਂ ਵੰਡਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਯੋਦੁਰੱਪਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਇੰਜ ਨਾ ਕਰੇ ਪਰ ਉਹ ਯਤਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਯੋਦੁਰੱਪਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ,

ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ

ਪਾਈ ਸੀ। ਉਹ ਚਾਰੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਪਦਵੀ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਬੰਦਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਫੈਸਲੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਗੱਲ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਚਾਰੇ ਜਣੇ ਸੁੱਕੇ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਚਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਲੋਕਪਾਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਨੀਤ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਦਬਾਅ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਵੀ ਜੇ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਫਿਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ੰਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਕੁਝ ਕਾਰੋਬਾਰ,

ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬੱਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲੋਕਪਾਲ ਤੱਕ ਪੁੱਜੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਵੇਖ ਕੇ ਉਥੋਂ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪੜਤਾਲ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਲੋਕਪਾਲ ਡਿਊਟੀ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਆਈ.ਜੀ. ਪੱਧਰ ਦਾ ਅਫਸਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਲਾ ਮਕਾਨ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਵਰਤਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਛੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲੇ ਅਫਸਰ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਅਫਸਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬੋਘਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਪਾਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਇਸ ਆਈ.ਜੀ. ਕੋਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਘਰ ਉਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਰੋਲਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਦਮ ਪੇਂਡਤਾ ਬਦਲ ਲਿਆ ਤੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੀ ਬਦਲੀ ਪਿਆਲੇ ਦੇ ਜ਼ੋਨਲ ਆਈ.ਜੀ. ਵਜੋਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜਿਥੇ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਅਰਥ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਪੋਸਟ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਦਾ ਹੋਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਅਫਸਰ ਲਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਹ ਸੌਖਾ ਹੋਣ ਦੀ ਝਾਕ ਹੋਵੇ। ਦੋਵਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਇੰਜ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਰਿਹਾ ਅਕਸ ਹੋਰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆਉਣ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣੀ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਬੰਦਾ ਅੰਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਹੈ ਤੇ ਫਲਾਣੀ ਬੀਬੀ ਅੰਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਾਂਗੇ। ਜੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਅੰਨਾ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅੰਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਦੋ-ਚਾਰ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਜਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਹੋਣ ਉਤੇ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਆਖਰ ਉਸ ਟੀਮ ਨੇ ਵੀ ਕੰਮ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੁਲਕ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ, ਪੰਚਕੂਲਾ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ
ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ
ਖਰੀਦ-ਵੇਚ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਪੁਨੀਆ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ:94173-34049
ਅਸੀਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਰਾ

ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਅਰਥ ਨਾ ਪਤਾ ਹੋਣ। ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਲਿਖ ਕੇ ਕੋਈ ਲੇਖਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਲੇਖਕ ਬਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਘੁਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਸੱਚੀ ਔਖੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਟੋਕਰੇ ਭਰ ਭਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਧਰ ਲਵਾਂ। ਮੈਂ ਚੰਦਵੇਂ ਸਾਲ 'ਚ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ, ਪੰਦਰਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਉਹਦੇ ਵਰਗਾ ਲੇਖਕ ਬਣਨ ਲਈ ਤੀਘੜਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਹਾਲਤ ਉਹੀ ਰਹੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਖਿਡਾਰੀ ਰੋਡ ਤੋਂ ਪਾਉਣ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਲੱਕ ਫੜਾ ਆਵੇ!

ਇਕ ਸਮਾਂ ਐਸਾ ਸੀ ਕਿ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਜੋਗਿੰਦਰ ਜੋਗੀ ਸਰਗਮ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਸਤਵੀਰ ਪਾਬਲਾ ਵੀ, ਫਿਰ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵੀ ਆਇਆ ਪਰ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਲਿਖਣਾ, ਨਿਰੰਤਰ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਤਾਂ ਚਲੇ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਡਣੀਆਂ ਲੁਆ ਦੇਣੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਬਹੁਤ ਨੇ। ਉਹਨੇ ਚਾਹੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਅਥਲੀਟਾਂ, ਭਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਰੋਖਾ ਚਿੱਤਰ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤੇ ਚਾਹੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਮੈਂਟਰੀ, ਲੱਛੇਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਣੀਤੀਆਂ ਵੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇੰਨਾ 'ਕੱਠਾ ਕੰਮ ਭਲਾ' ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਹੋ ਸਕਦਾ? ਸੋਚਿਓ, ਵਹੁਟੀ ਇਕ ਹੋਵੇ, ਲਾੜੇ ਛੇ ਆਣ ਢੁੱਕਣ ਤਾਂ ਡੋਲੀ ਤੋਰਨੀ ਕਿਤੇ ਸੁਖਾਲੀ ਹੈ? ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਲਈ ਸਲਾਮ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਕੁ ਹੀ ਫੁਕ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਕਿੱਥੇ ਜੰਮਿਆ, ਕਿੱਥੇ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਕਿੱਥੇ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਕਿਹੜਾ ਅਹੁਦਾ ਸੀ; ਇਹ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਤੇ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖਿੱਚਣ ਦਾ ਜੁਗਤ ਸਾਰੇ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੁਝ ਉਹਨੇ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹਕੂਮਤਾਂ ਤੇ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਅੱਗੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਛੱਡੋ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕ ਜ਼ੁਬਾਨ ਲਈ ਇਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇੰਨਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੀ ਕਰੀਏ, ਰੋਟੀ ਦਾ ਜੁਗਤ ਹੀ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ਹੈ, ਭਾਰਤ 'ਚ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਹੀ ਪੀ ਕੇ ਦੇਖਿਓ, ਉਹ ਸਮਝਾ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਪੱਤਣਾਂ 'ਤੇ ਉਹੀ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਰੋਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਾਰ ਹੱਥੋਂ ਖਿਸਕ ਗਏ ਹੋਣ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਕ ਪਲ ਦੀ ਵੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਸ ਉਮਰ

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ

ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਗਏ ਕਈ ਬੰਦੇ ਇੰਦਰਾਂ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਨੇ 'ਹੈ! ਇਹਨੂੰ ਏਨਾ ਦੁੱਖ ਐ?' ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹਮਦਰਦੀ ਘੱਟ, ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਚੂਰੀ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ 'ਮੈਂ' ਸ਼ਬਦ ਹੇਠ ਲੁਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਆਪਣੇ ਜੋਗਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹਨੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇਖੇ? ਕਈ ਬੰਦੇ ਬੱਡੇ ਮੁਕੱਦਰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪ ਬੋਦੀ ਆਲੇ ਮੂਹਰੇ ਮੀਟਰ ਲੰਬਾ ਹੱਥ ਕੱਢ ਕੇ ਪੁੱਛਦੇ ਨੇ-ਭਾਵਾ ਸਾਡੀ ਵੀ ਸੁਣੂੰ? ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਆਏ ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਛੱਪੜੀ ਵਾਂਗ ਸਤ੍ਹਿਆਂਦ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਕਈ ਵਾਰ ਲੋਕ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਿਲਣਗੇ ਤਾਂ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਣਗੇ ਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਗਲ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਮਤਲਬ ਹੀ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹੋਣ ਪਰ ਦਿਸੇ ਨਾ ਤਾਂ ਜਾਣ ਲਵੋ ਕਿ ਦਿਲ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਅਣਬਣ ਹੈ। ਕਈ ਪਤੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਜਾਗਣ ਤੱਕ ਹੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਾਵੇ ਵਾਂਗ ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਾਉਣਾ ਤਾਂ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੈਲੰਡਰ ਵਾਂਗ ਬਦਲ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੜ ਹੀ ਨਾ ਫੜਾਓ। ਕਈ ਅੱਡੀਆਂ ਕੂਚ ਕੇ ਚੁਬਾਰੇ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ ਪਰ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਝਾਂਜਰਾਂ ਤਾਂ ਸਨ, ਬੋਰ ਗੁਆ ਆਈਆਂ। ਗਊ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹਦੀ ਪੂਜਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਐ? ਵਰਨਾ, ਉਹਨੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਤੇ ਲੁੱਟ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਪੇੜਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਢਿੱਡ ਖਿੱਚੋ ਵਾਂਗ ਖਿਲਾਰ ਸੁੱਟਣਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਣਤਾਈ ਦਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਉਹਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਕਾਲਜੇ ਨਾਲ ਵੱਧ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ-ਕਿਤੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਹੀ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਫਰਜ਼ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੇਰੇ ਸ਼ਬਦ ਉਹਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਈ ਵਾਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਲਾਈਨ 'ਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਚਾਹਾਂਗਾ-ਚਲੋ ਇਹ ਵੀ...

ਵਿਚ ਹੈ, ਦੱਸਿਓ ਕਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਅਸ਼ੋਕ ਜਾਊਗਾ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦੇ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸੀ, ਸ਼ਾਮੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, ਰਾਤੀ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਨਿਊ ਯਾਰਕ। ਖੇਡ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਭਲਾ ਉਬਾਸੀਆਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ?

ਇਕ ਵਾਰ ਬੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਗੋਡਿਆਂ ਥੱਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਨਵੀਂ ਆਈ ਕਿਤਾਬ 'ਖੇਡ ਜਗਤ' ਨਾਲ ਲੈ ਲਈ ਤੇ ਇਕ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਖੇਡ ਰਿਸਾਲਾ। ਲਾਵਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਮੁਕਲਾਵਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲੰਘਦੇ ਸਾਰ

ਉਹਦੀ ਇਕ ਸਤਰ ਦੇਖੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀਜੇ ਦੀ ਗਾਂਗਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਬੀਵੀ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਲੋ, ਜੇ ਇਹ ਕੁੜੀ ਵੀਜਾ ਨਾ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਵੀ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖਾਂਗੇ ਕਿ ਇੰਨੀ ਸੁਨੱਖੀ ਪਰੀ ਨੇ ਸਿਰ ਫੇਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਅੱਠਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਵਾਲਾ

ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣਾ ਤਾਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਨੱਚਣਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਵਰਨਾ ਸਾਉਣ-ਭਾਦੋਂ 'ਕੱਠੇ ਕਰ ਦੇਣੇ ਸੀ। ਇਵੇਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹ ਲਈ, ਉਤਰਨ ਵੇਲੇ ਮੂੰਹ ਭਨਾ ਲਿਆ। ਗਿਆਨੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਦਾ ਨਾਵਲ 'ਜੰਗ ਜਾਂ ਅਮਨ' ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਗੂ ਬਾਣੀ ਲੰਘਾਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਈ ਥਾਂ ਰੁਮਾਂਸ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਧੂਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀਤਲ ਢਾਡੀ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢਾਡੀ ਵਜੋਂ ਸਲਾਮਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਠਾਹ ਦੇਣੀ ਸਿਰ ਫੇਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਨਾਵਲ ਉਹ ਲਿਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਪਰ ਅਗਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਨਿਆਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣੋਗੇ ਤਾਂ ਮਸਖਰੇ ਵੀ ਘੁੰਡ ਕੱਢ ਲੈਣਗੇ। ਲੱਛੇਦਾਰ ਤੇ ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਅੰਗਲੀ 'ਚ ਸੰਗਲੀ ਫਸਦੀ ਸੁਣ ਕੇ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਬੰਦਾ ਵੀ ਨਾਲ ਦੇ ਨੂੰ ਕਹੇਗਾ ਕਿ 'ਹੈ! ਖੇਡਾਂ ਆਲਾ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਇਹ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ?' ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸਤਾਦਾਂ ਦੇ ਇੰਨਾ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਿੰਨਾ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੋਡਿਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਸਬਾ ਮੁਕੱਦਪੁਰਾ ਦੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਕਾਲਜ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪੱਖੋਂ ਦੁਆਬੇ ਨੂੰ ਬੜੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਰਿਹਾ। ਹਕੀਮਪੁਰ ਦੇ

ਖੱਬਿਓ-ਗਾਇਕ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਪੰਡੀ, ਲੇਖਕ ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੌਰ ਭੱਰਾ, ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ

ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ 'ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਔਲੜੂ ਉਮਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਾਂਗ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਮਾਨ ਦੇ 'ਕੁੱਡਾ ਖੋਲ੍ਹ ਬਸੰਤਰੀਏ' ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਰੱਜ ਕੇ ਅੱਖ ਮਟੱਕਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਨਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ 'ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ' ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਖੇਤਰ 'ਚ 'ਇਲਸਟ੍ਰੇਟਿਡ ਵੀਕਲੀ' ਦੀ ਸੀ। ਜਣਾ-ਖਣਾ 'ਆਰਸੀ' ਜਾਂ 'ਨਾਗਮਣੀ' ਵਾਂਗ ਇਹਦੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਛੁਪਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਫਿਰ ਮੈਂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਾਲਜ ਦੀ ਫੀਸ 'ਚੋਂ ਹੇਰਾ-ਫੇਰੀ ਕਰਕੇ ਜਲੰਧਰੋਂ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੀ ਸਾਲ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। 'ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ 'ਚੋਂ' ਅਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹਾਸ ਵਿਅੰਗ ਗੁਰਦੇਵ ਮਾਨ ਪਿੱਛੋਂ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ 'ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਬ 'ਚੋਂ' 'ਪਹਿਰੇਦਾਰ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ। ਜਦੋਂ 1981-82 ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਮੈਂ ਵੀ 'ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ' ਲਈ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਭਾਸਿਆ ਜਿਵੇਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੂੰ ਸੁਜਾਖੀ ਤੇ ਸੁਨੱਖੀ ਤੀਵੀਂ ਮਿਲ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵੇਖਣ ਪਰ ਉਹਦੇ ਮੱਥੇ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪੈਰ ਤਾਂ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾ ਆਖੋ ਕਿ 'ਹੈ, ਐਸ ਜੁਆਕੜੇ ਜਿਹੇ ਨੂੰ ਵੀ ਛਾਪੀ ਜਾਨੈ?' ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਰੋਤ ਨਹੀਂ, ਆਦਰਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀ' ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਉਹਦੇ ਰੋਖਾ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਨੱਚਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਦੇਖਣ ਚਲੇ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀਆਂ ਮੈਂ ਆਂਦਰਾਂ ਫਰੋਲ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪਿੱਪਲੀ ਤੋਂ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ 'ਖੇਡ ਜਗਤ' ਪੜ੍ਹਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ।

ਮੈਂ ਨੂੰ ਆਣੇਂ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨੱਚਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਰਚਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਉਦੋਂ ਤੀਕਰ ਸੁਰ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਦੋਂ ਤੀਕਰ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਰਿਦਮ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹਨੇ ਖੇਡ ਜਗਤ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਸਬਰ ਨਾਲ 'ਕੱਲਾ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਵੀ ਸੁਹਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੱਦ-ਕਾਠ ਵੀ, ਰੰਗ-ਰੂਪ ਵੀ; ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਣ, ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ ਉਹਨੇ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋਗੀ ਪਹਾੜੋਂ ਉਤਰਦੇ ਵੀ ਦੁਬਾਰਾ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਅੰਤਲਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਦਾ ਇਹ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਨ ਤਾਂ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ 'ਚ ਅੱਪੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਿਲੀ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 28 'ਤੇ)

ਹੁਣ ਨਲਕਿਆਂ 'ਤੇ ਮੋਟਰਾਂ ਕਿੱਥੇ ਲਗਾਈਆਂ ਨੇ

ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ ਸਮਾਧੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠਦੇ ਸਨ ਪਰ ਕਦੇ ਗੌਰ ਕੀਤੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਾ ਬੰਦੇ ਨੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਲ ਦੇਵਤੇ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕੀਤੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ 70 ਫੀਸਦੀ ਨਲਕਿਆਂ ਨੇ

ਬੋੜੀ ਦੂਰੋਂ ਭਰ ਭਰ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਬਿਮਾਰੀ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਖੋਂ ਆਇਰਨ ਪਾਣੀ 'ਚ ਵੱਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਈ ਠੀਕ ਵੀ ਹੋਏ ਪਰ ਨਲਕੇ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਈ ਐਨਾ ਹੋਇਆ

ਕਿ ਪਾਣੀ 'ਚ ਜ਼ਾਨ ਛੱਡੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਗਾਇਕ ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਨਲਕੇ ਬੜੇ ਅਹਿਮ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਭਰੇਵਾਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਹ ਹਰ ਨਲਕੇ 'ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ

ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਿੱਕ ਪਾੜ ਕੇ ਸਬਮਰਸੀਬਲ ਪੰਪ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਹੱਥੀ ਗੋਤਨ ਵਾਲੇ ਨਲਕਿਆਂ ਨੇ ਧੌਣ ਸੁੱਟ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਉਦਾਸ ਖੜ੍ਹੇ ਨਲਕੇ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਮੋਟਰ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ ਆਖ ਰਹੀ ਹੈ, 'ਟੁੱਟ ਗਈ ਤੜੱਕ ਕਰਕੇ।' ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦੌੜ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੀਪੀਆਂ ਤੇ ਕੈਨੀਆਂ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੰਧਰੇਟੇ ਵਾਲੇ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ

ਪੱਗ ਲਾਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਹ ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ ਕਿ 'ਅੱਜ ਜੱਟ ਬਿਨਾ ਹੱਥ ਮਿਲਾਏ ਹੀ ਲੰਘ ਗਿਆ।' ਕਦੇ ਬੋਥੇ ਨਲਕੇ 'ਤੇ ਦੀਵਾ ਜਗਾ ਕੇ ਜਲ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦਲੀਆ ਵੰਡਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹਾੜ੍ਹ 'ਚ ਵੇਖਿਓ, ਨਲਕੇ ਅੱਗੇ ਜਗਦਾ ਦੀਵਾ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਹ ਸੂਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, 'ਮਾਰ ਕੇ ਪੁੱਛਦਾ ਏ, ਸੱਟਾਂ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ...'। ਰਾਹਗੀਰਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਪੁੰਨ ਅਰਥ ਲੁਆਏ ਨਲਕੇ ਹੜ੍ਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਦੇ, ਧਰਮੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਸਿਆਪਾ ਕਰਦੇ ਵੱਧ ਲਗਦੇ ਨੇ। ਖੂਹ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ ਸੀ; ਛੱਪੜ, ਟੋਭੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਕੁਪੱਤ ਨਲਕੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਬਦਲਾ ਉਹ ਭਾਖੜੇ ਵਾਲੇ ਗੇਟ ਖੁਲ੍ਹਾ ਕੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਗ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਆਢਾ ਲਵੋਗੇ ਤਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕੋਗੇ?

-ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਰਾ

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਰਾ

ਗਊ ਦੇ ਨਿਆਣਾ

ਧੜੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਖੋਖਲਾ ਸਮਾਜ ਸਾਰਾ, ਹਰ ਬੰਦੇ ਦਾ ਹੀ ਏਥੇ ਵੱਖਰਾ ਏ ਗੁੱਟ ਜੀ। ਦੱਸੇਗੇ ਜੇ ਦੁੱਖ ਪੂਰਾ ਉਡੇਗਾ ਮਜ਼ਾਕ ਬੋਡਾ, ਇਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਤੁਸੀਂ ਘੁੱਟੀ ਰੱਖੋ ਮੁੱਠ ਜੀ। ਆਦਮੀ ਸਰੀਫ਼ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਪੂਰਾ ਸੀ ਉਹ, ਲੀਡਰ ਬਣਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਚਾੜ੍ਹ ਐਵੇਂ ਪੁੱਠ ਜੀ। ਲੁੱਚੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਬੀਬੇ ਬਾਣਿਆਂ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਪਾ ਦਉ ਦੱਸੋ ਕਿੱਥੇ ਪੈਰੀਂ ਜੁੱਟ ਜੀ। ਕਥਾ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਭੰਡਦੇ ਨੇ ਦਿਨੇ ਪੂਰਾ, ਆਥਣੇ ਨੂੰ ਆਪ ਲਾ ਕੇ ਸੌਂਦੇ ਦੇਖੋ ਘੁੱਟ ਜੀ, ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਗਊ ਦੇ ਨਿਆਣਾ ਪੈਦਾ ਦੇਖਿਆ ਏ, ਤੇ ਮਾੜੇ ਦੀ ਹੀ ਜੋਰਾਵਰਾਂ ਕੀਤੀ ਸਦਾ ਲੁੱਟ ਜੀ।

ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਤੇ ਸੰਭਾਵਤ ਸਿੰਜਾਈ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਸਤਲੁਜ, ਰਾਵੀ ਤੇ ਬਿਆਸ ਦੇ ਕੁਲ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੱਕ ਸਿਰਫ 15 ਫੀਸਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕਲਮ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਉਪਰ ਸਿੰਧ ਤੇ ਬਲੋਚਸਤਾਨ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਜਤਾਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਭਾਖੜਾ ਤੇ ਹਰੀਕੇ ਪੱਤਣ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਨਕਸ਼ੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ, ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ, ਪੈਪਸੂ (ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਬਿਉਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਉਦੋਂ ਰਿਪੇਰੀਅਨ ਨਹੀਂ ਸੀ), ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੰਧ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦਰਸਾ ਕੇ 80 ਫੀਸਦੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕਲਮ ਕੀਤਾ।

ਅਖੀਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ। ਜਿਹਲਮ, ਚਨਾਬ ਤੇ ਸਿੰਧ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਅਸਾਂ ਸਤਲੁਜ ਤੇ ਬਿਆਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਾਣੀ ਤੇ ਰਾਵੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਹਿਰਾਂ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 50 ਲੱਖ ਪੈਂਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਗਵਾਂਢੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਜਿਸ ਤਕਸੀਮ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਡਕੈਤੀ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋ ਕਿ ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਨਪੁਤਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਨ ਜਿਥੇ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅੰਗੂਠੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਨਾ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਦੀਵਾਨੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ। ਜੇ ਅੱਜ ਇਹ ਸਮਝੌਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਕਰਨੇ ਹੋਣੇ ਤਾਂ ਵੀ ਤੇ ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਕੀ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫਿਰ ਦਬਾਓ ਹੋਣ ਅੰਗੂਠੇ ਨਹੀਂ ਲਾ ਦੇਣਗੇ?

ਇਕ ਮਿੰਟ ਲਈ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੀਡਰ ਲੋਲੋ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਹੁਣ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਸੰਬਲੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋੜਨ ਦਾ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ 'ਜੇ ਪਾਣੀ ਹੁਣ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਵਿਘਨ, ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ'। ਇਸ ਨਾਲ ਜੇ ਪਾਣੀ ਹੁਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਝਗੜਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿਰਫ ਮਸਲਾ ਇਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਹੋਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦੋਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਤੀਸਰੇ ਨੂੰ ਇਕ ਸੀਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਆਪਾਂ ਕਾਹਦੀ ਟੈਨਸ਼ਨ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ?

ਜਦੋਂ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਲੇਖਕ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਐਸੀ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਲੇਖਕ ਹਿਮਾਚਲ ਕੋਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਆਪਾਂ ਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 'ਦੁਹਾਈ ਓ ਲੋਕਾ, ਹਾਏ ਓ ਰੱਬਾ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸਾਡੀਆਂ ਬਰਫਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਿਘਲਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰੀ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਮੀਂਹ ਦੇ ਬੱਦਲ ਖਿੱਚਦੇ ਹਾਂ। ਮੀਂਹ ਦੀ ਖਾਤਰ ਅਸਾਂ ਖੇਤੀ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋੜ੍ਹੀ ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤੀ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੀਂਹ ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਸਾਲ ਕੋਠੇ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ, ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਰੁੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ ਵੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਹੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਮਾਰ ਕੇ ਪਾਣੀ ਮੁਫਤੋਂ-ਮੁਫਤ

ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।'

ਹਿਮਾਚਲ ਦਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਲਿਖੇਗਾ ਕਿ ਭਾਖੜੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਉਪਰ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਭਤਵਿਓ, ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਗਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਤਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹਿਮਾਚਲੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੀ ਘਰ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਛੱਡੀਆਂ। ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਘਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪਲਾਟ ਤੇ ਪੈਸਾ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਹਰੇ

ਭਰੇ ਪਹਾੜ ਛੱਡ ਕੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਤਪਦੇ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈਆਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਇਹ ਲੋਕ ਏਡੀ ਡੂੰਘੀ ਚੁੱਝੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੇ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੀ ਘਰ ਡੁੱਬੇ ਪਏ ਨੇ।' ਬੇਰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗਾ ਲੇਖਕ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹਉਕਾ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਲੇਖਕ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕੋ, ਹਨੂਰ ਸਾਈਂ ਦਾ ਭਾਖੜਾ ਹਿਮਾਚਲ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਦਫਤਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ?

ਮੈਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਕੋਈ ਜੱਗੋਂ ਬਾਹਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਕਿ ਇਹ ਤਕਸੀਮਾਂ ਇਨਸਾਫ ਆਧਾਰਤ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਮਸਲੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਲੇਖਕ ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਰੰਗਤ ਨਾ ਦੇਈਏ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਈਏ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਕਰੋ। ਸਾਲ 2010 ਵਿਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦਾ ਸੁਚਾਰੂ ਕੰਮ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਿਣ ਨਕਸ਼ੇ ਉਪਰ ਖਿੱਚੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੰਡਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਹੱਦਾਂ ਉਪਰ ਰੱਖੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਰੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਿੰਧ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ, ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੰਜਾਈ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪਲਾਂਟ ਵੀ ਲਾਉਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੰਮ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦੀ, ਉਥੇ ਅਦਾਲਤੀ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਸਮਝ ਕੇ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਨਿਬੇੜਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ,

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ; ਲੇਕਿਨ ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਮ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਹੁਣ ਰਾਵੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਉਪਰ ਡਾਕਾ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਭੁੱਖਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੂਹੇ ਭੰਨੁਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।' ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਦੇ ਡਾਕਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ।

ਮਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਦਾ

ਅਗਲੀ ਚਿੰਤਾ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘੁਣ ਵਾਂਗ ਖਾ ਰਹੀ, ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਲੋਕੀਂ ਬਾਹਰਲੇ

ਮੁਲਕ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੁਣ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਤਾਂ ਢਾਈ ਦਰਿਆ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਗਲਤ ਸਨ, ਲੰਬਾਈਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਇਕ ਵੀ ਪੂਰਾ ਦਰਿਆ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਪੰਜਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਹੀਂ ਸਰਦਾ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਖੇਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਮਿਸਤਰੀਆਂ, ਮੋਟਰ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ, ਸਫੈਦੀ ਤੇ ਰੰਗ ਰੋਗਨ ਤੇ ਲੋਹਾਰਾ ਤਰਖਾਣਾ ਕੰਮ ਵੀ ਇਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਹਲ ਵਾਹ ਕੇ ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜੱਟ ਨਹੀਂ, ਭੱਈਏ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਸੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰੀਆਂ ਹੁਣ ਇਹੀ ਮਿੱਧਦੇ ਨੇ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਜਗ੍ਹਾ ਇਹੀ ਪਕਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਸੋਹਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਬਾਲਗ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨੀ-

ਲਿਖਣੀ ਵੀ ਸਿਖਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਾਇਮ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਬੱਸ ਇਹੀ ਤਰੀਕਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜੇ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਰੱਖਣ ਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ ਤਾਂ ਦੱਸੋ?

ਕੀ ਹਰ ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਮੁਲਕ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਤੁਸਾਂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹੋ ਕਿ 'ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਇਆ ਫਿਰਕੂਪਣਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ'। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰਕੂਪਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਲਹੂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਤੁਸਾਂ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਲਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਹਿੰਦੂ ਕਾਂਗਰਸ'

ਮੈਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਗਾਰੰਟੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋ ਮਜ਼ਹਬ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਬਹੁਤ ਦੁਖਦਾਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਵਿਚ ਲਾਲ ਮਸਜਿਦ ਉਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਘੱਟ ਦੁਖਦਾਈ ਨਹੀਂ।

ਸਾਕਾ ਲਾਲ ਮਸਜਿਦ, ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ

ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਤੁਸਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦੱਸਿਆ ਹੈ; ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਹਿ ਕੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸੀ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਸ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਮੁਲਕ ਵਾਸਤੇ ਮੁਸੀਬਤ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਉਧਰ, ਨਹਿਰੂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਸਤਿਕ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੇ ਮੰਦਿਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਕਦੇ ਟਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ, ਜਨੇਊ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਿਆ ਤੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੰਗਾ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵਿਚ ਕਈ ਕਮੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਉਪਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ।

ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ, ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਵਾਲੇ ਬਣਾਉਣੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚਾਪਲੂਸੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਨੀਤੀ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਇਸਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੰਨੀਆਂ। ਓਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਿਚ ਵੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਹਨ ਜੋ ਦੁਹਾਈ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਹੜਾ ਓ ਲੋਕਾ! ਹਿੰਦੂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ

ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਂ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ ਸੁਣਿਆ ਕਿ 'ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਵਾ ਲਵੇ ਪਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਾਸਤੇ ਡੱਕਾ ਤੋੜਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਹਿੰਦੂ ਤੀਰਥਾਂ ਉਪਰ ਟੈਕਸ ਲੱਗਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਜ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਖਰਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਧਰ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਟਕਾ ਨਹੀਂ ਦਵਾਲਾ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ।

ਸ਼ਾਇਦ ਪ੍ਰਵੀਨ ਤੋਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਹੀ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨੂੰ ਝੁੱਠੀ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇਕੱਲਾ ਉਹੀ ਨਹੀਂ, ਢੁੱਡੀਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਵੀ ਹੈ। ਤੁਸਾਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਤਰਜ਼ ਵਿਚ ਕਿ ਸਿੱਖੇ, ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਮੁਲਕ ਮਿਲਦਾ ਮਿਲਦਾ ਗਵਾ ਕੇ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਲੈ ਲਿਆ ਸਵਾਦ? ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਢੁਹਾਇਆ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਤਲ ਹੋਏ, ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਲੁਟਵਾਈਆਂ?

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੱਖਰਾ ਮੁਲਕ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੋਲੋ ਕਿਧਰ ਰਲਣਾ ਜੇ? ਅਗਰ ਕੋਈ ਨਾਮ-ਨਿਹਾਦ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਕਿਧਰੇ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਕੌਣ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਕੋ ਧਰਮ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮੁਲਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਪਰ ਗਿਣਾਈਆਂ ਦੁੱਖ ਭਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ।

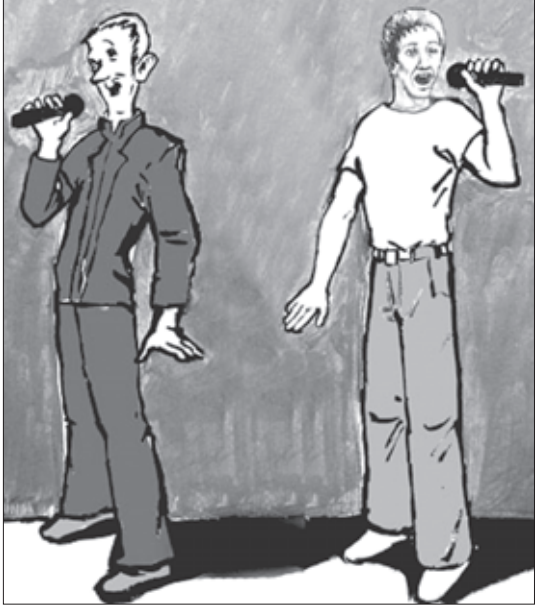
ਤੁਸਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ 'ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲੈ ਕੇ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਅੱਧੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ।' ਤੁਹਾਡਾ ਮਤਲਬ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ

ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਲੰਕ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਬੰਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪਰ ਮੁੱਖ ਗੁਨਾਹ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਆਖਰ ਇਹ ਉਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੀ ਹਰ ਮਜ਼ਹਬੀ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਲੋੜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਬਦਲ ਸਨ ਜੋ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਏ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੈਕ ਬੰਡਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਦੀ ਹਜ਼ਰਤਬਲ ਦਰਗਾਹ ਉਪਰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵੇਲੇ ਅਪਣਾਈ ਨੀਤੀ ਨੇ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਗਲਤ ਸੀ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਜਵਾਨੀ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦੱਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਥਾਪੜਾ

ਵਿਆਹ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼। ਕੰਨ ਪਾੜਵਾਂ ਡੀ.ਜੇ ਚੱਲ ਰਿਹੈ। ਮਿੱਟ-ਮਿੱਟ ਮਗਰੋਂ ਗਾਣਾ ਬਦਲ ਰਿਹੈ। ਵੀਰਾਂ, ਚਾਚਿਆਂ, ਤਾਇਆਂ, ਫੁੱਫੜਾਂ, ਮਾਸਤਾਂ, ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਸਭ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਕੌੜਾ ਪਾਣੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਐ। ਉਹ ਬੱਕਰੇ ਬੁਲਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਝੁਲਣ ਤੇ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਲਣ ਕਾਰਨ ਦੋਹਾਂ-ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਫੜੇ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਵੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਵੱਲ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਭੈਣ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਨੱਚ ਰਿਹੈ, ਕੋਈ ਭਰਜਾਈ ਨਾਲ ਨੁਮਕਾ ਲਾ ਰਿਹੈ, ਕੋਈ ਪਤਨੀ ਦੇ ਲੱਕ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ ਗਿਣ ਰਿਹੈ, ਕੋਈ ਮਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਝੁਮ ਰਿਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਗੀਤ ਕਿਹੜਾ ਵੱਜ ਰਿਹੈ, ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੀ ਆਖ ਰਿਹੈ, ਮਤਲਬ ਕੀ ਨਿਕਲ ਰਿਹੈ। ਦੋ ਕੁ ਮਿੰਟਾਂ ਮਗਰੋਂ ਇੱਕ ਜਣਾ ਡੀ.ਜੇ. ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਤੇ 'ਲੱਕ ਟਵੰਟੀ ਏਟ ਕੁੜੀ ਦਾ' ਦੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਕਰ ਛੱਡਦੈ। ਗਾਣਾ ਚੱਲਦੇ ਤਾਂ ਸੱਭੇ ਜਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇ-ਨਾਤੇ ਭੁੱਲ ਖਰੂਦ ਮਚਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਦੱਬੀ ਚੀਕ ਬੁਲਬੁਲੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਫੇਰ ਇੱਕ ਜਣਾ ਡੀ.ਜੇ. ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਦਾ ਨੋਟ ਫੜਾ ਆਖਦੈ, 'ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ, ਤੈਨੂੰ ਯਾਰ ਬਥੇਰੇ' ਲਾ। ਗਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੈ, ਫਰਮਾਇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਧਰਮ ਪਤਨੀ

ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਆਖਦੈ, 'ਨੀਂ ਤੈਨੂੰ ਯਾਰ ਬਥੇਰੇ।' ਘਰਵਾਲੀ ਨਿੱਮੋਝੁਣੀ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਗਾਇਕ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਮਝਦੀ ਏ, ਪਰ ਦਾਰੂ 'ਚ ਬਾਂਦਰ ਬਣੇ ਸਾਂਈ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ। ਅਖੀਰ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਜਣਾ ਅਵੱਲੇ ਜਿਹੇ ਗਾਣੇ ਦੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਕਰ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਗਾਣਾ ਚੱਲ ਪੈਦੈ, ਸਾਰੇ ਜਣੇ 'ਓਏ ਚੱਕ ਲਓ, ਬੁਰਚਾ...ਬੁਰਚਾ...' ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਨੇ। ਗਾਣੇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੋਰ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਏ, 'ਕੁੜੀ ਰਿਕਸੇ 'ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਕਾਰਾਂ।' ਲਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਨੱਚਣ ਲੱਗਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪੀੜੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅਕਲ ਨੂੰ ਜਿੰਦਰਾ ਜੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਐ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਕੁ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਚੁੜ੍ਹੇ ਵਾਲੀ ਦੇ ਲੱਕ ਨਾਲ ਲੱਕ ਟਕਰਾਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਭੈਣਾਂ ਵੱਲ ਉਂਗਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਵੇਰੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਹਰਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਸੌ-ਸੌ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾਏ ਸਨ। ਲਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 'ਅਲਫ਼ਾਜ਼' ਦੀ ਰੂਹ ਆ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਭੁੱਲ ਆਖਦੈ, 'ਕੁੜੀ ਰਿਕਸੇ 'ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਸੀ' ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਉਸ ਦਾ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਉਤਾਰ ਕਰ ਸੁੱਧ ਗੁਆ ਛੱਡਦੀਆਂ ਨੇ। ਨਾ ਉਹ ਸਮਝਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕਾਲਜ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹੈ ਤੇ ਨਾ ਵੀਰ

ਸਮਝਦੈ ਕਿ ਉਹ ਡੀ.ਜੇ. ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਘੁਰਕੀ ਮਾਰ ਕੇ ਆਖੇ, 'ਇਹ ਉਹ ਰਿਕਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਗੋੜੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਸਨ।' ਇਹ ਸਭ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਪੇਂਡੂ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸੀਨ ਏ। ਉਸ ਵਿਆਹ ਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਲਾੜਾ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ, ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਖਾਤਰ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਿਆ, ਵਿਆਹੁੰਦਤ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਘਰੋਂ ਏ, ਪਰ ਅਕਲ ਦੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਮਰ ਭਰ ਵਾਲੀ ਐਫ.ਡੀ. ਕਰਾਈ ਹੋਈ ਏ। ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਰੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਗਾਣਾ ਕੀਹਦੇ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕਸ ਰਿਹੈ, ਕਿਹੜੇ ਗਾਣੇ ਵੇਲੇ ਭੈਣ ਨਾਲ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾਉਣੀ, ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਘਰਵਾਲੀ ਵੱਲ ਉਂਗਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਸਾਰੇ 'ਬਾਂਦਰਪੁਣੇ'

ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਅੰਦਰੋਂ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਝਲਕੀ ਕਿ ਅੱਜ ਉਹ ਜੰਗ ਫ਼ਤਿਹ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਲਈ ਇਹਨੂੰ ਪੱਚੀਆਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕੁੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੱਥ ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅੱਜ ਉਹ ਫਿਕਰ ਮੁੱਕ ਗਿਐ, ਜਿਹੜਾ ਧੀ ਦੇ ਜਵਾਨ ਹੋਣ ਨਾਲ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਡੇਢ-ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੇ ਮਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਹੜੇ-ਜਿਹੜੇ ਗਾਣੇ ਡੀ.ਜੇ. 'ਤੇ ਵੱਜੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬੈਠ ਪੂਰੇ-ਪੂਰੇ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਲਾਹਨਤਾਂ ਨੱਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਈਆਂ। ਖਿਆਲ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਇਸ ਘਟੀਆ ਕਾਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਏ, ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਬਿਠਾਉਣ ਲੱਗ ਗਏ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੀ ਗ਼ੈਰਤ ਮਰ ਗਈ ਜਾਂ ਮਰਨ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ?

ਪਹਿਲਾਂ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ 'ਰਿਕਸੇ' ਮਾਰਕਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੀ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕੈਸਿਟ ਹੈ, 'ਬੁਆਏ ਨੈਕਸਟ ਡੋਰ' ਤੇ ਨਾਂ ਹੈ ਅਲਫ਼ਾਜ਼। ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੁਪਾਂਤਰ 'ਸ਼ਬਦ' ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਤੀਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋਣ ਕਿ ਰਿਕਸੇ 'ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ, ਉਹ ਗਾਲ਼ਾਂ ਕੱਢਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦਾ, ਉਹ ਨੱਕ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਡਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ, ਉਹ ਘੁੱਪ ਤੋਂ ਬਚਦੀ ਮੂੰਹ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਸੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ 'ਤਾਲਿਬਾਨੀ' ਆਖਦੇ ਸਾਂ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਗੰਦ ਪਾਈਦਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ 'ਅਲਫ਼ਾਜ਼' ਵਰਗੇ ਸੋਹਣੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭਲਾ ਕੀ ਅਰਥ ਰਹਿ ਜਾਂਦੈ।

ਕਦੇ-ਕਦੇ ਜਾਪਦੈ ਕਿ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੀਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਬੋਹੁਦਾ ਗੱਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਖੂਨ ਨੂੰ ਮਗਰ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਮਾੜੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਰਕੇ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਹੋਈ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੋਰਾ ਨਹੀਂ, ਮਾਣ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਮਾਣ, ਜਿੱਥੇ ਅਪਮਾਨ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦੈ। 'ਰਿਕਸੇ' ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਤਰਾ ਹੈ: ਕਹੋ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਔਜਲੇ ਨੂੰ,

ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਕੁੜੀ ਓਏ ਲੰਮੀ ਦਾ, ਸੰਨੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸਾਲਿਓ ਓਏ, ਆ ਗਿਆ ਫੋਨ ਹੈ ਮੰਮੀ ਦਾ, ਸੁੱਖੀ ਛੱਡਣਾ ਪੈਣਾ ਓਏ, ਸੈਕਟਰ ਔਠ, ਨੌਂ, ਦਸ ਤੇ ਗਿਆਰਾਂ ਕੁੜੀ ਰਿਕਸੇ 'ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਕਾਰਾਂ।

ਕਿੰਨਾ ਨੇਕ ਬੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਔਜਲਾ, ਕਿੰਨੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਨੇ ਸੰਨੀ ਨੇ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਸਾਊ ਹੈ ਸੁੱਖੀ। ਬੰਦਾ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਅੱਲ੍ਹੜ ਉਮਰ 'ਚੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਦੈ, ਉਦੋਂ-ਉਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਅਕਲ ਆਉਂਦੀ ਏ, ਪਰ ਏਥੇ ਤਾਂ 'ਕਰਤੂਤਾਂ' 'ਤੇ ਗਾਣੇ ਘੜੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਵੀਡੀਓ ਬਣਦੇ ਨੇ, ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਨੇ।

ਵੀਡੀਓ 'ਚ ਰਿਕਸੇ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਜਿਹੜੀ ਮਾਡਲ ਦਿਖਾਈ ਗਈ, ਉਹ 'ਕੱਢਦੀ ਟਕੇ-ਟਕੇ ਦੀਆਂ ਗਾਲ਼ਾਂ' ਸਤਰ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਬੋਲ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗਾਇਕ ਨੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੇਖ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਮਾਣਮੱਤੀ ਮੁਟਿਆਰ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਏਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ, ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਸੰਗੀਤ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਫਿਲਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਾਰੇ ਇੱਕੋ ਸੋਚ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ।

ਮਾਪੇ ਕਦੇ ਵੀ ਔਲਾਦ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਹੋਈਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਫਰੋਲਦੇ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਨੇ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਇਹ ਨਾ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜੇ ਮਾਪਿਆਂ ਏਦਾਂ ਕੀਤੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਨ? ਤੇ ਦੂਜਾ, ਜੇ ਔਲਾਦ ਗ਼ਲਤ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਮਾਪੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੁਰਨ ਵਾਲਾ ਹੱਕ ਵੀ ਨਾ ਗੁਆ ਬੈਠਣ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਬੋਹੁਦਾ ਗੱਲਾਂ ਦੁਹਰਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਆਣੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਗੀਤ ਸੁਣ ਆਖਣਗੇ, 'ਡੈਡ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਪੂਰੇ 'ਕੰਜਰ' ਰਹੇ ਓ,' ਉਦੋਂ ਇਹ ਗੁੰਗਾਰਾ ਕਿਹੜੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਭਰਨਗੇ।

ਬੋੜਾ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੈਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ 'ਯਾਰ ਅਣਮੁੱਲੇ' ਗੀਤ ਵਿਚ ਹਰ ਉਹ 'ਫੜ' ਮਾਰੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਵਿਹਲਤਪੁਣਾ ਤੇ ਪਿਓ ਦੇ ਪੈਸੇ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਐਸ਼ਪ੍ਰਸਤੀ ਝਲਕਦੀ ਸੀ। ਗਾਣਾ ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ। 'ਰਿਕਸੇ' ਵਾਲੇ ਸੁੱਖੀ, ਸੰਨੀ ਤੇ ਔਜਲੇ ਵਾਂਗ ਉਸ ਵਿਚ ਗਾਇਕ ਨੇ ਹਰ ਉੱਟ-ਪਟਾਂਗ ਕੰਮ 'ਚ ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਯਾਰ

**ਕੀ ਮੈਂ
ਝੂਠ
ਬੋਲਿਐ...**

**ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ
ਟਹਿਣਾ***

*ਫੋਨ: 91-98141-78883

ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੱਥ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਨਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ, ਨਾ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚੋਂ ਮੇਰਾ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਝਲਕੇਗਾ। ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਮਕਸਦ ਸੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਚਰਚਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹ ਹੋ ਵੀ ਗਈ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੱਕ ਪਗੜੀਧਾਰੀ ਗਾਇਕ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਗੀਤ ਗਾ ਰਿਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਰਚਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇ ਛੱਡਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪੱਗ ਦਾ ਮੁੱਲ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਾਉਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਜੇ ਉਹ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਥਾਂ ਟੋਪੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਜੈਲ ਲਾ ਕੇ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕੀ ਸੌ ਵੀ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਪੱਗ ਦਾ ਹੀ ਮੁੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ। ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਹ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਾਬ 'ਚ ਟੁੰਨ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹੈ, ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਹਾਂ ਮੌਕੇ ਇਸ ਗਾਣੇ 'ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਡਾਂਸ ਕਰਨਗੇ, ਮਾਂਵਾਂ ਦੇ ਜਾਂ ਸਧਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਥਣਾਂ ਦੇ।

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੋਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੰਦ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਰਿਹਾ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਕੌੜਾ ਤੋਲ ਪਾਈ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਜੇ ਉਹ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ, ਗੰਧਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ, ਤਬਾਹ ਹੁੰਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਬਦੀ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣੇ ਬੰਦ ਕਰਨ, 'ਕੱਠੇ ਹੋਣ, ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਉਤਰਨ, ਮਾੜਿਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਤੇ ਚੰਗਿਆਂ ਵਰਗੇ ਬਣਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਘ ਪਾੜਨ ਦਾ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਘ ਪਾੜ-ਪਾੜ 'ਗੰਦ ਪਾਉਣ' ਦਾ ਪੂਰਾ ਠੋਕਾ ਸਾਡੇ ਨਵੇਂ ਉਠਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਿਆ।

ਇਹ ਬੇਲਾ ਸੱਚ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ

(ਸਫਾ 25 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਹੋ ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ 12 ਮੁਲਕ ਹਨ; ਸਾਲਮ ਮੁਲਕ, ਫਿਰ ਉਹ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਕਿਉਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਏ? ਕਿਉਂ ਪੂਰੇ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਇਰਾਨ ਤੇ ਇਰਾਕ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ਦੀ ਰੇਤਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਤਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ? ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਲਾਹਨਤ ਹੈ, ਦੁਰ ਲਾਹਨਤ, ਫਿੱਟ ਲਾਹਨਤ, ਲੱਖ ਲਾਹਨਤ; ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹੋ? ਪਰ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਲੱਭਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪਸ਼ੂਪੁਣਾ ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਦਰਿੰਦਗੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਹਾਂ, ਹਿੰਦੂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਫਿਰਕੂਪੁਣੇ ਦੀ ਤੁਸਾਂ ਇਹ ਮਿਸਾਲ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸੂਬੇ ਤਾਂ ਝੱਟ ਬਣ ਗਏ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮੰਗਿਆ ਸੀ; ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਵੱਡੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨੇ ਪਏ। ਇਹ 'ਸੱਚੇ ਸੱਚ' ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਮੰਗਿਆ ਸੀ, ਲੰਮਾ ਅੰਦੋਲਨ ਹੋਇਆ, ਗੋਲੀਆਂ ਵੀ ਚੱਲੀਆਂ। ਉਤਰਾਖੰਡ, ਝਾਰਖੰਡ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਮੰਗਿਆ; ਗੋਲੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ, ਬੰਦੇ ਮਰੇ ਤੇ ਲੰਮੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮਿਲਿਆ। ਤੇਲੰਗਾਨਾ, ਬੁੰਦੇਲਖੰਡ ਤੇ ਗੋਰਖਾਲੈਂਡ ਅਜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਰ ਆਏ ਦਿਨ ਅੰਦੋਲਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਹੜਤਾਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਧਰਨੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ, ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਗੋਲੀਆਂ ਵੀ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਭ ਜਗ੍ਹਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਮਰਦੇ ਨੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਕਿ 'ਓਏ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਵੱਢਿਓ,

ਨ-ਖਸਮਿਓ, ਤੁਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਲਕ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਤੁਹਾਡਾ ਰਾਜ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਹੋਰ ਕੀ ਲੈਣਾ ਜੇ? ਛਣਕਣਾ? ਜਾਓ ਘਰ ਬੈਠੋ'। ਤੁਸੀਂ ਲਿਖਦੇ ਹੋ ਕਿ 'ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਰਾਜ ਰਾਜ ਵੀ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਵੀ'। ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕੋਈ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ। ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਕਲਕੱਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਦੰਗੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਦੰਗੇ ਰੁਕੇ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਮਰਨ ਵਰਤਾਂ ਨਾਲ ਦੰਗੇ ਰੁਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇਹੀ ਕੁਝ ਸੀ ਜੋ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ, ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੋ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਫਿਰਕੂ ਲਾਣੇ ਨੇ ਗਾਲ਼ਾਂ ਵੀ ਕੱਢੀਆਂ ਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫਿਰਕੂ ਜ਼ਹਿਰ ਤਕੜਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅਤਾ ਵੀ ਅਜੇ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਦੰਗੇ ਸਚਮੁੱਚ ਰੁਕੇ ਤੇ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵਰਤ ਖੋਲ੍ਹਿਆ।

ਪਰ ਫਿਰਕੂਪ੍ਰਸਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਦਾ ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਗਾਂਧੀ ਨਾ ਰੋਕਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਸੀ ਜਾਂ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲੈ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਥੇ ਕਰਦੇ ਕੀ ਪਏ ਨੇ। ਅਖੀਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਸੰਘ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਹੋਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਰਾਜ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ

ਸੀ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਦਖਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸਿਵਾਏ ਇਕੋ ਵਾਰ ਦੇ ਕਿ ਜੇ ਪੈਸਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਹੈ, ਉਹ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਦੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਬਾਲਗ ਵੋਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਹੈ, ਇਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਇਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਕੋਈ ਤਸੱਵਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਬਾਲਗ ਵੋਟ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ।

ਤੁਸਾਂ ਹਿੰਦੂ ਕਾਂਗਰਸ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਲਫੜਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਹਿੰਦੂ-ਹਉਆ ਤੁਸੀਂ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਹ ਗੱਲ ਬਣਨੀ ਨਹੀਂ। ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰਕੂ ਅਨਸਰ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਨਫਰਤਾਂ ਫੈਲਾਉਣ ਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਕੋੜੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹਨ। ਸ਼ੁਕਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਨਾਸੂਰ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵੀ ਕੋਈ ਇਕ ਅੱਧਾ ਧਰਮ ਇਕੱਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀ ਫਿਰਕੂਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਰੀਆਂ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨਗੇ (ਜੇ ਮੈਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦੁਰਸਤ ਕਰਨਾ)। ਤੁਸੀਂ ਲਿਖਦੇ ਹੋ ਕਿ 'ਸੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਪਲਾਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ'। ਵੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਉਪਰ ਇਤਬਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਐੱਓ ਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਹ ਪਲੈਨਾਂ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਲਿਖਣ; ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੇ ਜਿਹੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹੋ, ਲਿਖ ਲਵੋ। ਵੈਸੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਪਲੈਨਾਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਹ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਉਪਰ ਕੰਨ ਧਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹੋ।

ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਵਜ਼ਾਹਤ ਕਰਦਿਆਂ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਸਕਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਸੂਰਮੇ ਠਹਿਰੇ, ਮੈਂ ਕਮਜ਼ੋਰ। ਮੇਰਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹਨ ਜੋ ਤਰਕਸੀਲਤਾ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਉਪਰ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਉੱਤਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਜਾਂ ਮਜ਼ਾਕ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਣੇ ਦੁਰਸਤ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਪੁਜਾ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਵਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਰਨ ਲਾ ਦੇਣਗੇ, ਉਹ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 90% ਸਿੱਖ ਗਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤੇ 99% ਹੋਣਗੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਗਾਂ ਦਾ ਮੀਟ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਚ ਕਰ ਲੈਣਾ।

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਹਿੰਦੂ-ਹਉਆ ਤੁਸੀਂ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਹ ਗੱਲ ਬਣਨੀ ਨਹੀਂ। ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰਕੂ ਅਨਸਰ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਨਫਰਤਾਂ ਫੈਲਾਉਣ ਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਕੋੜੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹਨ। ਸ਼ੁਕਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਨਾਸੂਰ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵੀ ਕੋਈ ਇਕ ਅੱਧਾ ਧਰਮ ਇਕੱਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀ ਫਿਰਕੂਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਤੁਸਾਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਂ ਜਾਨਾਂ ਹੁਲ ਕੇ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਬਚਾਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸਾਡੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ।' ਇਸ਼ਾਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਗਜ਼ਨੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਛੁਡਾਈਆਂ ਤੇ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲੁੱਟੀ। ਮੇਰਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਜਿੱਥੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ? ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਤੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੀ ਸੀ। ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਤੇ ਅੱਜ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ! ਕੀ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆਂ-ਲਿਖਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ? (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ)

ਸਾਡੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸ 'ਚ ਖਤਰਾ, ਤੇ ਪੱਗੋ-ਪੱਗੀ ਹੋਗੇ ਖਾਲਸੇ

ਕੀ ਲਿਖੀਏ ਅਤੇ ਕਿੱਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ? ਇੰਨੀ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਦੇਖ ਕੇ ਸੁਣ ਕੇ! ਇਹ ਸਭ ਹੋ ਕੀ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੁਲਮ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹੈ, ਜੁਲਮ ਸਹਿਣਾ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬੁਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ

ਬੌਬ ਖਹਿਰਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ
ਫੋਨ: 734-925-0177

ਜੁਲਮ ਦੇਖ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕੀਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਕਾਪੀ ਪੈਨ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਲਿਖਣ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖੋ! ਕੀ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਉਹੀ ਕੌਮ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਉਹੋ ਹੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰਬੰਸ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ? ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਏ ਵਰਗੇ ਸਾਡੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਪਠਾਣਾਂ ਦੇ ਨੱਕਾਂ ਵਿਚ ਨਕੇਲ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਐਸੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ, ਸਭ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰੋਲ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਆਏ ਦਿਨ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਫਲਾਣੀ ਸਟੇਟ ਦੇ ਫਲਾਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਫਲਾਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਛਿੱਤਰੇ-ਛਿੱਤਰੀ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਪੱਗਾਂ ਰੋਲੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਜੁੱਤੀਆਂ ਸਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਈ। ਹੜਤਾ ਲਾਹਣਤ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਲਾਹਣਤ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਸਭ ਦੇਖ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹਨ।

ਨਿਉ ਯਾਰਕ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਕੀ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਭ ਦੇਖਿਆ, ਸਭ ਸੁਣਿਆ; ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੇਰਾ ਜਿੰਨੀ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਆਈ!

ਹੁਣੇ 15-20 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਓਹਾਇਓ ਸਟੇਟ ਦੇ ਡੇਅਟਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟੀਆਂ ਹੋਇਆ, ਪੱਗਾਂ ਰੋਲੀਆਂ। ਧੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੋਇਆ। ਗੋਰੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਵੀ ਇਹ ਸਭ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਸੁਣ ਕੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਚੁਟਕਲਾ ਸੁਣਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਛਿੱਤਰ ਖਾ ਕੇ ਹੀ ਅਕਾਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ... ਸੁਣ ਕੇ ਲੋਕ ਹੱਸਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਛਿੱਤਰ ਖਾਣੇ ਹਨ ਜੋ ਅਕਾਲ ਆ ਜਾਵੇ? ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਤੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਗੈਰ ਲੋਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ? ਤੇ ਫਿਰ ਜਦ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਲੂੰਧਰੇ ਗਏ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪ, ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਰੋਜ਼ ਪੱਗੋ-ਪੱਗੀ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਲੂੰਧਰੇ ਜਾ ਰਹੇ?

ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਪੱਗ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਰੋਲਾ-ਰੱਪਾ ਪਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਪੱਗਾਂ ਰੋਲਦੇ ਹਾਂ, ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਪੁੱਟਦੇ ਹਾਂ, ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਾਲੇ-ਗਾਲੀ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿਸ ਉੱਤੇ ਸੁੱਟੀਏ?

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਹੁਤ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਨਿਉ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਪਰੇਡ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਟੀ.ਵੀ. ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਤੋਂ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਵੀ

ਵਰਗੇ। ਸਿੱਖੋ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਨਕਲੀ ਧੌਬੇਬਾਜ਼ ਸਾਧ, ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕਦੋਂ ਨੱਥ ਪਾਵਾਂਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ? ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਵੈਬ ਸਾਈਟ ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਾ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਵਰਗੇ ਜਾਂ ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਵਰਗੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਤਬਾਹੀ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਹਨ ਜੋ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਜੋ' ਪਰ ਉਹ ਸਭ ਬਾਣੇ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਮਤਲਬ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਸਟੇਜ ਹੀ ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅਤੇ ਇਹ ਜੋ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਬਾਣੇ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕ ਦਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਪਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾਨ ਪਾ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਕਿਰਪਾਨ

ਕਿੱਲੀ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਚੁਗਲੀਆਂ ਨਿੰਦਿਆਂ ਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਕੋਈ ਅੱਗ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ। ਇਹ ਸਭ ਬਾਣੇ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਹੀ ਕੋਈ ਦਰਦ ਹੈ। ਜੇ ਇਨਸਾਨ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦਿਖਾਵੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮਸੰਦ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਦੁਖ ਭੰਜਨੀ ਬੇਰੀ ਅਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਅਖੰਡ ਪਾਠ

ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਖਬਰ ਲੱਗੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦੁਖ ਭੰਜਨੀ ਬੇਰੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਪੂਰੇ ਇਕ ਲੱਖ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਕ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਅੱਗਿਓਂ ਬੁਕਿੰਗ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਸ੍ਰੀ

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਅਜੇ 2015 ਤੱਕ ਹੀ ਬੁਕਿੰਗ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗਿਓਂ ਬੁਕਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਕ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਭੇਟਾ 4100 ਰੁਪਏ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵਾਹ ਮੇਰੇ ਪਰਮੇਸਰ ਜੀਓ ਤੇਰੇ ਰੰਗ...ਤੇ ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ, ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ...ਜਿਸ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੱਸੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਕਰਾਇਆ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਬੜੇ ਸਜੜੇ ਭਾਅ 'ਤੇ। ਬੰਦ ਆਪ ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਜਾਪਾਨ ਜਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ, 41 ਸੌ ਰੁਪਏ ਦਿਓ, ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਵਾਰੀ ਆਵੇਗੀ, ਆਪਣੇ-ਆਪ ਹੀ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਤੁਹਾਡਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸੁੱਖਾਂ ਵੀ ਮੰਗ ਛੱਡਣਗੇ-ਲਓ ਜੀ, ਘਰੇ ਬੈਠੇ ਬਿਠਾਇਆਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਚੁਰਾਸੀ ਦਾ ਗੋੜ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, 'ਕੰਚਨ ਸਿਉ ਪਾਈਆ ਨਹੀਂ ਤੋਲਾ। ਮਨ ਦੇ ਰਾਮ ਲੀਆ ਹੈ

ਮੋਲਾ।' ਅਤੇ 'ਲੋਗਨ ਰਾਮ ਖਿਲੋਨਾ ਜਾਨਾ।' ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਪੰਨਾ 17 'ਤੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਜਿਸ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਸੰਗਤ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਕਰੇ ਅਤੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਆਦਮੀ, ਸਾਕ-ਸਬੰਧੀ, ਮਿੱਤਰ ਆਦਿ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰਨ। ਪਾਠੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮੁਕੱਰਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਆਪ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਪਾਠੀ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣ ਲਵੇ ਪਰ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪਾਠੀ ਆਪੇ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਬਹਿ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਜਾਂ ਟੱਬਰ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਸੁਣਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਵੇ। ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਮਰਿਆਦਾ ਬਾਰੇ ਰੋਲਾ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਮਰਿਆਦਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਦੱਸੋ ਭਾਈ! ਇਹ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਮਰਿਆਦਾ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਸਿੱਖ ਮਰਿਆਦਾ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੇ ਸਰਵ ਉਤਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਲਾਗੂ ਕਰਨੀ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੀ? ਸਾਰਾ ਝਮੇਲਾ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਲੱਖ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਜਦੋਂ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਟੱਬਰ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪਾਠ ਸੁਣ ਸਕਣਗੇ ਜਾਂ ਆਪ ਮਿਲ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਨਗੇ? ਹੈ ਨਾ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿ ਗੁਰੂ-ਵਰੋਸਾਏ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਜੋ ਖਰਤਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਿਸ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਆਪਣੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਵਿਚ

ਕਰਵਾਇਆ, ਉਹੋ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾ-ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈ। ਆਪੇ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਤੋੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੀ ਮਜ਼ਾਲ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਲਵੇ ਜਾਂ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਵੀ ਕਰ ਸਕੇ! ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਈ ਵਿਹਲੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਹੈ!! ਉਸ ਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦੇ। ਅਜੇ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਹੀ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਕੇ ਹੱਟੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇਕ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ।

ਨਾਲ ਹੀ ਜਦੋਂ ਵੋਟਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਖਬਰ ਆ ਗਈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਬਜਟ ਵੀ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਘਾਟਾ ਵੀ ਹੈ 21 ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ। ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਜਿਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਹਰ ਵਰਗ ਝੁਕਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਘਾਟਾ ਪੈ ਗਿਆ? ਫਿਰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਦੋ ਜਗਤ ਦੇ ਵਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ 'ਤੇਰਾ ਤੇਰਾ' ਤੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਬਜਟ ਵੀ ਕਈ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਵੀ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਵਾਬ ਕੋਲ ਆਈ ਕਿ ਨਾਨਕ ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਲੁਟਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਿਸਾਬ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਧੇ ਹੀ ਨਿਕਲਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਹੁਣ ਕਲਜੰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਜਿੱਥੇ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਇਕ ਲੱਖ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਕ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਸ ਘਰ ਦਾ ਬਜਟ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਹੈ ਨਾ ਹਨੂਰ ਸਾਈਂ ਦਾ?...ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ, ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ!

ਆਓ, ਜ਼ਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਵੱਡਭਾਗੇ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਏ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਜਿਸ ਜਿਸ ਦੀ ਵੀ ਬੁਕਿੰਗ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਸਿੰਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪਰਵਾਸੀ, ਮਹੀਨਾ ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਓ! ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਫਲਾਣੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਅਰੰਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਪ ਜੀ ਸਮੇਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵੋ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠ ਵੀ ਸਰਵਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹੱਥੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਮਾਓ ਤਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਤਨ ਮਨ ਤੇ ਧਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਹਿਤ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਅੰਦਰੋਂ ਜੁੜ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਣਤ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ; ਅੱਜ ਤਾਂ ਉਪਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਥੱਲੇ ਤੱਕ ਸਭ ਕੁਝ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਦ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਟੁਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਖ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਭਾਈ ਜੀ, ਰੋਟੀਆਂ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀ ਅਸੀਂ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਖਾ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਚਾਹ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਘੰਟੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਦੇਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਆਪ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ? ਅਸੀਂ ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਘਰ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਆਖ ਸਕਦੀ ਸਾਂ-ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ, ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਉ! ਆਪ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਕਿੱਧਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਸਾਨੂੰ ਸੁਮੱਤ ਦੇਹ, ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਣ ਸਕੀਏ। ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਈਏ।

ਚਾਹੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਹੋਣ। ਸਭਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਜੋ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਇਕ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਿਦੋ-ਜਿਦੀ ਨਵੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਦਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਿਵਾਏ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਦੇ ਜਾਂ ਚੁਗਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜੋੜਨ ਦੇ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਲੜਾਈਆਂ ਕਰਨ ਦੇ, ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਦੱਸਣੀਆਂ, ਅਸੀਂ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਲੜਾਈਆਂ ਝਗੜਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਰ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਨੀਆਂ ਹਨ, ਬੱਸ!

ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਨੂੰ? ਕਿਉਂ ਅਸੀਂ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਅਡਵਾਨੀ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਪਿਆਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗ ਗਏ। ਜਾਗੋ ਮੇਰੇ ਵੀਰੋ, ਜਾਗੋ...ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਲਈ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਸੰਦਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ? ਜੋ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜਾਂ ਸਾਧ ਸੰਤ ਅਸੀਂ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਨਾ ਸਮਝੋ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੜਪਣ ਲਈ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਾਗੋ, ਸਿਆਣੇ ਬਣੋ ਤੇ ਉਠ ਖੜ੍ਹੋ ਹੋਵੋ ਤਾਂ ਕਿ ਫਿਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਤਰੀਕੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੈਸਾ ਹੀ ਸਭ ਝਗੜਿਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਕਿ ਪਾਪਾ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ? ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਦੋਸਤੋ...

ਤੁਸੀਂ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰੋ, ਕਰਦੇ ਬੀਤੇ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਹੋ ਕਿਉਂ? ਮਿਲ ਛੇੜੋ ਤਰੰਗਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ, ਦੋਸਤੋ ਅੱਜ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਕਿਉਂ?

ਨਾ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰੱਖੋ ਇਹਨੂੰ ਲਫਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੋਲ ਦਿਉ। ਕਿਉਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਲੁਕਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਦਿਲ ਮਹਿਫਲ ਦੇ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਉ।

ਤੁਸੀਂ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਸਧਰਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਰਹਿ ਜਾਣਾ। ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਹੈ ਇੱਕ ਦਰਿਆ ਵਾਂਗ, ਜਿਸ ਬਿਨ ਪੜਾਅ ਕੀਤੇ ਵਹਿ ਜਾਣਾ।

ਕੁਝ ਖੁਸ਼ੀ ਵੰਡੋ, ਕੁਝ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਵੋ, ਨਾ ਨਫਰਤ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰੋ। ਕਦੋਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਤੁਰ ਜਾਣਾ, ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕਰੋ।

'ਗਿੱਲ' ਗਾਓ ਗੀਤ ਪਿਆਰਾਂ ਦੇ, ਹਰ ਦਿਲ ਨਾਲ ਲਿਹਾਜ਼ਾਂ ਬਣ ਜਾਵਣ। ਸਿਰਫ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੇ ਐਸੇ ਬੋਲ ਬੋਲੋ, ਨਾ ਭੁੱਲਣ, ਜੋ ਐਸੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਬਣ ਜਾਵਣ।

-ਸੁਖਵਿੰਦਰਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਚੜਿੱਕ

ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਖਬਰ ਛਪੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਚਾਰ ਜੀਅ ਮਰੇ ਦੱਸਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਫੱਟੜ ਹੋਏ। ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬੁੱਢੀ ਜਨਾਨੀ ਵੀ ਸੀ। ਝਗੜਾ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਉਗਰਾਹੀ ਦਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਜਿਹੜਾ ਵਧਾ ਕੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੁਣੇ ਈ ਲੈਣਾ ਏ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਵਾਧੂ ਮਾਮਲਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੇ। ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਸੀਲਦਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਾਮਲਾ ਉਗਰਾਹਣ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਿੰਡ

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ

ਵਾਲੇ ਉਸ ਉਤੇ ਧਾਵਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆ ਪਏ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਨਵੀਂ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਗੋਲੀ ਚੱਲਦੀ ਅੱਗੇ ਵੀ ਸੁਣੀ ਸੀ-ਜਲੂਸਾਂ ਉਤੇ, ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ, ਸੜਕ ਉਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ। ਮਰੇ ਹੋਏ ਤੇ ਫੱਟੜ ਲੋਕ ਪੁਲਿਸ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ। ਬਾਕੀ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ। ਥਾਂ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਗੱਲ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਵਾਏ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਪਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਹਰ ਘਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਖਬਰ ਆਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਛੁੱਟੀ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਪਿੰਡ ਹੋ ਆਵਾਂ। ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪਿੰਡ ਕਿਵੇਂ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੇਖ ਆਵਾਂ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਕੋਈ ਬਹੁਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬੱਸ ਬਦਲਣੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਨਵੀਂ ਬੱਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਖਲੋਤਾ ਸਾਂ ਕਿ ਤਸੀਲਦਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਵਾਕਿਫ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਸੌ ਬੰਦੇ ਤੇ ਜਨਾਨੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਆ ਪਏ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਉਸ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਕਿ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਉਤੇ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਸਨ। ਉਹ ਆਪ ਬੜਾ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗਾਰਦ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਜਾਣਗੇ, ਮਾਮਲਾ ਉਗਰਾਹਣ ਤੇ ਕਰਕੀਆਂ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਭਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਉਤਲੀ ਉਤਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਇਹ ਖਿਆਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਪਿੱਛੋਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ

ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ, ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਫਸਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਤਸੀਲਦਾਰ ਤਾਂ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਲਟਾ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਸੀ-ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਤਰੱਕੀ ਮਿਲ ਜਾਣੀ ਹੋਵੇ। ਤਸੀਲਦਾਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਟੁਰ ਗਿਆ ਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਦੀ ਬੱਸ ਮਿਲ ਗਈ।

ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੈਂ ਬੱਸ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ, ਉਥੋਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮੀਲ ਸੀ। ਅਗਾਂਹ ਸਵਾਰੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਬੱਸ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕਾਹਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਚਾਹ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ-ਉਤਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਵੱਡੇ ਆਦਮੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਣ ਕੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋ ਆਇਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਉਥੇ ਕੌਣ ਹੈ, ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਉਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ? ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉੱਜ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਰੋਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਗੁੱਸਾ ਡਰ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ ਹੈ, ਬੰਦੇ ਮਰੇ ਹਨ, ਪੁਲਿਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਕਈ ਵੱਡੇ ਆਦਮੀ ਆਏ ਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਾਹ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇ ਡੰਡੀਏ ਡੰਡੀ ਟੁਰ ਪਿਆ। ਚੇਤਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਡੰਡੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਣਕ ਪੱਕਣ ਉਤੇ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਲੈਟਣੀਆਂ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਏਥੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੱਕਣ 'ਤੇ ਆਈ ਫਸਲ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਖਰਾ, ਆਕੀਪੁਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਅਪਤਨ ਤੀਕ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਗੱਲਾਂ ਉਤੇ ਜਿੱਤ ਜਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਣਕ ਦਾ ਸਾਥ ਮੇਰੇ ਲਈ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਕਿਧਰੇ ਕਿਧਰੇ ਮੁੰਡੇ ਡੰਗਰ ਚਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਟਾਵਾਂ ਟਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੋਟਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋਈ।

ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇਕ ਰੁੱਖ ਹੇਠ ਕੁਝ ਗੱਭਰੂ ਮੁੰਡੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਤੇ ਕੋਈ ਡੰਗਰ ਚੁਗਦੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਖੂਹ ਸੀ। ਜਾਪਦਾ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੇਵਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਏਥੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹ ਘੁਟਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਪਿੰਡ ਦੁਆਲੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਾਣ ਉਤੇ ਰੋਕ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੁਆਲੇ ਕੋਈ ਪਹਿਰਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫਿਰਨ ਤੁਰਨ ਜਾਂ ਆਉਣ ਜਾਣ ਉਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲੋਂ ਬੇਕਸੂਰ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਵੱਢੇ ਕਸਰਵਾਰ।

ਉਥੋਂ ਮੈਂ ਅਗਾਂਹ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਹੋਇਆ। ਨਿਆਈਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਸਟਾਲਾ ਵੱਢ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਏਥੇ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ? ਉਸ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਖਿਆਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ, ਸਗੋਂ ਪਹਿਲੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੱਠੇ ਵੱਢੀ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਫਿਰ ਤਗੜੇ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸ ਆਖਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ।

ਮੁੱਢੋਂ-ਸੁੱਢੋਂ

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿਣ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਹਰ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਹੀਨ ਵੇਰਵੇ ਭਰੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। 'ਮੁੱਢੋਂ-ਸੁੱਢੋਂ' ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਇਸੇ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੱਲ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤਾਰੀ ਡਰ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਪਿੰਡ, ਖੇਤਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਇੰਨੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਮੁੱਕਣ ਤੱਕ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪੂਣੀ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਰਹੇ ਗਲੋਟੇ ਵਾਂਗ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨਾਲ ਅਮੀਰ, ਹੋਰ ਅਮੀਰ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਬੌਲਦ, ਦੋ ਆਨੇ ਦਾ ਘਾਹ, ਛਾਹ ਵੇਲਾ, ਤੁੜੀ ਦੀ ਪੰਡ ਵਾਂਗ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਤੋੜਾ ਝੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਹਰ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੱਚ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜਿੰਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹੀ ਖੁਬਸੂਰਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਬਿਆਨ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਮੈਂ ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਸਾਂ, ਵਾਂਞੇ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਵਾਂਞਿਓ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਫਿਰ ਆਖਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰ ਪਿਆ।

ਪਿੰਡ ਦੀ ਗਲੀ ਸੁੰਦੀ ਸੀ। ਨਾ ਕੋਈ ਅੰਵਾਣਾ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਹੀ ਆ-ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਜਨਾਨੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਰ ਧੋਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਬੂਟੇ ਤੀਕ ਆਈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪਿਛਾਂਹ ਮੁੜ ਗਈ। ਮੈਂ ਗਲੀਏ ਗਲੀ ਟੁਰਿਆ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਿਰੇ ਉਤੇ ਵਲਗਣ ਸੀ। ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਥਾਂ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਤਖਤਪੋਸ ਉਤੇ ਕੁਝ ਬੰਦੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਲਾਮ ਦੁਆ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਿਆ।

ਕੋਈ ਗੱਲ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹੋ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਓਥੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਰਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨਾ ਰੋਕਣ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੇਣਾ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਢਾਈ ਹੋਰ ਆ ਗਈ। ਉਹ ਤਖਤਪੋਸ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਵਾਕਿਫ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਚਾਹ ਆ ਗਈ ਤੇ ਅਸਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਪੀਤੀ। ਵਲਗਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਕਦਮ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਮੈਂ ਉਠ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਸਿਪਾਹੀ

ਬੰਦੂਕਾਂ ਚੁੱਕੀ ਪਾਲਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਮਾਰਚ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਨਾਲ ਬਾਣੇਦਾਰ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਈ ਢਾਈ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲੱਗੇ-ਸਾਡੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਨੀਯਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੋਕੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਰੀਸੇ ਰੀਸੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਹਾਂ, ਇਹ ਅਸਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ। ਏਥੇ ਤੁਸੀਂ ਵਾਧੂ-ਘਾਟੁ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਵੇਂ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆਂ ਹੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਫਿਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਵਿਖਾਣ ਬਾਹਰ ਲੈ ਗਏ। ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਖੁਰਲੀਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਆਦਮੀ ਖੁਰਲੀ ਉਤੇ ਬੱਧੇ ਆਪਣੇ ਢੱਗਿਆਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਏ, ਉਹ ਆਪ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਆਪਣੇ ਵੇਲਣੇ ਉਤੇ ਗੰਠੇ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਮਰਿਆ ਸੀ। ਇੰਨਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਇਕ ਇੰਟ ਲੁਮੇ ਹੋਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਰਕੇ ਵਿਖਾਈ ਗਈ। ਬਾਹਰੋਂ ਆਈ ਢਾਈ ਸੁਣਦੀ ਰਹੀ ਤੇ "ਉਹੋ ਹੋ..." ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਹ ਦਾ ਕੋਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਾ ਵਿਖਾਇਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਉਤੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਾਫੀ ਦਬਾਅ ਹੋਵੇ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਾਰ ਆ ਕੇ ਰੁਕੀ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਧੜੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਨਿਕਲਿਆ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ-ਦੋ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਪੁਰਾਣਾ ਮਾਖਿਓਂ

ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ। ਉਸ ਲੀਡਰ ਨੇ ਵੀ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਵੇਖਿਆ। ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਭਉ ਕੇ ਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੇ ਕੁਝ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਪਾਗਲ ਹੋਏ ਪੁਲਿਸੀਏ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ।" ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਾ ਆਈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਆਖਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸੀਆਂ ਨੇ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਉਹ ਲੀਡਰ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਹੋਰ ਉਥੇ ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਹਾਲਤ ਮੈਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਿਛਾਂਹ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜਿਆ।

ਰਾਹ ਉਹੋ ਪਹਿਲੇ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕੁਝ ਬੈਠਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦਿਲ ਨੂੰ ਗਰਮਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਅਸਲੋਂ ਨਿੱਲਸ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ।

ਜਿਸ ਡੰਡੀ ਮੈਂ ਮੁੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਆ ਕੇ ਪਹਿਆ ਕੱਟਦਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਪਹੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮੋਟਰ ਖਲੋਤੀ ਸੀ, ਅੱਗੇ ਪਾਈ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰੁਕੀ ਪਈ ਸੀ। ਮੋਟਰ ਵਿਚੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਉਤਰ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੰਦੂਕਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਪਹੇ ਵਿਚ ਖਾਕੀ ਵਰਦੀਆਂ ਤੇ ਲਾਲ ਪੱਗਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਲਾਈਨ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਖਲੋਤਾ ਇਸ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਤੁਰਦਿਆਂ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਟੁਰ ਪਿਆ।

ਦੂਰ ਡੰਡੀਏ ਡੰਡੀ ਇਕ ਜੋਤਾ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਵਹੁਟੀ-ਗੱਭਰੂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਦੇਖ ਕੇ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਰਦ ਨੇ ਤੀਵੀਂ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਬਾਂਹ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਦੀ ਅਸੀਂ ਛੇੜੂ ਮੁੰਡੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਬਾਂਹ ਪਾ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਨੇੜੇ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖ ਲਿਆ। ਉਸ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਆਪਣੇ ਗਲ ਵਿਚੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਘੁੰਡ ਕੱਢ ਕੇ ਉਹ ਬੋੜਾ ਪਿਛਾਂਹ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਪੁਲਿਸੀਆਂ ਦਾ ਭੈਅ ਉਤਰ ਗਿਆ।

ਕੁੜੀ ਮੁਕਲਾਵੇ ਆ ਰਹੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਦੁਪੱਟੇ ਨੂੰ ਗੋਟਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਮੀਜ਼ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੇ ਸਲਵਾਰ ਦੇ ਪਹੁੰਚਿਆਂ ਉਤੇ ਵੀ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਜੁੱਤੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਜੁਰਾਬਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਮੀਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਦੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਮਹਿੰਦੀ ਲੱਗੀ ਦਿਸ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕੁਝ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਕੇ ਮੈਂ ਫਿਰ ਪਿਛਾਂਹ ਪਰਤ ਕੇ ਵੇਖਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਟਲ ਗਿਆ ਜਾਣ ਕੇ ਉਹ ਫਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਕੁੜੀ ਨੇ ਵੀ ਪਿਛਾਂਹ ਮੁੜ ਕੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਡ ਅੱਡ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਇਹ ਮੁਕਲਾਵੇ ਆਈ ਵਹੁਟੀ ਹੁਣ ਓਥੇ ਹੀ ਰਹੇਗੀ। ਨਵਾਂ ਘਰ ਵਸੇਗਾ। ਬੱਚੇ ਜੰਮਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬਣਨਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਹੌਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਬਲਾਈਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਪਣਾ ਬੱਚਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਕੱਟਦਾ ਆਇਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿੱਦਾਂ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾਂ

(ਸਫਾ 23 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪੁਰੇਵਾਲ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਬੜੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਦੁਆਬੀਏ ਦੂਏ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ-ਹਟ ਪਰ੍ਹੇ! ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸਾਡਾ ਹੈ' ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨੂੰ 'ਮੇਰਾ' ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਉਜਰ ਨਹੀਂ। ਟੱਲੀ ਵਜਾ ਕੇ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਖੇਡ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਹਕੀਮਪੁਰੀਏ ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘੁਮਿਆਰ ਦੇ ਬੂਟੀਆਂ ਆਲੇ ਘੜੇ ਵਾਂਗ ਟੁਣਕਾ ਟੁਣਕਾ ਕੇ ਟੀਸੀ ਦਾ ਬੇਰ ਨਹੀਂ, ਬੇਰੀ ਹੀ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜਿਹੜੇ ਝੂਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਹਾਏ! ਬੁਢਾਪਾ ਆ ਗਿਐ, ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅੱਧੀ ਕੁ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਹ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ। ਤੁਸੀਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹ ਕਰਕੇ ਕਹੋਗੇ ਕਿ ਜੁਆਨੀ ਉਹਦੇ ਗੋਡਿਆਂ ਹੇਠ ਪਈ ਹਾੜ੍ਹੇ ਕੱਢ ਰਹੀ ਹੈ, 'ਮੈਨੂੰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਛੁਡਾਓ।' ਧਰਮਿੰਦਰ ਵਾਂਗ ਹੁਣ ਤੀਕਰ ਜਾਮ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਸੁਰਾਹੀ ਵੀ

ਸੰਗਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪੁੱਛ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿ ਦਾਰੂ ਮਾਤੀ ਕਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ? ਉਹ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਵਰਗੇ ਭਾਜੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਤੇ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੱਸੇਵਾਲ ਵਾਂਗ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ 'ਤੇ ਚਲੇ ਮਾਣ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਪਰ ਹੁੱਥ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਆਖਾਂਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਜੱਸੇਵਾਲ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਗਲਾਸੀ ਨਹੀਂ, ਗਲਾਸ ਖੜਕਾਏ ਹਨ।

ਮੈਂ ਪੰਜਾਹਵਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲੇ ਹੋਣੈ ਤੇ ਉਹਦੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਗੋਲਡਨ ਜੁਬਲੀ 'ਤੇ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਹੋਰੀ ਨਵਾਂ ਨਰੋਆ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਉਦਮ ਤੇ ਯਤਨ ਲਈ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਝੁਕ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਲੰਮਾ ਪੈ ਕੇ ਸਲਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਖੇਡ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਕੇ ਸਰਵਣ ਪੁੱਤ ਮਿਲੇ।

ਢੁੰਡੀਕੇ ਵਾਲੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਸਾਂਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਲੱਛਣ ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਲੰਬੀ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਾਣੇਗਾ। ਰੱਬ ਜੇ ਹੋਵੇ ਵੀ, ਤਦ ਵੀ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਬੈਟਰੀ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਨੱਕ ਵੱਟੇਗਾ।

ਘੁੰਗਰੂ ਜਦੋਂ ਸੂਰ ਤੇ ਤਾਲ 'ਚ ਹੋਣ ਤਾਂ ਨੱਚਣ ਵਾਲੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਗਾਹ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਤੋਂ ਭਲਾ ਚੁੱਕੀ ਜਾਵੇਗੀ?

ਅੰਤਿਕਾ:

ਦੁਆ ਕਰੋ ਕਿ ਯੇ ਪੌਦਾ ਸਦਾ ਹਰਾ ਹੀ ਲਗੇ। ਉਦਾਸੀਓ ਮੈਂ ਭੀ ਚਿਹਰਾ ਖਿਲਾ ਖਿਲਾ ਹੀ ਲਗੇ। ਅਜੀਬ ਸ਼ਖਸ ਹੈ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਹੰਸਤਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਚਾਹਤਾ ਹੂੰ ਖਫਾ ਹੋ ਤੋਂ ਵੇ ਖਫਾ ਹੀ ਲਗੇ। ਨਹੀਂ ਹੈ ਮੇਰੇ ਮੁਕੱਦਰ ਮੈਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾ ਸਹੀ, ਯੇ ਖਿੜਕੀ ਖੋਲੋ ਜਰਾ ਸੁਧ੍ਰਾ ਕੀ ਹਵਾ ਹੀ ਲਗੇ।

(ਬਸੀਰ ਬਦਰ)

ਡਾ. ਹਰਬੰਸ ਦਿਓਲ ਦਾ ਲੇਖ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ ਅੰਕ ਵੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ "ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ" ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਬ੍ਰੈਸਟ ਕੈਂਸਰ ਬਾਰੇ ਚਾਚੀ-ਜਠੀਏ ਦੀ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ। ਇਸ ਲੇਖ ਲਈ ਡਾ. ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਦਿਓਲ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰੇ ਲੇਖ ਦਿੰਦੇ

ਰਹਿਣਗੇ। "ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ" ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਜਤਿੰਦਰ ਮੌਹਰ ਨੇ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਅਸਲੀਅਤਾਂ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬੌਝੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਿਖਣ ਢੰਗ ਸਾਦਾ ਪਰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਕਾਰੀ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਰਹੇ। -ਇੰਦਰਜੀਤ ਮੰਗਾ, ਨੀਲਮ ਮੰਗਾ ਪਿਟਸਬਰਗ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਲੋਕ-ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਮਹਾਂਨਾਇਕ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਤੇ ਹਕੂਮਤ-ਪੁਜਾਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਸਥਾਪਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜ-ਸ਼ੈਲੀ ਸਦਕਾ ਆਮ ਕਿਰਤੀ ਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ-ਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੀ ਉਪਜ ਸੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਜਿਹੜੀ 27 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ-ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਰੰਗ-ਜਗਤ ਕੋਲੋਂ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੜ ਗਈ ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਜਗਤ ਵਿਚ 'ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਬਾਬਾ

ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਰੰਗ-ਜਗਤ ਕੋਲੋਂ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੜ ਗਈ ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਜਗਤ ਵਿਚ 'ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਬਾਬਾ

ਪ੍ਰੋ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ
ਫੋਨ: 91-98155-75495

ਬੋਹੜ', 'ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਬੇਤਾਜ ਬਾਦਸ਼ਾਹ', 'ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਲੋਕ-ਨਾਇਕ', 'ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਜਿਉਂਦਾ-ਜਾਗਦਾ ਇਤਿਹਾਸ' ਆਦਿ ਕਿੱਨੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ ਤੇ ਨਾਂਵਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਅਤੇ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸਦਾ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਭਾਅ ਜੀ ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 16 ਸਤੰਬਰ 1929 ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਮੱਧ-ਵਰਗ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਰੱਜਿਆ-ਪੁੱਜਿਆ, ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੀਵਨ-ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ 'ਅੰਗਰਜੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹਾਮੀ ਅਤੇ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੇੜਿਉਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।' ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਜਗਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਰਚਿਤ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ 'ਪੀਤਲਤੀ' ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਈ ਆਗੂਆਂ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ, ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ, ਦੇਵ ਰਾਜ ਚਾਨਣਾ, ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਦਾ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਰ ਵਿਚ ਉਸਰ ਰਹੇ ਇਸ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਮਾਹੌਲ ਸਦਕਾ ਹੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪ੍ਰੀਤਨਗਰ ਦੇ ਐਕਟੀਵਿਟੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼-ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੁੱਖ ਰੋਲ ਸੀ। ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਵੀ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤੇ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਸੋਚ ਪਨਪਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਹ ਗਰੀਬ ਕਿਰਤੀ-ਕਾਮਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਬੁੱਧਵਾ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਹਿਨ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਹੱਥ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਸਫਾਈ ਸੇਵਕਾਂ ਵਾਲਾ ਝਾੜੂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਹੋ ਨਿਬੜੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਹੀ ਝੰਜੋੜ ਸੁੱਟਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1955 ਵਿਚ ਨੰਗਲ ਵਿਚ ਜਦ ਰੂਸੀ ਨੇਤਾ ਬੁਲਗੈਨਿਨ ਤੇ ਖ਼ਰੁਸ਼ਚੇਵ ਦੀ ਆਮਦ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਰੂਹ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਉਠੀ ਤੇ ਇਹ ਬੇਚੈਨੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਾਂਤ ਨਾ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਣ ਆਏ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਆਮ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾ ਨਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਰਤ ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਜਿਹੜੀ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਉਠੀ ਸੀ ਕਿ ਹੈਕਤਬਾਜ਼

ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਅਧੀਨ ਰੰਗਮੰਚੀ ਸਫਰ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੱਡੀਆਂ ਘਾਲਾਂ ਘਾਲੀਆਂ ਤੇ ਇਹ ਘਾਲਾਂ ਘਾਲਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤੀ ਕਰੋਪੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਲੇਖਕ ਨਜਮ ਹੁਸੈਨ ਸੱਯਦ ਦਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁਧ ਲਿਖਿਆ ਨਾਟਕ 'ਤਖ਼ਤ ਲਾਹੌਰ' ਖੇਡਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਨਜਮ ਹੁਸੈਨ ਸੱਯਦ ਨੇ ਇਹ ਨਾਟਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਅਯੂਬ ਖਾਂ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣੀ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਇਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਨਾਟਕ 9 ਸਤੰਬਰ 1975 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਮੰਚਿਤ ਕੀਤਾ ਤੇ 11 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ 311-2 ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮਿਲ ਗਏ।

ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਰਤੀ-ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝ ਰਹੀ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੀ ਗੈਰ-ਇਨਸਾਨੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸਦਕਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੱਕ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕਲਚਰ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ।

ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਹਮਦਰਦ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਸ ਅਨੋਖੇ ਤੇ ਅਦਭੁਤ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹਤਮਕ ਨਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਹੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਪਰਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਨ 1969-70 ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਰੁਖ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵੱਲ ਕਰਨਾ ਅਰੰਭਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰੰਗਮੰਚੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਮੋੜ ਆਇਆ ਕਿ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਪੱਖੋਂ ਇਸ ਦਾ ਬਿੰਬ ਅਜਿਹਾ ਬਣ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਡਾ ਪਹਿਲਾ ਰੰਗਕਰਮੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕਲਾ-ਜਗਤ ਦੇ ਕਿੱਨੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਅਸਲ ਧਰਤੀ ਤੇ ਜਿੰਦ-ਜਾਨ ਸਾਡੇ ਦੇਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਹੀ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਕਿਰਤੀ-ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰੰਗਮੰਚ ਵਰਗੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਲਾ-ਮਾਧਿਅਮ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਪਟਾ ਤੇ ਇਪਟਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਡਰਾਮਾ ਸਕ੍ਰਾਏਡਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਆਮ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਖ-ਤਕਲੀਫਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਜਿਸ ਸਿੱਦਧਾਂਤ, ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਤੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨਾਲ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰੰਗਮੰਚ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਇਕ-ਸੁਰ ਹੋਇਆ; ਉਹ ਸਿੱਦਧਾਂਤ, ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਤੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਇਪਟਾ ਜਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਡਰਾਮਾ ਸਕ੍ਰਾਏਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਤੇ ਲੋਕ-ਮੁਖੀ ਰੰਗਮੰਚੀ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਦੇਣ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੀ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਰੰਗਮੰਚ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਲੋਕ ਨਾਇਕ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਨੂੰ ਗੁਣ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀ, ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਮੀਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਅਦੁੱਤੀ ਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਰਾਹ ਉਤੇ ਪਾਇਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਸਤੂ ਪੱਖੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ।

ਇਹ ਰੰਗਮੰਚੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਐਨੇ ਸੀਮਤ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ, ਕਈ ਵਾਰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਨਾ ਲਾਈਟ ਤੇ ਸਾਊਂਡ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਮੰਚ ਬੜਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ

ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਗੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਣਾ। ਦਰਸ਼ਕ ਕਿਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਡੂੰਘੇ ਟੋਏ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਕਿਤੇ ਕੱਚਿਆਂ ਕੋਠਿਆਂ ਉਤੇ, ਕਿਤੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਉਤੇ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਰੂੜੀਆਂ ਉਤੇ। ਅਜਿਹੇ ਰੰਗਮੰਚੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਸੌਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮੌਲਿਕ ਰੰਗ-ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਅਣਹੋਣੀ ਨੂੰ 'ਹੋਣੀ' ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਯਥਾਰਥ-ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕਲਾਤਮਕ ਕਾਰਜ ਲਿਆ ਕਿ ਦੋ-ਦੋ, ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਸ਼ਕ ਉਸ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਨਾਟਕ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੀ ਹੀ ਤੁਰਦੀ-ਫਿਰਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮੰਚ ਉਤੇ ਵਿਚਰਦਾ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹੋਣ।

ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਵੀ ਸਫਲਤਾਪੂਰਕ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਨਾਟਕ ਮੰਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਏ। ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਉਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰੰਗਮੰਚੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜਾਦੂਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡੇ। ਹਾਂ, ਇਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੱਛਮੀ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਰੰਗਕਰਮੀਆਂ ਵਾਂਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਕਲਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਣ ਵਿਚ ਕਦੇ ਫੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ।

ਇਤਨੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਵਿਚ ਰੰਗਮੰਚ ਕਰਨਾ ਹਾਰੀ-ਸਾਰੀ ਰੰਗਕਰਮੀ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹਾ ਉਹ ਬੰਦਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਉਸ

ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ (ਕੁਮਿਟਮੈਂਟ) ਹੋਵੇ। ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰੰਗਮੰਚ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦਾ ਰੰਗਮੰਚ ਸੀ। ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰੰਗਮੰਚ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਜਾਂ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਰੰਗਮੰਚ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਰੰਗਮੰਚ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜਨ-ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਤੇ ਪਾਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਦਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਉਘਾ ਨਾਵਲਕਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਹਿਣ ਦਾ ਜੇਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਚੇਤਨਤਾ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪੂਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਨਾ ਕਰ

ਸਕਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਾਟਕ ਮੰਡਲੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਧੁਨ ਉਡੀਕਦੀ ਫਿਜ਼ਾ' ਵਿਚ ਤਰੰਗਾਂ ਛੇੜੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਪੋਟਿਆਂ ਤੇ ਸੁਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕੋਈ ਫਾਸਲੇ, ਕੋਈ ਲੀਕ ਨਹੀਂ।'

ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਮੁਤਾਬਿਕ, 'ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਹਲੂਣਨ ਲਈ 'ਸਿੰਘ ਗਰਜਨਾ' ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ।' ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਅਧੀਨ ਰੰਗਮੰਚੀ ਸਫਰ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੱਡੀਆਂ ਘਾਲਾਂ ਘਾਲੀਆਂ ਤੇ ਇਹ ਘਾਲਾਂ ਘਾਲਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤੀ ਕਰੋਪੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਲੇਖਕ ਨਜਮ ਹੁਸੈਨ ਸੱਯਦ ਦਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁਧ ਲਿਖਿਆ ਨਾਟਕ 'ਤਖ਼ਤ ਲਾਹੌਰ' ਖੇਡਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਨਜਮ ਹੁਸੈਨ ਸੱਯਦ ਨੇ ਇਹ ਨਾਟਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਅਯੂਬ ਖਾਂ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣੀ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਇਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਨਾਟਕ 9 ਸਤੰਬਰ 1975 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਮੰਚਿਤ ਕੀਤਾ ਤੇ 11 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ 311-2 ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮਿਲ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 17 ਸਤੰਬਰ 1976 ਨੂੰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੰਮੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੈਂਟੇ 'ਤੇ ਨਾਟਕ 'ਕਿਵ ਕੂੜੇ ਤੁਣੈ ਪਾਲ' ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁੱਲਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਨਾਟਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁੱਲਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੀਰ' ਕਹਿ ਕੇ 'ਸ਼ਾਬਾਸ਼' ਦਿੱਤੀ ਪਰ 21 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਫੜ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ

ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਖੋਮਕਰਨ ਨੇੜੇ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲ ਹੇਠਾਂ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲ ਉਤਾਰਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਜਦ 1981 ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਇਕ ਹੌਲਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫਾ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਅਸਤੀਫਾ ਆਪਣੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਫੜਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਹੌਲਦਾਰ ਨਾਲ ਬਾਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਲਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਖੜੋਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾ ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤੀ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਜਗਤ ਵਿਚ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰਫ ਰਚਨਾਤਮਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾਤਮਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਣਬੱਧ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸਮਈ ਕਾਰਜਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਰੰਗਕਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗ-ਜਗਤ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅੱਜ ਕਿੱਨੇ ਹੀ ਰੰਗਕਰਮੀ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਮੰਚ ਰੰਗਮੰਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਹੰਸਾ ਸਿੰਘ ਨਵਚਿੰਤਨ ਕਲਾ ਮੰਚ ਬਿਆਸ, ਹਰਕੋਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ ਮੁੱਲਾਪੁਰ, ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਅਦਾਕਾਰ ਮੰਚ ਮੁਹਾਲੀ, ਅਨੀਤਾ-ਸ਼ਬਦੀ ਸੁਚੇਤਕ ਰੰਗਮੰਚ ਮੁਹਾਲੀ, ਮਾਸਟਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਆਰਟ ਸੈਂਟਰ ਸਮਰਾਲਾ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਚੇਤਨਾ ਕਲਾ ਮੰਚ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ, ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਦੀਪ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕਲਾਮੰਚ ਬੋਹਾ (ਮਾਨਸਾ), ਹਰਿੰਦਰ ਦਿਵਾਨਾ ਚੇਤਨਾ ਕਲਾਮੰਚ ਬਰਨਾਲਾ, ਮੈਂ ਖੁਦ (ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ) ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ ਮਾਨਸਾ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੰਗਕਰਮੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੰਗਮੰਚ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲੋਕ-ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਣਾਏ ਇਸ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਯੋਧੇ ਨੇ ਸਿਰਫ ਰੰਗਮੰਚ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਈ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਉਸਾਰੂ ਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਸਤੌ ਦਰ 'ਤੇ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰ ਮਰਹੂਮ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ 'ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਪੁਸਤਕਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ' ਕਾਇਮ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੱਤ ਵਜੋਂ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤੇ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕੀਮਤ ਵਜੋਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਵਾਲੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਪਿਰਤ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਭਰਪੂਰ ਰੋਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ, "ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਰੰਗਕਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਅੱਗੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹਾਂ।"

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ
ਜਤਿੰਦਰ ਮੌਹਰ

ਫੋਨ: +91 97799 34747

ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੈਨਿਨ ਵਲੋਂ ਸਿਨੇਮਾ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਬਿਠਾਈ। ਸਿਨੇਮਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਦੋਵੇਂ ਪਿਰਾਂ ਵਾਕਫ਼ ਹਨ। ਵੀਅਤਨਾਮ ਜੰਗ ਦੀ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹਾਰ 'ਚ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਤਸਵੀਰ 'ਚ ਬੰਬਾਰੀ ਤੋਂ ਬੇਫ਼ਜ਼ਦਾ ਕੁਝ ਬੱਚੇ ਭੱਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੱਛੇ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਝੁਲਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਲਾਟਾਂ ਅੰਬਰ ਫੂਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਤਸਵੀਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਛਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੰਗ ਦਾ ਪਾਸਾ ਪਲਟ ਗਿਆ। ਇੰਨੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਆਲਮ ਨੇ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖੀ ਸੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਹਤੁ ਆ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੰਬ ਡਿੱਗਣਾ, ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਝੁਲਸਣਾ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਡਰਾਉਂਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਪੀੜਤਾਂ 'ਤੇ ਤਰਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮੋਟੀਆਂ ਤੇ ਸਲੂਣੀਆਂ ਖਿੱਲਾਂ ਚੱਬਦੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦਾ 'ਭਰਪੂਰ ਸਵਾਦ' ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਨਾਇਕ ਦਾ ਬੋਕ ਦੇ ਭਾਅ 'ਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬੇਹਿਸਾਬ ਬੰਦੇ ਮਾਰਨਾ 'ਰੌਚਕਤਾ' ਦਾ ਸਬੋਬ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਾਮਰਾਜ ਅਜਿਹੀ 'ਰੌਚਕਤਾ' ਮਾਨਣ ਵਾਲੇ ਕਲਬੂਤ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਤੋਂ ਵਿਰਧੇ ਹੋ ਕੇ ਸੀਲ ਖਪਤਕਾਰ ਬਣ ਸਕਣ ਜਿਹੜੇ ਹੱਦ-ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਨਾ ਦੇਖਣ। 'ਪਰਾਈ ਧਰਤੀ' ਉੱਤੇ ਵਾਪਰਦੇ ਸਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜਮ੍ਹਾਂ-ਜੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹੱਦੋਂ ਪਾਰਲੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਨੂੰ ਆਮ ਸਹਿਰੀਆਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਰਾਜਤੰਤਰ ਦਾ ਕਰੂਰ ਖਾਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਸ਼ਕ 'ਚ ਖੇਡ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਤੱਕ ਸਭ ਕੁਝ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੇਸੀ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿਨੇਮੇ ਦੀਆਂ ਗੋਬਲਜ਼ ਮਾਰਕਾ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਲੜੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਫਿਲਮਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ, ਗ਼ੈਰ-ਗ਼ੈਰੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਨਾਟੋ ਜੰਗਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਵਾਲੇ

ਗੋਬਲਜ਼ ਮਾਰਕਾ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਸੱਚ

ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਜੋਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਮਰਾਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਏ-ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਦੁਸ਼ਮਣ' ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਨੇ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ ਬਸਤਾਨਾਂ (ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ) ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦੀ ਪਰਦਾਪੋਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਬਦਨਾਮ ਹਨ। ਰੈਬੋ ਨਾਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀਅਤਨਾਮੀਆਂ, ਅਫ਼ਗਾਨੀਆਂ, ਰੂਸੀਆਂ ਅਤੇ ਬਰਮੀਆਂ ਦੇ ਛੱਕੇ ਫੁਡਾਉਂਦਾ 'ਸੁਰਮਗਤੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ' ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੰਨ 1964 ਦੀਆਂ ਮਿਊਨਿਖ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਇਸਰਾਈਲੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੌਰ ਦੇ ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਸਕੇਗੀ। ਫਿਲਮ ਫਿਲਮ ਅਸੀਂ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ।

ਇਸਰਾਈਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯਹੂਦੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਦਲ ਨੂੰ ਸੰਨੂ ਲਾ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਸੌਂਪਦੀ ਹੈ। ਖੁਫ਼ੀਆ ਦਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਲੱਭ ਕੇ ਮਾਰਦਾ

ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲੀ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਜੇਮਜ਼ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਸਾਬਣ ਕੈਥਰੀਨ ਬਿਗਲੇ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਹਰਟ ਲੋਕਰ' ਵੀ ਪਰਦਾ-ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਬੰਬ ਬੇਅਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਰਾਕ ਦੇ ਰਾਖਿਆਂ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਇਰਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਖੂਨ ਪੀਣੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਫ਼ੌਜੀ ਕਿਰਦਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਟੈਂਕ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹਰਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜੰਗੀ ਹੈਂਕੜ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ

ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਦੋਵੇਂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਤਕਨੀਕੀ ਹੁਨਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬਰਾਬਰ ਮੌਜੂਦ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੋ, ਹੁਨਰ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਸਿਦਕਦਿਲੀ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਮਸਲਾ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਖਤਨ ਜਾਂ ਡਾਢਿਆਂ ਦਾ ਝਾੜ-ਬਰਦਾਰ ਬਣਨ 'ਚੋਂ ਇਕ ਪਿਰ ਚੁਣਨ ਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਕੈਮਰੇ ਨਾਲ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕੈਮਰੇ ਪਿਛਲੀ ਐਨਕ ਰਾਜਤੰਤਰ ਤੋਂ ਖੁਫ਼ੀਆ ਤੰਤਰ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਐਨਕ ਜੇਮਜ਼ ਕੈਮਰੂਨ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਖਾਸਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੇ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਨੇ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਸਤੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੁਲਕਪ੍ਰਸਤੀ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਂਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ। 'ਬਲੈਕ ਫਰਾਈਡੇ', 'ਅ ਵੈਡਨਸਡੇ', 'ਗਦਰ', 'ਸਰਫਰੋਸ਼' ਅਤੇ 'ਰੈੱਡ ਅਲਰਟ' ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀਆਂ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ। ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਚਾਲੂ ਫਿਲਮ ਸਕੂਲ ਦੀ ਵਿਆਕਰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਅੱਵਲ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਆਕਰਨ ਵਿਚ ਪਟਕਥਾ, ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫਿਲਮ ਕਲਾ ਦਾ ਹਰ ਪੱਖ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਹਿਟਲਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਮੰਤਰੀ ਗੋਬਲਜ਼ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਕ, ਇਕੋ ਝੁਨ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬੋਲ ਕੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੀ ਫਿਲਮ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ? ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ, ਫਿਲਮ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਪੱਖ ਅਹਿਮ ਹੈ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਫਿਲਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਸ਼ਾ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਦਾ ਹੋਵੇ; ਜੋ ਬੀਤੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਜਾਪ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਵੇ। ਕਲਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਕਲਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ। ਕਿਤੇ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਕਰਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਨਾ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੀ ਫਿਲਮ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ? ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ, ਫਿਲਮ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਪੱਖ ਅਹਿਮ ਹੈ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਫਿਲਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਸ਼ਾ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਦਾ ਹੋਵੇ; ਜੋ ਬੀਤੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਜਾਪ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਵੇ। ਕਲਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਕਲਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ। ਕਿਤੇ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਕਰਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਨਾ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਟੋ-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਜੰਗੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਨੂ ਲਾ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਇਸਰਾਈਲੀ ਨਮੂਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਅਟੱਟ ਅੰਗ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ, ਚਮਕੀਲੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ ਪਾਈ ਫਿਰਦੇ ਫ਼ੌਜੀ, ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਰੂਰਤਾ ਇੰਨੀ ਅਦਾ ਨਾਲ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਖਣ ਵਾਲੇ ਲਈ, ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਦਿਲ-ਖਿਚਵੀਂ ਖੇਡ ਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸਟੀਵਨ ਸਪੀਲਬਰਗ ਵਰਗਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸੰਨੂ ਲਾ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ 'ਮਿਊਨਿਖ' ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ

ਹੈ। ਦਲ ਵਿਚਲੇ ਕੁਝ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੇਵਿਸਾਹੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਬਣਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਇਸਰਾਈਲੀ ਬਸ਼ਿਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਜੰਗੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਿਮਾਰ ਸਮਾਜ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਪੀਲਬਰਗ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਸੰਨੂ ਲਾ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਦਾ ਬਿਆਨ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਉਘਾੜਦਾ ਹੈ।

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਜੇਮਜ਼ ਕੈਮਰੂਨ ਦੀ ਸਾਹਕਾਰ ਫਿਲਮ 'ਅਵਤਾਰ' ਸੰਨ 2009 ਵਿਚ ਪਰਦਾ-ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰ ਅਤੇ ਜੰਗੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਅਤੇ

ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀ 'ਬਹਾਦਰੀ' ਅਤੇ 'ਮੁਸ਼ੱਕਤ' ਦੀ ਇਕਤਰਫ਼ਾ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿਲਮ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਲੁਕੋਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਫਿਲਮਾਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਖੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਮਜ਼ ਹਦਾਇਤਕਾਰੀ ਦੇ ਆਸਕਰ ਖਿਤਾਬ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਕੈਥਰੀਨ ਬਿਗਲੇ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਕਾਰੀ ਦੇ ਆਸਕਰ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ਼ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ

ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਲੋਕ ਰੋਹ

(ਸਫਾ 12 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਦੀਵਾਲਾ ਕੱਢ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰ 'ਵੈਨਜ਼ਹੋਓ' ਸਬੰਧੀ 'ਸੰਘਾਈ ਮਾਰਨਿੰਗ ਪੋਸਟ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੁੰਗੜਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਵੈਨਜ਼ਹੋਓ ਵਿਚ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਗਰਟ ਲਾਈਟਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ 4000 ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ 100 ਹੀ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਇੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਜਿਹੇ ਗ਼ੈਰ-ਉਤਪਾਦਕ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਲੀਡਰ ਵਜੋਂ ਉਭਰਿਆ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਕਟ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਚੀਨ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂਰਪ ਅੰਦਰ ਸੰਕਟ 'ਚ ਫਸੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਜ ਸੰਕਟਗ੍ਰਸਤ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਅਮਰੀਕਾ ਜਿਹਾ ਮਲਾਹ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਭਰ ਰਹੀ ਇਸ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਸੰਕਟਗ੍ਰਸਤ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮਾਡਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਜੋੜਨ ਦਾ ਆਤਮਘਾਤੀ ਰਸਤਾ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। 2008 ਦੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧਾਊ ਪੈਕਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਉੱਥੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਦੀ ਦਰ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ 2000 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2008 ਤੱਕ 21 ਲੱਖ ਨੌਕਰੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੁਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਚ 8.38 ਲੱਖ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਕਮੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ 'ਚ ਟਿਕਣ ਲਈ, ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ

ਜ਼ਰੀਏ, ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ 'ਚ ਲੇਬਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 1980 ਵਿਚ .6 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟਕੇ 2007 ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ 0.26 ਭਾਵ ਅੱਧਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ; ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਜਰਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਦੂਹਰੇ ਅੰਕੜੇ ਵਾਲੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਤਿੱਖਾ ਖੋਰਾ ਲਗਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੱਥੇਬੰਦ ਨਿਰਮਾਣ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਅਸਲੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਦਰ ਜੋ 1980 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2000 ਤੱਕ 25 ਫੀਸਦ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਸੀ, ਉਹ 2007 ਵਿਚ ਵਧਕੇ 45 ਫੀਸਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਖਾਦਾਂ, ਤੇਲ, ਬਿਜਲੀ, ਪ੍ਰਚੂਨ ਸੈਕਟਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਆਮਦਨ ਦਾ ਰਿਸਾਅ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਅਰਬਪਤੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁੰਜੇ ਬਾਰਬਰੀ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਇੱਥੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਹੈ।

ਬਰਾਬਰੀ ਲਈ ਪੂੰਜੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਰੋਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਹੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਲਈ ਕੋਈ ਫੌਰੀ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਲੋਕ ਰੋਹ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਬਦਲਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਭਰੇ ਇਸ ਖਲਾਅ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੀ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਠੇ ਇਸ ਲੋਕ ਰੋਹ ਨੂੰ ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸੁਝ ਸ਼ਗਨ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ।

ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ: ਆਪਣੇ ਵਜ਼ਨ ਹੇਠ ਸ਼ਿਕਨ ਹੋਇਆ ਬੁੱਤ

(ਸਫਾ 13 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪੀ.ਆਈ.), ਦ ਵਰਲਡ ਬੈਂਕ ਗਰੁੱਪ, ਯੂ.ਕੇ. ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਫ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ (ਡੀ.ਐਫ.ਆਈ.ਡੀ.), ਯੂ.ਐਨ. ਵਰਲਡ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਯੂਨੀਸੈਫ਼, ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਟੇਟਸ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਫ਼ ਹੈਲਥ ਐਂਡ ਹਿਊਮਨ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਯੂ.ਐਸ.ਏਡ (ਅਮਰੀਕਾ ਏਡ) ਅਤੇ ਵਰਲਡ ਹੈਲਥ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਡਬਲਯੂ.ਐਚ.ਓ.) ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਨ.ਆਰ. ਨਾਰਾਇਣ ਮੁਰਤੀ (ਇਨਫੋਰਮਿਸ਼ ਵਾਲੇ) ਹਨ। ਗਵਰਨਿੰਗ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਸੌਟੋਕ ਸਿੰਘ ਆਗਲੂਵਾਲੀਆ, ਮੁਕੇਸ਼ ਅੰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਵਾਈ. ਵੇਂਕੂਗੋਪਾਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਰ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ ਦੇ ਡਾ. ਕੇ ਸ਼ੀਨਾਥ ਰੈਡੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੈਲਥ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਪੀ.ਐਚ.ਐਫ. ਆਈ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੀ.ਐਚ.ਐਫ.ਆਈ. ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਜੁਟ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਤੰਤਰ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਤਹਿਤ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ 'ਇਨਸਾਇਡ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ' ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਪੀ.ਐਚ.ਐਫ.ਆਈ. ਦੀ 'ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਮੁੜ-ਤਰਤੀਬੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ' ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਉਸ ਦੀ ਕੰਪਨੀ 'ਨਿਊ ਸਿਲਕ ਰੂਟ' ਤੋਂ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਾਰਤਨਮ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਅੱਗੇ ਕੰਪਨੀ ਔਗੋਰੇ ਮੋਰੀਸ਼ੀਅਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ 'ਬੇਤਾਰ ਬਰੌਡਬੈਂਡ ਸੇਵਾ' ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਈਸੈਂਸ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ, ਲਾਹੌਰ, ਕਰਾਚੀ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਵਿਚ ਬਰੌਡਬੈਂਡ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਬਦੁਲ ਹਫੀਜ਼ ਸ਼ੇਖ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਰ ਹਵਾਲੇ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹਾਰਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਉਜਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਜੰਗ ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਮੋਰੀਸ਼ੀਅਸ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਹੁਣ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਇੰਨਾ ਤਾਕਤਵਰ ਅਤੇ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਾਂਚ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਆ ਗਿਆ? ਉਸ ਵਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰ

ਵਿਚ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਮੌਜੂਦਾ ਮੰਦੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਫਟਪਟਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਮਲਾਵਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕਿਸੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਚੱਲਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਹਿਤ ਖ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਜਾਂ ਵਕਤੀ ਲਾਲਚ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਕਤੀ ਲਾਲਚ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ? ਵਿੱਤੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਖਾਸਾ ਹਿੱਸੇਪੱਤੀਆਂ, ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਸੱਟਾਬਾਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਖਾਸੇ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰਾਫੇਰੀਆਂ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਮਨਫੀ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਰੁਪਰਟ ਮਰਡੋਕ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਘਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਮਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਜਤ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਦਰਬਾਨ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਣ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਕਮਲ ਹਾਸਨ

ਫਿਲਮ "ਚਾਚੀ 420" ਵਿਚ ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਅਤੇ ਤੱਬੂ

**ਹੁਣ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਜਾਦੂ
ਚਲਾਏਗੀ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ**

ਮਰਦਾਂ ਲਈ ਇਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਕਵਰ 'ਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਗਾਉਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ, "ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਬੌਝਾ-ਬਹੁਤ ਗਾ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਐਕਟਿੰਗ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਨਾਚਮਲ ਲੋਕ ਕਲਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ।" ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹਦੀ ਤਮੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਐਲਬਮ ਤਿਆਰ ਕਰੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮੌਕਾ ਖੁੰਝਾਵੇਗੀ ਨਹੀਂ। ਐਕਟਿੰਗ ਕੈਰੀਅਰ ਬਾਰੇ

ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਿਹਤਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਮਾਣ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਾਂ।"

**ਸੋਨਮ ਦਾ ਸਿਤਾਰਾ
ਅਜੇ ਮੱਧਮ**

ਅਨਿਲ ਕਪੂਰ ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਧੀ ਸੋਨਮ ਕਪੂਰ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਮਜਬੂਰੀ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੀ। ਅਸਲ 'ਚ ਸੋਨਮ ਅਜੇ ਤਕ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਇਸ ਹਾਲਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ 'ਚ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦਾ ਹੀਰੋ ਚੁਣ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਫਿਲਮ ਖਾਸ ਮਾਅਰਕਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ 'ਸਾਂਵਰੀਆ', 'ਦਿੱਲੀ-6' ਤੇ 'ਆਈ ਹੋਟ ਲਵ ਸਟੋਰੀਜ਼' 'ਚ ਸੋਨਮ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਯੰਗ ਹੀਰੋ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਬੱਚਨ ਤੇ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਲਮ 'ਬੈਂਕ ਯੂ' 'ਚ ਸੋਨਮ ਨੂੰ ਅਕਸੈ ਕੁਮਾਰ ਵਰਗੇ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹੀਰੋ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ।

ਅਕਸੈ ਤੇ ਸੋਨਮ ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਬੋਮੇਲ ਜੋੜੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਸੋਨਮ ਦੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਚ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਬੋਮੇਲ ਜੋੜੀ ਫਰਹਾਨ ਅਖਤਰ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ 'ਭਾਗ ਮਿਲਖਾ ਭਾਗ' ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਰਹਾਨ ਨਾਲ ਸੋਨਮ ਇਹ ਫਿਲਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਕੇਸ਼ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਹਿਰਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਦਿੱਲੀ-6' 'ਚ ਵੀ ਸੋਨਮ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਸੋਨਮ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਜੇ ਲੀਲਾ ਭੰਸਾਲੀ ਤੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਹਿਰਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਬੁੱਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਉਹ ਕਦੇ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਉੱਜ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਨਾਲ 'ਦਿੱਲੀ-6' 'ਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੋਨਮ ਉਸ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ 'ਪਲੇਅਰਜ਼' 'ਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਈ ਕਮਾਲ ਹੈ ਕਮਲ ਹਾਸਨ

ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਵੈਜੰਤੀ ਮਾਲਾ, ਹੇਮਾ ਮਾਲਿਨੀ, ਰੇਖਾ, ਸ਼੍ਰੀਦੇਵੀ, ਜਯਾਪ੍ਰਦਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਅਸਿਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ ਪਰ ਨਾਇਕਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਚਿਰੰਜੀਵੀ, ਨਾਗਾਰਜੁਨ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਕਈ ਨਾਇਕਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਅਤੇ ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਨੂੰ ਅੱਪਵਾਦ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖਾਸ ਐਕਸ਼ਨ ਸੈਲੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸਮਈ ਨਾਇਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਭਰੇ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਅਸਮਾਨ 'ਤੇ ਛਾਏ ਰਹੇ।

ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਨੂੰ ਸਰਵਉੱਚ ਕੌਮੀ ਐਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1959 ਵਿਚ ਏ. ਭੀਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਕਲਾਬੁਰ ਕਾਨੰਮਾ' ਨਾਲ ਬਤੌਰ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਦਾ ਕੌਮੀ ਇਨਾਮ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਹਿ-ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਰ ਉਹਨੇ ਦੱਖਣ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਨਾਇਕ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ। ਬਤੌਰ ਨਾਇਕ ਉਹਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਕੰਨਿਆਕੁਮਾਰੀ' ਸੀ। ਇਸ ਮਲਿਆਲਮ ਫਿਲਮ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਖੇਤਰੀ ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਉਹ ਦੱਖਣ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸਿਤਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਣੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵੰਡ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਵੀਆਂ ਦੱਖਣ ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਸਿਕ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਮਲ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕੀਤਾ। ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਸੀ ਕੇ. ਬਾਲਾਚੰਦਰ ਦੀ 'ਏਕ ਦੂਜੇ ਕੇ ਲੀਏ' (1981) ਜੋ ਤੇਲਗੂ ਫਿਲਮ 'ਮਾਰੋ ਚਰਿਤਰਾ' ਦੀ ਰੀਮੇਕ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਸੁਪਰ-ਡੂਪਰ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰਤੀ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਧਰਿਆ।

ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਦੀ ਦਮਦਾਰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਲਾਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਈ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਲੂ ਮਹੇਂਦਰਾ ਦੀ ਤਾਮਿਲ ਫਿਲਮ 'ਮੁੰਦਰਮ ਪਿਰਈ' ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਰੀਮੇਕ 'ਸਦਮਾ' ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਹਦੀ ਦਮਦਾਰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਲਈ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਮਿਸ਼ਾ ਪਟੇਲ ਬਣੀ ਨਿਰਮਾਤਾ

ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ ਨਾਲ 'ਕਰੋ ਨਾ ਪਿਆਰ ਹੈ' ਤੇ ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਨਾਲ 'ਗਦਰ-ਏਕ ਪ੍ਰੇਮ ਕਥਾ' ਵਰਗੀਆਂ ਬਲਾਕਬਸਟਰ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਮਿਸ਼ਾ ਪਟੇਲ ਹੁਣ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਪੁਰਾਣਾ ਸਫਰ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। 36 ਸਾਲਾ ਅਮਿਸ਼ਾ ਮੁਤਾਬਕ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਇਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਥਾਂ ਹੈ। ਲੋਕ ਇਥੇ ਹਰੇਕ ਫਿਲਮ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਕੈਪ ਫੈਕਟਰ' ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੀਰੋ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਖਾਸ ਰਵੱਈਆ ਵਰਤੋ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਜਾਂ ਖੁਸਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। 'ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਅਮਿਸ਼ਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਚਤੁਰ ਸਿੰਘ' ਆਈ ਪਰ ਉਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਲਾਪ ਹੋ ਗਈ।

ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਬੇਫਿਕਰ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਮਿਸ਼ਾ ਨੇ ਡੇਵਿਡ ਧਵਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਯਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਿਲਾਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਰਨਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਅਮਿਸ਼ਾ ਬਤੌਰ ਹੀਰੋਇਨ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਿਰਮਾਤਰੀ ਵੀ। ਮੈਸਾਚੂਸਟਸ ਤੋਂ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਪੌਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਅਮਿਸ਼ਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਰੀਅਰ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਉੱਜ ਹੀ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਹੈ। ਅਮਿਸ਼ਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਫਿਲਮਾਂ ਉਹ ਡੇਵਿਡ ਧਵਨ ਤੇ ਪ੍ਰਿਯਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਤੈਅ ਮਾਪਦੰਡ ਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਪਾਬੰਦ

ਕਰੀਨਾ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ ਦੀ ਵਨ ਟੇਕ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੈਮਰਾ ਸਿਰਫ ਉਸ 'ਤੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਮਿੱਟਾਂ 'ਚ ਨਜ਼ਿੱਠ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਅੱਜ ਤਕ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਉਸ ਕਾਰਨ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਹ ਕਿਰਦਾਰ 'ਚ ਵਲਣ ਲਈ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੀ। ਉਸ ਦਾ ਫੋਕਸ ਤੇ ਐਨਰਜੀ ਲੈਵਲ ਵੀ ਕਾਫੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੈ। ਅੱਜ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਐਂਡੋਰਸਰ ਤੇ ਮਾਇਆਨਗਰੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਹੀਰੋਇਨ ਹੈ।

'ਗੋਲਮਾਲ-3' ਤੇ ਲੇਟੈਸਟ ਬਲਾਕਬਸਟਰ 'ਬਾਡੀਗਾਰਡ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰੀਨਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੀਸ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਉਸ ਦੀ ਬ੍ਰਾਂਡ ਵੈਲਿਊ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਬ੍ਰਾਂਡ ਵੈਲਿਊ ਲਗਾਤਾਰ ਚੰਗੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ, ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਖਬਰਾਂ 'ਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਬਣੀ ਹੈ। ਕਰੀਨਾ ਇਸ ਸਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਮਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਉਹ ਸੈਫ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਸਲਮਾਨ, ਸ਼ਾਹਰੁਖ, ਆਮਿਰ, ਇਮਰਾਨ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗੀ। ਸਲਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬਾਡੀਗਾਰਡ' ਹਿੱਟ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਰੀਨਾ ਨੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਨਾਲ 'ਰਾ-ਵਨ' 'ਚ ਕੰਮ ਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਸੁਪਰ ਹੀਰੋ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਏਜੰਟ ਵਿਨੋਦ' 'ਚ ਕਰੀਨਾ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੈਫ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰੀਨਾ ਦਾ ਇਕ ਨਵੀਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਲਵਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕਰੀਨਾ ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਾਰਟ ਟਰਮ ਸ਼ਾਦੀ' ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕਰੀਨਾ ਇਕ ਬ੍ਰਿਲਰ ਫਿਲਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਆਮਿਰ ਤਾਂ ਉੱਜ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਨਵੇਂ ਤਜਰਬੇ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਕਰੀਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲੇਗਾ।

ਇਕ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਸਾਈਜ਼ ਜ਼ੀਰੋ ਇਮੇਜ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤ ਚਰਚਿਤ ਹੋਈ ਕਰੀਨਾ ਹੁਣ ਇਸ ਇਮੇਜ਼ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਤਜਰਬੇ ਦਿਖਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਰੀਨਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ 'ਜ਼ੀਰੋ ਸਾਈਜ਼' ਫਿੰਗਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੋ ਫਿਲਮਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵੱਧਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਵੀਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਵਲੋਂ
ਸਮੂਹ ਸਰਪ੍ਰਸਤਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ
ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ ਤੇ ਦੀਵਾਲੀ ਮੁਬਾਰਕ !

Golden State Realty

Real Estate and Loans
Under One Roof

ਪਿਛਲੇ 24 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜਨਸ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ

Refinance Now

15 & 30 Yr Fixed Rates Are
Getting Better!!!
5/1, 7/1 ARM are also attractive
Refinance Now At Zero Cost
Call Sukhi Gill @ 510-207-9067

CA DRE Lic.#01180969, NMLS# 352095

Short Sale Specialist

We can sell your house in short sale at no cost to you.

If your house is in foreclosure due to not making payments and you have received trustee sale date, even than we can sell your house in short sale. Selling house in short sale damages your credit less than if you let it go to foreclosure. We can also sell your house in short sale even if you are making mortgage payments on time with difficulty and your house value is a lot less than the loan.

Hot Listing

3721 Ashwood Drive
Pleasanton CA
4 Bedrooms, 2.5 Baths,
2 Car Garage
Area 2337 Sq. Ft.
Lot 8710 Sq. Ft.
Offered at \$515,000

304 Pennyhill drive
San Jose, CA 95127
4 Bedrooms, 3 Baths,
2 Car Garage.
Area 1933 Sq. Ft.
Lot 4500 Sq. Ft.
Offered at \$450,000

1921 Delafield Way
Sacramento, CA 95835
4 Bedrooms, 3.5 Baths,
3 Car Garage
Area 2734 Sq. Ft.
Lot 6100 Sq. Ft.
Offered at \$249,000

18940 Loree Ave.
Cupertino, CA 95014
3 Bedrooms, 2 Baths,
1 Car Garage
Area 1078 Sq. Ft.
Lot 6014 Sq. Ft.
Offered at \$590,000

34782 Klondike Court
Union City, CA 94587
4 Bedrooms, 3 Baths,
2 Car Garage
Area 1320 Sq. Ft.
Lot 3526 Sq. Ft.
Offered at \$499,000

Selling new and old Homes
from San Jose to Sacramento

Fremont Office:
86 Pilgrim Loop
Fremont CA 94539
Tel:510-440-9292, Fax:510-656-8941

Cell: 510-304-9292
Cell:408-666-8279

Jaswinder Gill M.Sc (PAU)
CA DRE# 00966763
Broker/Owner/Notary

*2004 to 2006 Award Winner
Top 1% Listing Realtor in Bay Area

Sacramento Office:
8695 Territorial Way,
Elk Grove CA 95624
Tel:916-612-5773, Fax:916-393-2586

E-mail: jassi@jassigill.com or
Visit us @ www.jassigill.com
for hot listings